

C 83e jaargang
23 december 2004
nummer 19

O Dit is de jaarlijkse redactiespecial van het
L Advocatenblad: het nummer is geheel
O samengesteld door de onafhankelijke redactie,
is gewijd aan één thema en bevat niet de
gebruikelijke rubrieken.

REDACTIE
F Mr. drs. G.C. van Daal, mr. Y. van Gernerden,
O mr. A. Groenewoud, mr. W. Heemskerk,
mr. P.T.C. van Kampen, mr. P.F.P. Nabben,
N mr. G.J. van Oosten, mr. L.N.J.B. van Osch,
mr. M. Perfors, mr. A.P. Ploeger, mr. E. Unger,
dr. mr. L.W.M. Wopereis, dr. L. Hesselink
(eindredactie)

EINDREDACTIE
Linus Hesselink
linus.hesselink@reedbusiness.nl

BUREAUREDACTIE
Charlotte Helmer

VORMGEVING
VILLA Y, Andre Klijsen

ILLUSTRATIES
Floris Tilanus

CORRECTIE
Sandra Braakmann

DRUK
Drukkerij Groen bv, Leiden

ADVERTENTIES
Brouwer's Direct Marketing bv,
Steeckerweg 80 G, 2407 BH Alphen a/d Rijn
Tel: 0172-23 44 60, Fax: 0172-23 30 17,
E-mail: bdmv@euronet.nl
Advertentietarieven op aanvraag
Personeelsadvertenties: 1,80 per mm
bij een kolombreedte van 40 mm

INZENDTERMIJN
afl. 2005-1: 28 december 2004
afl. 2005-2: 16 januari 2005

Mohammed B(alkje)

Lex van A.

848

Wie zijn mijn ouders?

Maya P.

852

Gekend of ongekend?

Lucien W.

856

Biggelaar, Voskuil en Bloemen

Albert P.

860

Afgeschermd getuige

Annelies S.

866

Cliënt Naamloos

Els U.

870

Jezelf verbergen

Wie eind 2004 het woord 'anoniem' in de mond neemt, roept gedachten op aan dreigbrieven, brandstichtingen en fanatisme. Daarom kan het *Advocatenblad* dat aan dit onderwerp is gewijd, moeilijk om kwesties heen als de afgeschermden getuige, het naamloos surfen op internet en de privacy van verdachten zoals de jonge heer B. De redactie wil die ongezellige thema's ook helemaal niet mijden, en heeft er in dit nummer enkele artikelen aan gewijd. Maar anonimiteit is meer dan een dekmantel voor ondemocratisch onheil.

Waarom wil iemand zijn identiteit verbergen? De schrijver van dreigbrieven intimideert zijn vijand, de afperser rekent op veel geld, de bezoeker van de *dark room* concentreert zich op fysiek genot, de zaaddonor werkt mee aan een ongebruikelijke bevruchting, de klokkenluider vertelt de buitenwereld over fraude. Al deze anoniemi willen niet rechtstreeks en publiekelijk worden aangesproken op hun daden; ze vrezen voor hun vrijheid, positie of naam.

De schenders van recht en wet mogen niet vrijuit gaan, maar moet nu iedere anonimiteit worden afgeschaft? Moet je echt overal je naam bij zetten? Is de ideale burger van een democratische rechtsstaat traceerbaar en transparant? Zijn we verplicht om het cameratoezicht op de Wallen toe te juichen? Ben je niet goed snik als je het prettig vindt dat je burens jou niet kennen – en jij hen niet? En overigens: als je voor niemand iets te verbergen hebt, heb je iemand dan nog iets te bieden?

Anonimiteit heeft het tij niet mee, en privacy is zo goed als dood. Dekmantels voor terreur en criminaliteit dienen te worden opengeslagen – maar moeten tegelijkertijd die grijze zones verdwijnen waarin de burger die niemand concreet last bezorgt zijn gang kan gaan? Om de geest te laten waaien verkennen we in dit nummer alvast fenomenen die zich in anonimiteit hullen: donoren, bronnen, gedaagden, cliënten, afklickende advocaten en schrijvers van erotica.

Anonimiteit is een middel voor mensen die bang zijn, terecht of niet, en het is niets voor mensen die door ijdelheid worden gedreven. In dit nummer schreven de redactieleden persoonlijke stukjes over een beschamende, al te opwindende of net niet meer helemaal legale ervaring. Mocht daar een pareltje tussen zitten, dan zal de auteur eeuwige roem ontgaan. Want ook de redactieleden weten niet wie welk stukje schreef. (*red.*)

Discreet van de drank af

Linus H.

874

Lasteren, afpersen en surfen

Leo van O.

880

Hoe zat het ook alweer met...

Anonieme gedaagden?

Willem H.

884

Erotiseren in de letteren

Ewoud S.

888

Some pigs are more anonymous than others 851

Egyptische schone 859

Serienummers 863

Geen zeep gezien 865

Vrije avond 869

Niets doen 873

Onzichtbaar 877

Salomé 879

Het moet zoals het kan 887

Dood aan de woordspeligen 890

Lekker slapen 891

Mohammed

Kort nadat het AVRO-programma Opsporing Verzocht de politiefoto van Mohammed B. vertoonde, presenteerden het NOS Journaal en Netwerk verdachte Frans van A. met achternaam en (bewegende) beelden aan het volk. Is het gedaan met de unieke Nederlandse 'cultuur van voorzichtigheid', of blijft de anonimiteit van verdachten toch gehandhaafd?

LEX VAN ALMELO
journalist

Hoe anoniem zijn verdachten in Nederland? Laten we beginnen met een kleine test. Vorm de juiste paren uit onderstaande voor- resp. achternamen en geef aan welke persoon niet verdacht wordt of werd van een strafbaar feit. (De oplossing wordt aan het eind van dit artikel gegeven.)

Victor	Bouyeri
Cor	Bruinsma
Klaas	Baarn
Prins	Burgers
Mohammed	B.
Ad	Boonstra
Ali	Bos
Willem	Bernard

PUBLICITEIT ZOEKEN

'In Vlaanderen begrijpen wij niet zo goed de dogmatische toegepaste regel dat verdachten in de Nederlandse pers nooit met volle naam genoemd worden, met als reden dat de privacy van de verdachte moet beschermd worden die, zolang hij niet veroordeeld is onschuldig blijft. Als basisprincipe is dat een nobele gedachte. (...) Maar zodra onomstotelijk vaststaat dat de verdachte een bekentenis heeft afgelegd over een misdrijf, of als duidelijk wordt dat hijzelf de publiciteit zoekt, is er geen schroom meer om de naam te geven.'

Dat schreef de Belgische journalist Yves Desmet in *De Journalist* naar aanleiding van de overwegend anonieme berichtgeving over 'Mohammed B.'. En wanneer je 'op het lijk van je slachtoffer met een mes een ondertekende brief plant waarin je de redenen voor je misdaad opsomt' is het voor Desmet aannemelijk dat je de publiciteit opzoekt.

B (alkje)

Kort nadat de column van Desmet verscheen, gaf de Amsterdamse kortgedingrechter het AVRO-programma *Opsporing Verzocht* toestemming de foto van B., die de politie kort na diens arrestatie had gemaakt, uit te zenden (LJN AR6898). De rechter liet het opsporingsbelang zwaarder wegen dan B's privacy en vond de inbreuk op diens persoonlijke levenssfeer in dit geval noodzakelijk en

'WIJ WILLEN HET ZELF, HET IS
ALLEMAAL ZELFBEHEERSING, ER IS
EEN CULTUUR VAN VOORZICHTIGHEID'

proportioneel. De uitzending leverde 50 tips op en prompt dook de foto van B. her en der op. (Het Openbaar Ministerie onderzoekt overigens of het ten behoeve van de opsporing vaker foto's van verdachten op tv gaat tonen. Het OM maakte dit bekend nadat politiecommissarissen begin 2004 vergeefs hadden gepleit voor het publiceren van foto's van veelplegers op internet).

Politieregio
Amsterdam-Amstelland

0800-6103

Meld Misdaad Anoniem

0800-7000

يمكن كذلك الاتصال بالرقم الخاص لمساعدة الضحايا و ذلك في أوقات العمل المكتبي.

Een week na de AVRO-uitzending werd de Nederlandse zakenman Frans van A. gearresteerd wegens medeplichtigheid aan genocide. Hij had het regiem van Saddam Hussein in de jaren tachtig ruim 500 ton grondstoffen voor mosterdgas geleverd, waarmee later onder anderen 5000 onschuldige Koerden werden gedood. *NRC Handelsblad* kortte de achternaam keurig af, maar het *NOS Journaal* noemde Van A. 'Van Anraat' en toonde de beelden van een interview dat het programma *Netwerk* een jaar eerder had met Van A. De actualiteitenprogramma's konden vervolgens niet achterblijven. In *Barend en Van Dorp* rechtvaardigde journalist Arnold Karskens de identificatie met het argument dat de man een gewetenloze misdaad op zijn geweten heeft. Zelfs de doorgaans terughoudende *de Volkskrant* publiceerde de volgende dag de volledige naam. De krant

pleegt achternamen van verdachten of veroordeelden alleen te vermelden als het om zeer bekende Nederlanders gaat ('voormalig premier Wim K.') of als de verdachte zelf de publiciteit heeft gezocht. Volgens redacteur Jan 't Hart was dat laatste het geval omdat Van A. zich in 2003 had laten interviewen door *Netwerk* en de *Haagsche Courant*.

Of het initiatief voor dat *Netwerk*-interview van Van A. uitging weet Journaal-verslaggever Lex Runderkamp niet. Maar het is, gezien de setting van het interview, aannemelijk dat de gifhandelaar eraan meewerkte. Een extra reden voor het Journaal om niet achter te blijven, was volgens Runderkamp dat de achternaam van de man al was genoemd in Kamervragen. Dat Van A. toen geen verdachte was en op 7 december 2004 wel, maakt volgens Runderkamp misschien iets uit voor

een jurist. 'Maar voor een journalist niet.'

ZELFBEHEERSING

Volgens het Europese Hof voor de Rechten van de Mens (zie bijvoorbeeld *News Verlag*, 11 januari 2000, *NJ* 2001, 74) kan de privacy van de verdachte wijken wanneer de publicatie het publiek belang dient. Je zou zeggen dat die spelregel geldt voor alle Europese media. Dus waar komt dat Nederlandse initialen- en afbalkdogma toch vandaan?

Niet van de Nederlandse rechtspraak. Die sluit (uiteeraard) aan bij de Europese. Zo was het niet onrechtmatig dat weekblad *Panorama* elf jaar geleden de foto afdruckte van Ferdi E., de ontvoerder en moordenaar van Gerrit Jan Heijn. Mede gezien de nieuwswaarde en het neutrale karakter van de foto was de inbreuk op de privacy hier goorloofd.

De Raad voor de Journalistiek volgt de lijn dat de media slechts in uitzonderingsgevallen gegevens mogen publiceren die herleidbaar zijn tot de verdachten en veroordeelden: 'Een journalist dient in beginsel te voorkomen dat een verdachte of veroordeelde kan worden geïdentificeerd. Slechts onder bijzondere omstandigheden, die gelegen kunnen zijn in de belangen van derden alsmede in het maatschappelijk belang dat met de

publicatie wordt gediend, kan afwijking van deze regel gerechtvaardigd zijn.' (Zie bijv. www.rvdj.nl, nrs. 2001/04 en RvdJ 2000/26). Foto's of televisiebeelden waarbij wordt ingezoomd op de woning, het privé-naambord of de auto van verdachten of veroordeelden zijn volgens de Raad in principe taboe. Zelfs het noemen van herkenbare bedrijfsnamen keurt de Raad af, tenzij daardoor wordt voorkomen dat

BEDRIJFSRISICO

De media berichten de laatste jaren steeds vrijpostiger over strafzaken, en *captains of industry* schuwen de publiciteit steeds minder. Ook als zij verdacht worden. Willem Burgers liet zich fotograferen in de rechtszaal. Cor Boonstra niet, maar probeerde de publiciteit wel op andere manieren te bespelen. En dat deed Frans van A. ook, voordat hij in december jl. werd gearresteerd. Zelfs Prins Bernhard deed het, postuum. Voor zakenlieden is het verlies van anonimiteit kennelijk een bedrijfsrisico. Voor de minder beheerste media is terrorisme dat ook. Maar anonimiteit en privacy blijven voorlopig het uitgangspunt. In Nederland. ■

VOOR ZAKENLIEDEN IS HET VERLIES VAN ANONIMITEIT

KENNELIJK EEN BEDRIJFSRISICO; VOOR DE MINDER

BEHEERSTE MEDIA IS TERRORISME DAT OOK

De auteur in jonger jaren

FOTO: JAN LANKVELD

onschuldige bedrijven met gelijkende namen in een kwade reuk komen te staan.

Toch kan ook de iets strenger lijkende lijn van de Raad (waaraan sommige kranten overigens geen boodschap hebben) de terughoudendheid van de nette Nederlandse media niet verklaren. Wat dan? 'Wij willen het zelf. Het is allemaal zelfbeheersing. Er is een cultuur van voorzichtigheid,' zegt Lex Runderkamp.

Maar op het internet circuleren namen en afbeeldingen soms wel vrij. Zet dat de zelfbeheersing dan niet onder druk? Runderkamp: 'Ik zie het internet alsof mensen met elkaar praten. Zodra je het via het Journaal publiek maakt, verhef je het boven het niveau van een gezellig gesprek en kun je erop worden aangesproken.'

Als het aan de Journaal-verslaggever ligt, blijft het Journaal zich dus inhouden. 'Als iemand zegt dat-ie onschuldig is, zullen wij de naam nooit noemen.' Tenzij de verdachte een bekende Nederlander is. 'En daarvan zijn er de afgelopen jaren heel wat bijgekomen,' aldus Runderkamp.

Oplossing van de test: onverdachte anonimiteit

Prins Bernard nam 1 miljoen gulden aan steekpenningen aan van vliegtuigfabrikant Lockheed; Victor Baarn zou een alias van de prins zijn geweest, maar Prins Bernard zegt in een interview hem niet te kennen (*de Volkskrant*, 14 december 2004). Cor Boonstra werd verdacht van handel met voorwetenschap maar in twee instanties vrijgesproken. Klaas Bruinsma werd verdacht van slapen met Mabel Wisse Smit. Ad Bos wordt verdacht van het omkopen van ambtenaren. Willem Burgers is onlangs veroordeeld wegens fraude met personeelsopties. En Mohammed Bouyeri wordt verdacht van de moord op Theo van Gogh. De juiste oplossing is dus Ali B., ofwel: de Nederlands-Marokkaanse rapper Ali Bouali. Hij is de enige persoon uit het rijtje die niet verdacht of veroordeeld werd, maar zijn achternaam toch vrijwillig afkort.

SOME PIGS ARE MORE ANONYMOUS THAN OTHERS

Anoniem, daar moet je vandaag de dag behoorlijk je best voor doen. Stel, je stuurt een dreigbrief. Als auteur moet je dan op een hoop dingen letten: vingerafdrukken, geen postzegel likken (althans: ik zou het niet doen), geen kopieermachine gebruiken want die zijn gecodeerd, misschien ook je eigen printer niet, opletten of er toevallig geen camera in de buurt van de brievenbus staat

en sowieso de brief niet posten in je eigen dorp met tien inwoners. Gebruik van e-mail is helemaal uit den boze. Eigenlijk is zo'n traditionele dreigbrief, met geknipte letters uit tijdschriften en kranten, nog de beste optie. Die natuurlijk niet allemaal tegelijk kopen in één winkel. 'Er was hier laatst een vent, die kocht de *Playboy*, *Opzij* én het *Agrarisch Nieuwsblad!*'

Bij kogelbriefschrijven komt kennelijk nog meer kijken, want dat volk wordt vaak gepakt. Maar dat kan ook komen omdat het een slagje dommer is.

Toen het onderwerp voor deze special eenmaal was bedacht, lag het voor de hand dat de min of meer persoonlijke stukjes van de redactieleden anoniem geplaatst zouden worden. Schrijf die 'anonieme

belevissen' maar op, lucht je hart. Anoniem bij iedereen, behalve bij de eindredacteur. Want wat gebeurt er: geen enkele redacteur neemt voorzorgsmaatregelen als ware hij een dreigbriefauteur. Gewoon hup, over de e-mail naar de alleswetende spin in het web. Mij krijgt-ie niet. Dit stukje gaat geknipt, per post, vingerafdrukvrij en ongelikt.

Wie zijn mijn ouders?

Een donor kan goede redenen hebben om anoniem te blijven, evenals de ouders van het kind dat mede door zijn toedoen ontstaat. Omdat het kind heel andere belangen heeft, beperkt de wet sinds 1 januari jl. de mogelijkheden om anoniem te blijven.

MAYA PERFORNS
redactielid

In Nederland zijn naar schatting vanaf 1948 ruim 40.000 kinderen met sperma van een anonieme donor verwekt. Slechts 10% van die kinderen zou daarvan op de hoogte zijn. In de rechtsliteratuur en vanuit psychosociale hoek is echter steeds benadrukt dat een kind er groot belang bij heeft te weten wie zijn ouders zijn. Daarmee zijn immers niet alleen zijn psychologische, maar ook zijn sociologische, medische en juridische belangen gemoeid. Het is van belang hierbij de statusvoorlichting – ben ik geadopteerd of niet? – te onderscheiden van de afstammingsvoorlichting – wie zijn mijn genetische ouders?

Het kind heeft, voorzover mogelijk, het recht zijn ouders te kennen en door hen te worden verzorgd (art. 7

lid 2 Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind, IVRK).

In de zaak Odièvre tegen Frankrijk komt het EHRM op 13 februari 2003 tot de conclusie (met 10 tegen 7) dat het EVRM, noch het IVRK een grondrecht bevat dat kinderen recht geeft op afstammingskennis. Het Europese Hof is van mening dat de lidstaten over enige mate van vrijheid beschikken om het privé-leven van hun onderdanen te beschermen. In dit geval ging het om een kind dat in Frankrijk in 1965 bij een anonieme bevalling was geboren. Het kind mocht de niet-identificeerbare gegevens over haar biologische familie inzien, maar de Franse wet biedt moeders het recht om anoniem te blijven. Daardoor kon het kind niet de persoonsgegevens van de moeder inzien en dus ook niet haar broertjes en zusje achterhalen, wier bestaan uit de niet-identificeerbare gegevens was gebleken.

ZWART-ZAADCIRCUIT

Het recht van het kind om van zijn biologische afstamming op de hoogte te zijn, kan botsen met de rechten van de juridische ouder(s) (ex artt. 1:198 en 1:199 BW) en/of de donor om dat voor het kind verborgen te houden op grond van hun recht op privacy (ex art. 8 EVRM). Daarnaast kan het recht van het kind botsen met

de geheimhoudingsplicht van een hulpverlener. Ook de politiek heeft wat betreft de anonieme zaad- en eiceldonatie vanaf eind jaren '80

dat een van hen onvruchtbaar is. De voorstanders benadrukken bovendien de mogelijkheid van gezinsontwrichting wanneer het kind contact zoekt

zullen weren en de leeftijdsgrens zullen verlagen. De kans bestaat dan dat er zich een 'zwart-zaadcircuit' ontwikkelt, waarbij medische controle op erfelijke ziektes onmogelijk wordt gemaakt.

De tegenstanders van de anonimiteit bepleiten dat de mogelijkheid van kennis over eigen afkomst voorwaarde is voor latere autonome keuzen door het kind. Een kind van een bepaalde leeftijd moet zelf kunnen beslissen of hij wil weten wie zijn biologische ouder is. Kinderen hebben vragen over hun identiteit. Als de vader altijd anoniem kan blijven, kunnen die vragen niet beantwoord worden, hetgeen kan leiden tot psychische problemen.

Openheid over de biologische vader zal juist positief uitwerken op de relatie tussen het kind en zijn sociale ouders, is de gedachte, en opheffing van de anonimiteit kan het taboe op kunstmatige inseminatie verminderen.

SOMS WILLEN OUDERS VOOR DE OMGEVING VERBERGEN

DAT EEN VAN HEN ONVRUCHTBAAR IS

geworsteld met de vraag wat zwaarder moest wegen: het recht van de donor en de ouders op privacy of het recht van het kind om te weten wie zijn biologische ouder is.

De voorstanders van de anonieme donor bepleiten dat geheimhouding voor de ouders van belang kan zijn omdat kunstmatige bevruchting niet altijd is toegestaan vanwege religieuze of culturele redenen. Soms willen ouders voor de omgeving verbergen

met de biologische ouder. Meestal zal het hierbij overigens om de vader gaan, omdat zaaddonatie nu eenmaal veel vaker voorkomt dan eiceldonatie.

Ook de angst dat er na opheffing van de anonimiteit bijna geen donoren meer zullen zijn, speelt een grote rol. Daardoor zullen de wachtlijsten voor donorsperma groeien. Het gevolg hiervan kan zijn dat ziekenhuizen en spermabanken alleenstaande moeders en lesbische paren

De Hoge Raad heeft in zijn uitspraak van 15 april 1994, *NJ* 1994, 608 in de zaak-Valkenhorst, geoordeeld dat het recht van het kind prevaleert om te weten door wie het is verwekt, maar dat dit recht niet absoluut is. Er moet een belangenafweging plaatsvinden. In dit geval vroeg een meerderjarig kind aan de inrichting Valkenhorst om gegevens te verstrekken, zoals de personalia van haar vermoedelijke verwekker. Haar moeder gaf daar echter geen toestemming voor en daarom weigerde Valkenhorst inzage in het dossier aan het kind. De Hoge Raad stelde het kind in het gelijk, maar overwoog daarbij dat er omstandigheden kunnen zijn dat het recht om te weten van welke ouders men afstamt, moet wijken voor de rechten en vrijheden van anderen, zoals een eventuele geheimhoudingsplicht van een hulpverlener. Overigens merkte de Hoge Raad uitdrukkelijk op dat het in dit geval niet om kunstmatige donorinseminatie ging.

BUITEN OUDERS OM

Sinds 1 januari 2004 beperkt de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting (Wet van 25 april 2002, *Stb.* 240) de absolute anonimiteit van de donor. Deze wet, voor een klein deel nog niet in werking, geeft regels voor het bewaren en verstrekken van gegevens van donoren. Welke gegevens dat zijn, is uitgewerkt in het Besluit donorgegevens kunstmatige bevruchting.

De kliniek of de persoon die kunstmatige donorbevruchting verricht of laat verrichten is verplicht om de donorgegevens te laten registreren en door te geven aan de Stichting donorgegevens kunstmatige inseminatie. De stichting bewaart de gegevens gedurende tachtig jaar in een centraal register. Het gaat om drie categorieën:

- de medische gegevens, zoals erfelijke gegevens of de bloedgroep;
- de fysieke en sociale gegevens, bij-

voorbeeld gewicht, kleur ogen, opleiding, leefsituatie;

- de persoonsidentificerende gegevens, zoals geslachtsnaam, geboortedatum, adres en woonplaats, en ook de door de donor zelf gemaakte beschrijving van zijn eigenschappen en karaktertrekken.

De medische gegevens worden op verzoek van de huisarts door de stichting verstrekt, mocht dat voor de gezonde ontwikkeling van het kind van belang zijn. De fysieke en sociale gegevens worden op verzoek van de ouders van het kind door de stichting aan de ouders verstrekt als het kind jonger is dan 12 jaar. Vanaf 12 jaar kan het kind zelf om verstrekking van deze gegevens verzoeken.

De persoonsidentificerende donorgegevens worden op verzoek van het kind van 16 jaar en ouder aan hem verstrekt, als de donor daarmee schriftelijk instemt. Stemt de donor niet in, dan weegt de stichting het belang van de donor en het kind tegen elkaar af. Alleen bij 'zwaarwegende belangen van de donor', afgezet tegen de 'gevolgen die niet-verstrekking voor het kind zou kunnen hebben', kan van verstrekking worden afgezien. Tegen de beslissing van de stichting is beroep mogelijk bij de rechter.

belang van de ouder(s) van het kind om de genetische afkomst van het kind niet bekend te maken, komt in deze wet dus niet aan bod.

De regeling over de verstrekking van de persoonsidentificerende gegevens is overigens eerst op 1 juni 2004 in werking getreden. Donoren die sperma of eicellen voor die datum hebben afgestaan konden tot 1 juni 2004 schriftelijk verklaren dat hun persoonsidentificerende gegevens nooit mogen worden verstrekt. Heeft een donor niet tijdig een dergelijke verklaring afgelegd dan worden de persoonsidentificerende gegevens alleen verstrekt als de donor daar alsnog schriftelijk mee instemt. De donor van voor 1 juni 2004 heeft dus een absoluut vetorecht.

DONOR EN KIND

De donor is weliswaar de biologische ouder van het kind, maar wordt in juridische zin niet als diens verwekker aangemerkt. Dit geldt zowel voor de anonieme als voor de bekende donor. De verwekker van een kind is namelijk de man die met de moeder op natuurlijke wijze het kind heeft laten ontstaan (MvT Tweede Kamer, vergaderjaar 1995-1996, 24 649, nr. 3, p. 8).

HET RECHT OM TE WETEN VAN WELKE OUDERS MEN AFSTAMT, MOET VOLGENS DE HOGE RAAD SOMS WIJKEN VOOR EEN GEHEIMHOUDINGSPLICHT VAN EEN HULPVERLENER

Is de donor overleden of onvindbaar, dan nemen de naaste familieleden van de donor een beslissing over verstrekking van de gegevens.

De wet geeft de *ouder(s)* van het kind dus niet de mogelijkheid om de opheffing van de anonimiteit van de donor tegen te houden. Het eventuele

Geen plichten

Tegen de bekende of bekend geworden zaaddonor kan geen verzoek tot gerechtelijke vaststelling van het vaderschap worden ingediend, nu de donor geen verwekker is (art. 1:207 BW). Om die reden is het evenmin mogelijk een verzoek tot vaststelling

van een onderhoudsbijdrage voor het kind tegen de donor in te dienen (art. 1:394 BW).

**DE DONOR HEEFT IN FEITE
GEEN RECHTEN OF PLICHTEN
TEN OPZICHTE VAN HET KIND**

Geen rechten

De donor die het kind dat dankzij zijn donatie geboren is wil erkennen, staat niet erg sterk indien de moeder hiervoor geen toestemming geeft (art. 1:204 lid 1 sub c jo. 1:204 lid 3 BW). Ook de biologische vader die 'family life' met zijn kind heeft, heeft recht op bescherming van dit 'family life', ongeacht de wijze waarop de zwangerschap is ontstaan (art. 8 EVRM). Niettemin heeft de Hoge Raad op 24 januari 2003 (*JOL* 2003, 51) overwogen dat de Nederlandse wetgever ervan uit is gegaan dat bij de aan art. 8 EVRM te onttelen bescherming van het 'family life' van de biologische vader niet zijnde de verwekker van het kind, rekening zal worden gehouden met de rechtspraak van de Hoge Raad met betrekking tot het recht van de moeder om toestemming tot erkenning te weigeren. Die rechtspraak houdt in dat, ook al zou er sprake zijn van 'family life' tussen vader en kind, de moeder alleen dan misbruik zou maken van haar bevoegdheid om toestemming tot erkenning te weigeren, als zij in feite geen enkel te respecteren belang bij haar weigering heeft. Dit komt er in de praktijk op neer dat de donor als biologische vader niet zijnde de verwekker, niet zonder toestemming van de moeder het kind zal kunnen erkennen.

Uiteraard kan alleen een bekende donor eventueel 'family life' met een kind hebben. Maar dat kan dus ook gaan gelden voor een aanvankelijk anonieme donor, wiens anonimiteit

is opgeheven en die vervolgens 'family life' met het kind heeft gekregen, hoewel dat in de praktijk niet vaak zal voorkomen.

Een kind van 16 jaar en ouder kan ingevolge art. 1:204 lid 1 sub c BW zonder toestemming van de moeder worden erkend. De leeftijd van 16 jaar is gelijk aan de leeftijd waarop een kind volgens de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting de persoonsgegevens van de anonieme donor kan verzoeken. Stel dat het tussen het kind en de bekend geworden donor zodanig klikt dat de donor het kind wil erkennen. Dan loopt de donor toch nog op tegen het feit dat hij ongehuwd moet zijn (art. 1:204 lid 1 onder e BW) en er geen vader van het kind mag zijn (art. 1:204 lid 1 onder f BW). De donor wordt door erkenning onderhoudsplichtig voor het kind (art. 1:199 onder c jo. 392 1a BW).

De donor die het kind niet heeft erkend, is volgens art 1:198 en 199 BW geen ouder en heeft derhalve geen recht op omgang met het kind op grond van art 1:377a BW. Wil de donor omgang kunnen verzoeken ingevolge art. 1:377f BW, dan zal er sprake moeten zijn van een nauwe persoonlijke betrekking tussen hem en het kind. Het enkele feit van biologisch verwantschap is daarvoor onvoldoende. Er zullen bijkomende omstandigheden aanwezig moeten zijn, waaruit blijkt dat zijn band met het kind 'family life' is in de zin van art. 8 EVRM.

HELPEN

Een donor kiest er meestal bewust voor om een kinderloos paar te helpen bij het krijgen van een kind, zonder zelf iets met dat kind te maken te willen hebben. De wetgever en de rechter zijn zich daar terdege van bewust: de donor heeft in feite geen rechten of plichten ten opzichte van het kind. ■

Gekend *of* ongekend?

Het anonimiseringsbeleid van Kluwer

‘Voor de redacties is wel of niet anonimiseren van een uitspraak een vast gespreksonderwerp’, zegt NJ-redactiesecretaris Marja Vos van uitgeverij Kluwer. De redacties houden zich daarbij aan een door Kluwer opgestelde richtlijn.

LUCIEN WOPEREIS
redactielid

De richtlijn van Kluwer werd opgesteld in nauw overleg met de redacties van de grote jurisprudentietitels. Aanleiding was de nieuwe Wet bescherming persoonsgegevens. ‘Wij voerden daarvoor al anonimiseringsbeleid, en hebben getoetst of het ook in overeenstemming is met de nieuwe privacywetgeving. Voor dat laatste hebben we extern advies ingewonnen. Gelukkig bleek alles in orde. We hoefden dus niet te breken met het gevoerde beleid,’ vertelt Vos. Als was gebleken dat wijzigingen als gevolg van de Wbp nodig waren, dan had Kluwer de databanken met jurisprudentie moeten aanpassen.

De richtlijn is vervolgens verplicht gesteld aan de redacties van de verschillende jurisprudentiebladen van de uitgeverij. ‘Iedereen onderschreef nut en noodzaak van de richtlijn, dus dat heeft nauwelijks discussie opgeleverd,’ aldus Peter van der Jagt, uitgever jurisprudentie van Kluwer. Bij elke uitspraak wordt samen met de redacties afgewogen of al dan niet geanonimiseerd moet worden. Mocht er verschil van mening ontstaan met een redactie, dan beslist de uitgever. Van der Jagt: ‘Kluwer is verantwoordelijk voor de uitgave, dus is het logisch dat Kluwer de uiteindelijke beslissing neemt.’

Tot op heden heeft de uitgeverij geen rechtszaken hoeven voeren met mensen die van mening waren dat een uitspraak ten onrechte niet was geanonimiseerd.

‘We krijgen wel eens vragen, maar daar is het tot dusver gelukkig bij gebleven. En we hebben ook eens een advocaat aan de lijn gehad die bang was dat hij in een bepaalde zaak niet goed voor den dag kwam,’ zegt Vos.

INHOUD VAN DE RICHTLIJN

In de richtlijn is ten aanzien van een aantal rechtsgebieden bepaald dat sowieso anonimisering van daarin figurerende natuurlijke personen plaatsvindt. Dat zijn achtereenvolgens zaken op het terrein van het personen- en familierecht, straf- en tuchtrecht, belastingrecht, bestuursstrafrecht, sociaalzekerheidsrecht en vreemdelingenrecht.

ANONIMISERING IS NIET VEREIST

ALS HET KIEZEN VAN DE OPENBAARHEID

ONDERWERP IS VAN DE RECHTSAAK

Een zaak op het terrein van het faillissementsrecht wordt anoniem gepubliceerd wanneer die zaak betrekking heeft op het faillissement van een privé-persoon. Uitspraken op het terrein van de schuldsanering, beroepsaansprakelijkheid, medische aansprakelijkheid of andere medische zaken worden eveneens anoniem gepubliceerd.

De laatste vier categorieën: uitspraken op het terrein van het ambtenarenrecht waarbij disciplinaire bestraffing wegens plichtsverzuim aan de orde is, zaken met betrekking tot minderjarigen, rechtszaken die achter gesloten deuren zijn behandeld en zaken waarbij ‘bijzondere persoonsgegevens’ in het geding zijn. Dat laatste wil zeggen gezondheidsgegevens, gegevens omtrent ras, politieke gezindheid, seksuele leven, gods-

dienst of levensovertuiging, strafrechtelijke gegevens of gegevens over 'onrechtmatig of hinderlijk gedrag in verband met een opgelegd verbod naar aanleiding van dat gedrag'.

Ten aanzien van deze laatste categorie past een nuancering: anonimisering is niet vereist wanneer de desbetreffende gegevens door de betrokken natuurlijke persoon duidelijk openbaar zijn gemaakt en juist het kiezen van de openbaarheid

getrokken'. Niet alleen procespartijen, maar ook familieleden, getuigen, slachtoffers en andere personen die eventueel in de uitspraak worden vermeld, worden geanonimiseerd. De namen van diegenen die beroepsmatig bij de uitspraak betrokken zijn – rechters, advocaten, deskundigen, tolken, verbalisanten – worden niet geanonimiseerd.

Voor wat betreft de uitspraken van het Europees Hof voor de Rechten van de

LEESBAARHEID

Mits de aard van het geschil en de belangen van partijen dit toelaten, geeft Kluwer de voorkeur aan zo min mogelijk anonimiseren. 'Je leest een uitspraak nu eenmaal gemakkelijker als de namen van partijen er gewoon in staan vermeld. Wanneer er vervolgens op grond van de richtlijnen geanonimiseerd moet worden, verdient het blinderen van een uitspraak – alleen de initialen vermelden – in het kader van de leesbaarheid de voorkeur boven anonimiseren. We willen onze abonnees graag zo leesbaar mogelijke jurisprudentie verstrekken,' vertelt Vos.

'Het voeren van een genuanceerd anonimiseringsbeleid is een kwestie van tijd, en dus van geld. Je moet bij elke uitspraak nagaan of anonimisering vereist is, en zo ja, het vervolgens ook daadwerkelijk doen. Kluwer heeft hier bewust voor gekozen,' aldus Vos. Bij rechtspraak.nl ontbreken die middelen kennelijk, want daar worden de namen van partijen per definitie geanonimiseerd.

Van der Jagt vraagt zich in zijn algemeenheid wel eens af of de privacybescherming in Nederland niet te ver is doorgeschoten. 'In Engeland en de Verenigde Staten is vrijwel alles openbaar, anonimisering van uitspraken is daar helemaal geen issue. In Nederland hoor je steeds meer kritiek op de privacybescherming bij het publiceren van rechtspraak.'

'WEL HEBBEN WE WEL EENS EEN ADVOCAAAT

AAN DE LIJN GEHAD DIE BANG WAS DAT HIJ IN EEN

BEPAAALDE ZAAK NIET GOED VOOR DEN DAG KWAM.'

onderwerp is van de rechtszaak. Als voorbeeld kan dienen de zaak tegen het echtpaar Goeree. Die zaak kwam voor de rechter omdat het echtpaar hun godsdienstige opvatting juist in het openbaar beleeed.

De kring van personen wier gegevens worden geanonimiseerd, wordt 'ruim

Mens of het Europese Hof van Justitie wordt het daar gevolgde anonimiseringsbeleid gevolgd. Dat betekent dat in verreweg de meeste gevallen niet wordt geanonimiseerd. Bij de Europese hoven wordt een piepsysteem gehanteerd: partijen moeten zelf aangeven dat ze niet met naam en

toenaam in de uitspraak vermeld willen worden. Vervolgens beslist het Hof. In de praktijk betekent dit dat de meeste uitspraken met naam worden gepubliceerd. 'Wordt een dergelijke uitspraak in één van onze uitgaven gepubliceerd, dan gebeurt dat dus ook met naam en toenaam.'

Stel: jij weet iets over een misdrijf.
Maar als jij de dader kent
en die dader kent jou ook...
dan is aangifte een dilemma.

Overheid en bedrijfsleven missen hierdoor
jaarlijks meer dan 20.000 bruikbare tips.

Daarom is er nu M.
Om misdaad *anoniem* te melden.
Bel M. 0800-7000

www.meldmisdad.nl

BEL **0800-7000**

E G Y P T I S C H E S C H O N E

De cliënte was een sympathieke, adembenemend mooie vrouw van Egyptische origine. Jonger dan ik – ik was nog stagiaire – maar ze had al veel meegemaakt. Ze was uitgehuwelijkt aan een oudere man, van wie zij twee kinderen had. Omdat haar man haar sloeg, was ze van hem gescheiden, wat voor haar familie onverteerbaar was.

Mijn toegewijde behandeling van haar huurzaak gaf haar reden mij voor te stellen aan haar nieuwe

vriend, eigenaar van een reisbureau. Op haar aandringen gaf hij mij opdracht tot incasso van een geldvordering.

Tijdens de afhandeling van beider zaken klaagden zij wel eens over de ander. Zij beschuldigde hem van inperking van haar vrijheid; ze mocht niets van hem. Hij klaagde erover dat zij haar kinderen verwaarloosde.

Ik ging er niet op in, het stond immers los van hun zaken.

Toen de zaak van de vriend zich leek op te lossen door een voorstel van de wederpartij, belde ze mij. Ze moest me dringend spreken. In het gesprek op kantoor luchtte zij haar hart over haar vriend, met wie volgens haar niet meer te leven viel. Hij controleerde haar voortdurend, ze kon geen kant op. Pogingen om van hem af te komen waren steeds mislukt. Zij smeekte mij een afspraak met hem te maken. Wanneer hij dan op mijn kantoor was, zou zij kunnen inpakken en vluchten naar een geheim adres.

Aanvankelijk weigerde ik, maar een zee van tranen en de voortdurende herhaling dat dit haar enige kans was op een veilige vlucht, deden mij zwichten.

De afspraak met de vriend werd gemaakt. Het gesprek over zijn zaak verliep normaal en nietsvermoedend vertrok hij.

Enkele uren later belde hij mij in wanhoop: zijn vriendin had hem verlaten. Ik betoonde medeleven. De Egyptische schone had mij daarvoor al gemeld dat zij goed was aangekomen op de plek van bestemming.

Van geen van beiden heb ik ooit meer iets gehoord.

Bescherming journalistieke bronnen

Biggelaar, Voskuil en Bl

Een van de fundamentele voorwaarden voor persvrijheid is de bescherming van journalistieke bronnen. De Goodwin-zaak uit 1996 legt hiervoor in combinatie met art. 10 EVRM de fundamentele. Hoe staan we er nu voor in Nederland? En beoordeelt de rechter tegenwoordig de kwaliteit van de media?

ALBERT PLOEGER
redactielid

Vrijheid van meningsuiting (en dus ook het recht op bescherming van journalistieke bronnen) mag alleen dan beperkt worden als voldaan is aan de in art. 10 lid 2 EVRM opgesomde elementen en de daarop gebaseerde jurisprudentie.¹ Het gaat om de volgende voorwaarden:

- de beperking moet in de wet zijn voorzien;
- deze beperking moet een in art. 10, lid 2 EVRM beschreven doel dienen;
- de beperking moet voldoende nauwkeurig en toegankelijk zijn bepaald, en
- de beperking moet noodzakelijk zijn in een democratische samenleving en een gerechtvaardigd doel dienen ('proportionate to the legitimate aim pursued').

In het kader van deze laatste voorwaarde dient in een concreet geval een belangenafweging plaats te vinden tussen het belang van de journalist om zijn bron geheim te houden en het belang van de derde waarover informatie wordt gepubliceerd (proportionaliteit). Daarnaast dient te worden onderzocht of er voor de belanghebbende derde alternatieven bestaan om achter de identiteit van de bron te komen. En zo ja, welke alternatieven gebruikt zijn om de identiteit te achterhalen (subsidiariteit).

HET GOODWIN-ARREST

Een journalist (Goodwin) had telefonisch informatie, afkomstig uit een vertrouwelijk (concept)bedrijfsplan, ontvangen van een vaste bron over de labiele financiële situatie van een vennootschap (Tetra Ltd.). De Engelse rechter verbood publicatie en gebod de notities, waaruit de identiteit van de bron zou blijken, te onthullen. Goodwin weigerde en werd uiteindelijk veroordeeld tot een boete wegens 'contempt of court'.

Het EHRM oordeelde in 1996 anders dan de Engelse rechter over de in het geding zijnde belangen van de betrokken derde om de bron in rechte aan te kunnen spreken en te voorkomen dat de bron in de toekomst opnieuw informatie over deze derde verspreidt: 'These are undoubtedly relevant reasons. However, as also recognised by the national courts, it will not be sufficient, per se, for a party seeking disclosure of a source to show merely that he or she will be unable without disclosure to exercise the legal right or avert the threatened legal wrong on which he or she bases his or her claim in order to establish the necessity of disclosure. In that connection, the Court would recall that the considerations to be taken into account by the Convention institutions for their review under paragraph 2 of Art. 10 tip the balance of competing interests in favour of the interest of democratic society in securing a free press.' (r.o. 45)

oemen

FOTO: ANDRE KUIJSEN

HET VAN DEN BIGGELAAR-ARREST

Kort na het Goodwin-arrest wees de Hoge Raad een arrest² dat het EHRM volgt.³ De Hoge Raad overweegt: '[Het Goodwin-arrest] brengt mee dat moet worden aanvaard dat uit het eerste lid van art. 10 EVRM voor een journalist in beginsel het recht voortvloeit zich te verschonen van het beantwoorden van een hem gestelde vraag indien hij daardoor het bekend worden van zijn bron zou riskeren, maar dat de rechter een beroep op dit recht niet behoeft te honoreren wanneer hij van oordeel is dat in de bijzondere omstandigheden van het gegeven geval openbaring van die bron in een democratische samenleving noodzakelijk is met het oog op een of meer van de in het tweede lid van [art. 10 EVRM] bedoelde, door degene die de journalist als getuige doet horen, te stellen en, zonodig aannemelijk te maken belangen'.

Met dit arrest ging de Hoge Raad 'om'. De voor het antwoord op de vraag of een journalist zijn bron mocht beschermen tot dat moment geldende 'nee, tenzij'-regel werd veranderd in een 'ja, tenzij'-regel. Het EHRM geeft aan dat voor een beroep op de uitzondering (de 'tenzij') sprake moet zijn van een 'overriding requirement in the public interest'. De Hoge Raad vertaalt dit als volgt: 'Uitgangspunt daarbij is dat bescherming van de

gender belang⁴ bij bekendmaking kan wettigen bedoeld vereiste voor vervuld te houden (§ 39, 40 en 45). Dit brengt – voor wat betreft de tegenover het zwaarwegende publiek belang dat journalistieke bronnen worden beschermd, af te wegen rechten van anderen – mee dat op zichzelf niet voldoende is dat degene die openbaring van zulk een bron vordert, aantoonbaar dat hij zonder deze bekendmaking niet in staat zal zijn een recht

DE 'NEE-TENZIJ'-REGEL WERD VERANDERD

IN EEN 'JA-TENZIJ'-REGEL

bronnen van een journalist een van de essentiële voorwaarden is voor de in een democratische samenleving bijzonder belangrijke persvrijheid. Bij zodanige bescherming bestaat daarom een zéér zwaarwegend publiek belang, zodat alleen een nóg zwaarwe-

op schadevergoeding uit te oefenen of een (effectief) verbod voor toekomstige onrechtmatige daden te verkrijgen' (§ 45 in verband met § 42-44).

Enkele journalisten (Dohmen c.s.) hadden als getuige geweigerd antwoord te geven op vragen die de

strekking hadden de identiteit te achterhalen van bronnen die informatie hebben verschaft in verband met een onderzoek naar corruptie (de MVV-affaire) waarover publicaties waren verschenen in het dagblad 'De Limburger'. Enkele belanghebbende derden (Van den Biggelaar c.s.) hadden van de journalisten gevorderd hun bron(nen) te onthullen, omdat zij schadevergoeding wilden vorderen van de bron(nen) en (deze) een verbod wilden opleggen van verder 'lekker'.

De Hoge Raad oordeelde dat dit belang op zichzelf onvoldoende is om op te wegen tegen het zwaarwegend publiek belang dat toekomt aan de bescherming van de bronnen van de journalist.

BASISPRINCIPES

Het Comité van de Ministers van de Raad van Europa doet in 2000 een Aanbeveling.⁵ Met deze Aanbeveling werd beoogd vragen die openbleven naar aanleiding van het Goodwin-arrest te beantwoorden en in 41 lidstaten het journalistieke bronnengeheim in de nationale wetgeving met dezelfde waarborgen te omkaderen. De in de Aanbeveling opgestelde zeven basisprincipes zouden daarnaast door de lidstaten ook nadrukkelijk onder de aandacht moeten worden gebracht van politie en justitie.

De Aanbeveling⁶ voegt expliciet aan de 'overriding requirement in the public interest'-eis, zoals gesteld in het Goodwin-arrest, een extra voorwaarde toe: subsidiariteit. Het journalistieke bronnengeheim kan alleen doorbroken worden indien er (a) geen redelijke alternatieven meer beschikbaar zijn om achter de bron te komen (subsidiariteit) en (b) er een zodanig zwaarwegend publiek belang in het geding is, dat de onthulling van de journalistieke bron niet geweigerd kan worden (proportionaliteit). Na de Aanbeveling is een beroep op de jour-

nalistieke bronbescherming in beginsel steeds gehonoreerd. Toch roept de uitleg van de eerder geformuleerde uitgangspunten in de Nederlandse praktijk nog fundamentele vragen op.

DE BELANGEN VAN BLOEMEN

WEGEN ZWAARDER

UITLEG

Het Gerechtshof te Amsterdam heeft tweemaal uitspraken gedaan waarin een beroep op de bronbescherming is afgewezen.

In de Voskuil-zaak⁷ betreft de weigering van een journalist (Voskuil) om als getuige antwoord te geven op de vraag naar de identiteit van een door hem geraadpleegde bron, waaraan hij anonimiteit had toegezegd. In het blad *Spits* had hij artikelen geschreven over een strafzaak (Mink K.), waarin onthullingen worden gedaan door een anonieme politieman. De journalist is daarop gegijzeld. Op 8 december 2000 is een klacht ingediend bij het EHRM. Deze zaak loopt nog.⁸

In de recente zaak Audax/Bloemen⁹ draait het om naaktfoto's van Karin Bloemen op een naaktstrand in Jamaica, die in *Weekend* zijn gepubliceerd. Audax wordt veroordeeld tot het bekendmaken van de naam en adresgegevens van degene die aan Audax de foto's ter beschikking heeft gesteld.

Het hof benadrukt dat bronbescherming gezien moet worden in het licht van de functie van de pers als waakhond. In dat kader citeert het hof een overweging uit het Goodwin-arrest: 'Without such protection [of journalistic sources], sources may be deterred from assisting the press in informing the public on matters of

public interest. As a result the vital public-watchdog role of the press to provide accurate and reliable information may be adversely affected'.

Voorts betreft het hof een recent arrest van het EHRM¹⁰ op het gebied van privacybescherming (art. 8 EVRM) bij zijn oordeelsvorming, en stelt als eis dat de van de anonieme bron verkregen informatie (in casu foto's) gepubliceerd zijn in het kader van een 'debate of general interest'. In dat kader citeert het hof de navolgende overwegingen: 'The Court considers that a fundamental distinction needs to be made between reporting facts [...] capable of contributing to a debate in a democratic society relating to politicians in the exercise of their functions [...] and reporting details of the private life of an individual who, moreover, as in this case, does not exercise official functions. While in the former case the press exercises its vital role of 'watchdog' in a democracy [...] it does not so in the latter case.

[...] As in other similar cases it has examined, the Court considers that the publication of the photos and articles in question, of which the sole purpose was to satisfy the curiosity of a particular readership regarding the details of the applicant's private life, cannot be deemed to contribute to any debate of general interest to society despite the applicant being known to the public. [...].'

Bij de belangenafweging die het hof maakt, laat hij de belangen van Bloemen zwaarder wegen. Bij het publiceren van de naaktfoto's van Bloemen in een zuivere privé-situatie is er geen sprake van de pers in de rol van waakhond van de democratie.

CHILLING EFFECT

Het hof nuanceert de Aanbeveling door erop te wijzen dat deze er vanuit zou gaan dat bronbescherming slechts zou gelden voor zaken die van publiek belang zijn. Het hof citeert

SERIENUMMERS

Op mijn eerste kantoor was ik samen met mijn kamergenoot vaste advocaat voor de 'aanloopdienst'. Er kwamen namelijk nogal eens mensen in psychische nood zonder afspraak binnenlopen, die een advocaat te spreken vroegen. Kennelijk deden wij tweeën dat niet slecht, want om en om waren wij binnen het kantoor steeds de sigaar. Op een dag ontving ik een jonge vrouw die evident aan innerlijke kortsluitingen leed. Wij zetten ons in een besprekingskamer, met de deur

open. Ze zei dat ze haar peuterzoontje in haar auto had achtergelaten, met draaiende motor, op het naastbijgelegen tankstation. Voordat ik haar op het onverstandige van haar handelen had kunnen wijzen, haalde ze uit haar beha voor vele duizenden guldens aan briefgeld en een flinke stapel gekreukte visitekaartjes tevoorschijn. Geconcentreerd streek ze het verformfaaide geld plat. Vervolgens eiste ze op hoge toon van mij dat ik de serienummers van het briefgeld op

zou schrijven en deze voor zou dragen op al onze dagelijkse en wekelijkse bijeenkomsten, want dat zou 'hen' wel leren. Kennelijk meende zij dat het haar zaak, die ik overigens nog niet kende, goed zou doen als een groot aantal advocaten en notarissen de serienummers van haar briefgeld zouden kennen. Toen ik zei dat wij geen dagelijkse en wekelijkse bijeenkomsten voor dergelijke doeleinden hielden en vervolgens ook nog weigerde haar mijn kaartje te geven, werd het

haar duidelijk: ze had met een gek van doen.

Ze graaide geld en kaartjes weer bijeen, rende de kamer uit en wees de dames van de receptie schreeuwend op mijn evidente waanzin. Deze waren wel wat gewend en namen mijn mededeling voor waar aan, dat mevrouw mijn naam echt niet nodig had. Zij vertrok tierend.

Ik was blij dat ik het er weer eens naamloos vanaf had gebracht.

Gegijzelde journalisten

2000: K. Voskuil wordt van 22 september tot 9 oktober gegijzeld omdat hij niet de bron wil noemen van zijn bericht in *Splits* over de zaak Mink K. Justitie wil openheid zodat nagegaan kan worden of bepaalde bewijzen door de politie rechtmatig verkregen zijn.

1988: Een redacteur van *Delftsche Courant* weigert de naam te geven van degene die hem een geheim rapport van de gemeenteraad heeft toegespeeld. Hij wordt 24 uur gegijzeld.

1952: A.H. Hommerson redacteur van de Zaanse editie van *Het Vrije Volk* wordt meer dan een maand gegijzeld, hij houdt de bron geheim van een bericht over de mogelijke dader van een roofmoord.

1937: C.L. Hansen redacteur van *Het Vaderland*, wordt enkele weken gegijzeld op last van de Haagse burgemeester.

1905: M. Vierhof, hoofdredacteur van *De Locomotief* te Semarang weigert de naam te noemen van een auteur die in deze krant militaire geheimen heeft verklapt. Hij wordt vervolgens gegijzeld.

daarbij uit de considerans van de Aanbeveling: 'Recognising that the free and unhindered exercise of journalism is enshrined in the right to freedom of expression and is a fundamental prerequisite to the right of the public to be informed on matters of public concern.'

Het is de vraag of het hof de in het Van den Biggelaar-arrest bevestigde Goodwin-doctrine hier juist toepast. De vraag van de onrechtmatigheid van de publicatie dient los gezien te worden van de noodzaak om de bron te onthullen. Een verbod op (verdere) publicatie en veroordeling tot het betalen van schadevergoeding zijn de primaire remedies op een privacy-inbreuk. De noodzaak van het onthullen van de bron dient niet lichtvaardig te worden aangenomen.¹¹ Het hof geeft niet aan welk zwaarwegend publiek belang noopt tot onthulling van de bron.

Het hof komt daaraan niet toe omdat het op basis van de aard van de informatie aan lijkt te nemen dat de bron niet voor bescherming in aanmerking komt. Oordeelt het hof daarmee in wezen niet dat bladen als *Weekend* geen journalistieke functie vervullen, of dat hun medewerkers geen journalisten zijn? Hoe goed dit sommigen ook in de oren mag klinken, het lijkt niet juist dat de rechter een dergelijk inhoudelijk kwalitatief oordeel velst over een deel van de gedrukte media. Het valt moeilijk te ontkennen dat bladen met een zodanige oplage in een behoefte voorzien. Waar ligt de grens? Dient een artikel eerst op maatschappelijke relevantie en waakhondgehalte van de journalistieke inspanning beoordeeld te worden?

Niet de aard van de informatie moet bepalend zijn, maar de mogelijkheid van een 'chilling effect' dat bronnen opdrogen. Bronnen van journalisten moeten er steeds op kunnen vertrouwen dat hun identiteit niet onthuld zal worden, tenzij er een zeer zwaarwegend publiek belang is. Ook in zaken die – naar mogelijk pas later blijkt – wel van publiek belang zijn. Het is niet aan de bron om deze in essentie journalistieke afwegingen over de aard van de informatie te maken.

Totdat de Hoge Raad zich heeft uitgesproken¹² over de vraag of de aard van de informatie een doorslaggevende rol speelt, dient de anonieme bron zich rekenschap te geven van het 'watchdog'-gehalte van zijn anonieme bijdrage aan het publieke debat. To bark or not to bark, is that the question? ■

- 1 Onder andere EHRM 26 april 1979, NJ 1980/146 (Sunday Times) en het eerder genoemde Goodwin-arrest EHRM 27 maart 1996, NJ 1996/577 (Goodwin).
- 2 HR 10 mei 1996, NJ 1996/578 (Van den Biggelaar).
- 3 Dat dit in Europa niet vanzelfsprekend hoeft te zijn, volgt uit een recente uitspraak van het Bundesverfassungsgericht d.d. 19 oktober 2004, *NRC Handelsblad* 20 oktober 2004 'Uitspraken Europees Hof niet bindend in Duitsland'.
- 4 Daarbij moet gedacht worden aan het (helpen) voorkomen of oplossen van een 'serious or major crime' (moord, geweldpleging e.d.).
- 5 Recommendation Mr. R (2002) 7 of the Committee of Ministers to Member States on the right of journalists not disclose their sources of information d.d. 8 maart 2000.
- 6 Besproken door prof. D. Voorhoof in *Mediaforum* 2000, 5, p. 158 ('Raad van Europa wil betere bescherming van journalistiek bronnengeheim').
- 7 Hof Amsterdam op 28 september 2000, *Mediaforum* 2000-11/12, nr 69 m.nt. G.A.I. Schuijt (Voskuil).
- 8 Op korte termijn wordt de beslissing over de vraag of de klacht ontvankelijk is verwacht.
- 9 Hof Amsterdam 5 augustus 2004, *Mediaforum* 2004-10, nr 35 (Audax/Bloemen).
- 10 EHRM 24 juni 2004, case 59320/00 (Von Hannover/Germany), te vinden op www.echr.coe.int/Eng/Judgments.
- 11 Zo ook prof. mr. G.A.I. Schuijt in zijn noot bij Audax/Bloemen in *Mediaforum* 2004-10, p. 317; A-G Koopmans in zijn conclusie bij HR 10 mei 1996, NJ 1996/578 (Van den Biggelaar) en de Hoge Raad zelf die spreekt van 'een nóg zwaarwegender belang' dan het reeds 'zéér zwaarwegende publiek belang' van journalistieke bronbescherming.
- 12 De Hoge Raad zal zich niet over de zaak Audax/Bloemen uitspreken: de cassatietermijn is inmiddels verstreken zonder dat cassatieberoep is ingesteld.

Lijnbach Search, intermediairs voor advocaten, zoekt voor een van haar opdrachtgevers

een advocaat personen- en familierecht
met ervaring en met een praktische en oplossingsgerichte instelling

voor een advocatenkantoor in West-Brabant, samenwerkend met notarissen, met een commerciële praktijk, goede marktpositie en een sterke en ambitieuze personen- en familierechtsectie.

Interesse? Bel 06 51 180 138 of kijk op www lijnbachsearch.com

Geen Zeep gezien

Onderweg naar beneden om mijn nieuwe cliënt op te halen drong een penetrante, zeg maar gerust pestilente geur mijn neusgaten binnen, een mengeling van ammoniak, riool en opdroogde urine van ten minste drie varkens. In de wachtkamer, een ruimte waar ook mijn secretaresse was gehuisvest, bevond zich de bron van deze onvervalste putlucht, een wat oudere agrariër die mij kwam consulteren over een mij onbekend onderwerp. Achter de rug van mijn cliënt maakte de secreta-

resse met haar handen wapperende handbewegingen voor haar gezicht. Voorzover ze mij wilde attenderen op de stank waren haar gebaren volstrekt onnodig, want in de wachtruimte hing de adembenemende geur van een gierput. Ik gaf mijn cliënt een hand en vroeg hem mee naar boven te gaan. Een schuwe blik naar 's mans kruis, deed mijn bangste vermoedens bewaarheid worden: diverse grotere en kleinere, donkere, opgedroogde vlekken tekenden

zich daar af en het was geen gewaagde gok om te veronderstellen dat man en broek al anderhalf jaar geen zeep hadden gezien.

Bovengekomen zette ik een raam open en bracht vervolgens het gesprek op het juridische probleem van de man. Na enige minuten werd mij duidelijk dat ik het juridische probleem wel zou kunnen behappen, maar onder geen enkel beding nog langer met de man in één ruimte wilde verkeren, zodat ik hem te

kennen gaf dat ik niet was geveerseerd in de voorgelegde problematiek. Vervolgens vroeg de man waar hij dan wel terecht kon.

Op dat moment flitste de naam van confrère Y door mijn hoofd met wie ik de week daarvoor een fikse aanvaring had gehad. 'Gaat u vooral naar mr. Y', zei ik, 'die is heel goed thuis op dit rechtsgebied', iets wat ik achteraf overigens betwijfel. Zorgvuldig noteerde ik naam en adres van het nog nietsvermoedende slachtoffer op een briefje, opdat mijn cliënt zich zeker niet zou vergissen. 'Doet u hem de hartelijke groeten', sprak ik monter, 'hij kan dit varkentje ongetwijfeld wassen.'

Nog weken na het bezoek van mijn cliënt hingen diens geurflarden in mijn kamer. De stank van de herinnering werd slechts gecompenseerd door het zoet van de wraak.

Afgeschermd getuige

In de strijd tegen terrorisme komt minister Donner van Justitie met een wetsvoorstel dat regelt dat 'ambtsberichten' van inlichtingen- en veiligheidsdiensten kunnen worden gebruikt voor het bewijs in een strafzaak. De rechter-commissaris krijgt een centrale rol, maar moet zich in belangrijke mate houden aan het oordeel van de getuige, die bepaalt of het proces-verbaal de staatsveiligheid niet schaadt. 'Het ambtsbericht kan, bij gebrek aan een grondige toets, bij de bewijsbeslissing zeker niet doorslaggevend zijn.'

ANNELIES SENNEF
advocaat te Rotterdam

Indien de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) of de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MID) – hierna tezamen 'AIVD' – bij de verwerking van gegevens stuiten op feiten en omstandigheden die tevens van belang kunnen zijn voor de opsporing en vervolging van strafbare feiten, kunnen zij daarvan schriftelijk mededeling doen aan de landelijke officier van justitie voor terrorismebestrijding (art. 38 lid 1 Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002, WIV). Deze officier van justitie bepaalt vervolgens of een opsporingsonderzoek moet worden ingesteld.

Dat het ambtsbericht kan worden gebruikt voor de totstandkoming van een verdenking en het opstarten van een onderzoek, werd door de Rechtbank Rotterdam en het Gerechtshof Den Haag in de Rotterdamse 'terroristenzaken' bevestigd.¹ In theorie zou het ambtsbericht ook als bewijsmiddel kunnen worden gebruikt, het is immers een schriftelijk bescheid in de zin van art. 344 Sv. Tot nu toe kan het alleen voor het bewijs worden gebruikt in verband met de inhoud van andere bewijsmiddelen. Het ambtsbericht valt namelijk onder de categorie 'alle andere geschriften' van art. 344 lid 5 Sv. Bovendien kan de betrouwbaarheid van de in het ambtsbericht opgenomen informatie in de huidige praktijk niet voldoende door de betrokken procespartijen worden getoetst. Evenmin kan voldoende worden getoetst of de in het ambtsbericht opgenomen informatie op rechtmatige wijze is verkregen.

Het wetsvoorstel dat minister Donner van Justitie onlangs indiende² beoogt betere voorwaarden te scheppen waar- onder ambtsberichten kunnen worden gebruikt ten behoeve van de strafvordering. In een zelfstandige regeling kan de informatie die in ambtsberichten is opgenomen worden onderzocht door middel van het horen van (afgeschermd) getuigen. Om te bewerkstelligen dat ambtsberichten voortaan zonder nadere voorwaarden als bewijsmiddel kunnen dienen, wordt voorgesteld art. 344 Sv zodanig te wijzigen dat het ambtsbericht de status van een volwaardig schriftelijk bescheid krijgt.

STAATSVEILIGHEID

Op grond van het nu voorgestelde art. 226g lid 1 Sv kan de rechter-commissaris ambtshalve, op vordering van de officier van justitie of op verzoek van de verdediging, bevelen dat een getuige de status 'afgeschermd getuige' wordt toegekend. De verdediging en de officier van justitie dienen over de toekenning van die status aan de getuige te worden gehoord. Tegen de beslissing van de R-C staat, anders dan in de regeling voor de bedreigde getuige, geen rechtsmiddel open.

De R-C bepaalt dat een getuige afgeschermd wordt gehoord indien de staatsveiligheid dat vergt. Voor de definitie van het begrip staatsveiligheid wordt in de Memorie van Toelichting verwezen naar art. 6 WIV. In de praktijk zal de R-C aan de hand van jaarverslagen van de AIVD dienen vast te stellen wat de taken en aandachtsgebieden van die diensten precies zijn.³

Dat de getuige voor alle procespartijen behalve de R-C anoniem dient te blijven, hoeft er niet aan in de weg te staan dat de verdachte en diens raadsman bij het verhoor van de getuige aanwezig zijn, aldus de minister. Denkbaar is volgens hem dat de getuige wordt vermomd en vervolgens in aanwezigheid van de verdediging wordt gehoord. Tevens is denkbaar dat de verdediging en officier van justitie de mogelijkheid wordt geboden het verhoor door middel van telecommunicatie te volgen. De R-C dient deze mogelijkheden dus op z'n minst te

ILLUSTRATIE: ANDRÉ KLIJSEN

onderzoeken. Indien de aanwezigheid van de verdediging bij het verhoor evenwel op onoverkomelijke bezwaren stuit, kan de R-C de verdediging bij het verhoor weren. Ook de officier van justitie wordt dan niet toegestaan bij het verhoor aanwezig te zijn. In het laatste geval stelt de R-C de officier van justitie en de verdediging in de gelegenheid schriftelijk vragen bij hem op te geven.

De R-C legt de verklaring van de getuige vast in een proces-verbaal. Daarbij gaat hij na of het belang van de staatsveiligheid, dat zich ook kan uitstrekken over de afscherming van gegevens over onderzoeksmethoden en de bij deze onderzoeksmethoden

betrokken personen, zich niet tegen deze vastlegging verzet. Is de R-C van oordeel dat de staatsveiligheid in gevaar komt, dan kan hij beslissen bepaalde vragen en antwoorden uit het proces-verbaal weg te laten. Overigens kan de R-C ook beletten dat de getuige bepaalde vragen beantwoordt.

GEHEIME PROCESGANG

Tijdens het verhoor dient de R-C de betrouwbaarheid van de verklaring van de afgeschermd getuige te onderzoeken. Anders dan bij het verhoor van een bedreigde getuige onderzoekt de R-C niet alleen de betrouwbaarheid van de getuige,

maar ook de betrouwbaarheid van diens verklaring. Wanneer de R-C over objectieve aanwijzingen beschikt dat er onjuistheden in de afgelegde verklaring zitten, dient hij daarvan in het proces-verbaal melding te maken. Blijkens de Memorie van Toelichting stelt de R-C zich daarmee in de plaats van de procespartijen. De R-C is volgens de minister de aangewezen persoon omdat hij, anders dan de rechter ter terechtzitting, de officier van justitie en de verdediging, kennis kan nemen van 'alle' informatie.⁴ Aldus maakt de minister een geheime procesgang mogelijk waarin de R-C informatie vergaart, deze als betrouwbaar

bestempelt en vervolgens ten behoeve van de bewijsvoering aan de zittingsrechter ter beschikking stelt zonder dat de verdediging in de gelegenheid is op deze gang van zaken daadwerkelijk enige invloed uit te oefenen.

De gedachte dat de R-C voldoende geëquipeerd is de plaats van de procespartijen in te nemen, gaat eraan voorbij dat (ook) de verdachte over informatie zou kunnen beschikken waaruit de onbetrouwbaarheid van de verklaring van de afgeschermden getuige kan blijken en die niet in het verhoor wordt ingebracht, simpelweg omdat de verdediging binnen het stelsel van dit verhoor niet ermee bekend hoeft te zijn dat deze informatie relevant is. In dat geval zal de R-C wellicht allerhande relevante informatie van de AIVD verkrijgen, maar niet tot een juist oordeel over de betrouwbaarheid van de getuige en zijn verklaring komen.

verricht of hij ook daadwerkelijk 'alle' relevante informatie verkrijgt.

In het voorstel kan de R-C het proces-verbaal van het verhoor bovendien slechts bij de processtukken voegen indien de getuige daartegen geen bezwaar maakt. In de Memorie van Toelichting wordt aangevoerd dat toestemming van de getuige noodzakelijk is omdat alleen de AIVD uiteindelijk kan beoordelen of de inhoud van het proces-verbaal de staatsveiligheid zou kunnen schaden. Langs de weg van het instemmingsprincipe kan de R-C echter door de getuige in belangrijke mate in zijn onderzoeksmogelijkheden worden beperkt. Het is immers niet ondenkbaar dat een afgeschermden getuige die anticipeert op zijn eigen beslissing over de terbeschikkingstelling van het proces-verbaal van zijn verhoor aan de procespartijen, reeds bij het stellen van vragen weigert om deze te beantwoorden. Zo wordt de

toetsen. Ook zijn de mogelijkheden beperkt om te toetsen of de informatie rechtmatig werd verkregen. Uit eerdergenoemd arrest van het Gerechtshof Den Haag kan worden afgeleid dat voor een toets op de rechtmatige verkrijging van de in het ambtsbericht opgenomen informatie slechts aanleiding bestaat indien sterke aanwijzingen voorhanden zijn dat de informatie is verkregen met grove schending van fundamentele rechten van de verdachte. Het onderhavige wetsvoorstel brengt daarin geen verandering.

Gezien de uiterst beperkte mogelijkheden die de voorgestelde regeling oplevert om het ambtsbericht objectief te toetsen, laat het zich raden dat deze regeling – net als de regeling voor de bedreigde getuige – in de praktijk geen ruime toepassing zal kunnen vinden. Bovendien zal de bewijswaarde van het ambtsbericht, bij gebreke van een grondige toets op betrouwbaarheid en rechtmatigheid, zeer beperkt dienen te blijven. Laat staan dat het ambtsbericht, ondanks haar toekomstige status als volwaardig schriftelijk bescheid, bij de bewijsbeslissing van doorslaggevende betekenis zal kunnen zijn. ■

DE VERDACHTE KAN OVER INFORMATIE BESCHIKKEN

WAARUIT BLIJKT DAT DE VERKLARING VAN

DE AFGESCHERMDE GETUIGE NIET BETROUWBAAR IS,

ZONDER DAT DIE INFORMATIE

IN HET VERHOOR WORDT INGEBRACHT

R-C TOETST?

Binnen de voorgestelde regeling is het overigens nog maar de vraag of de R-C daadwerkelijk alle relevante informatie van de betrokken dienst verkrijgt. Uiteindelijk is de wijze waarop de R-C onderzoek verricht bepalend voor de aard van de informatie die hij vergaart en waarop hij zijn oordeel omtrent de betrouwbaarheid dient te baseren. Het zal derhalve afhangen van de grondigheid waarmee de R-C onderzoek

gedachte van de minister minder reëel dat de R-C de plaats van de procespartijen in zou kunnen nemen bij de toetsing van de betrouwbaarheid van die getuige en zijn verklaring.

NOOIT DOORSLAGGEVEND

Het wetsvoorstel levert voor de verdediging marginale mogelijkheden op om de informatie die in een ambtsbericht is neergelegd daadwerkelijk op haar betrouwbaarheid te

1 LjN-nr. AP 2058.

2 Wetsvoorstel afgeschermden getuigen, TK 2003-2004, 29743, nr. 2.

3 TK 2003-2004, 29.743, nr. 3, p. 3.

4 TK 2003-2004, 29.743, nr. 3, p. 10.

Een tijdje geleden was ik een avond in de schouwburg. In de pauze haalde mijn partner een drankje aan de bar. Dat duurde even. Ik keek wat om mij heen. Mijn blik viel op een oudere, wat sjofele man. Hij had een treurige blik. Zijn kostuum was afgedragen. Hij was duidelijk alleen en stond er zo echt verlaten bij. De man kwam mij bekend voor. Het moest een echtscheidingscliënt zijn geweest, van lang geleden. Ik aarzelde. Zou ik hem begroeten? Ik had eigenlijk geen zin. Stel dat ik een bak scheidingsellende over me heen kreeg. Daar zat ik op mijn vrije avond niet op te wachten.

Toen zag de man mij en knikte mij toe.

Kom, dacht ik, doe niet zo flauw en maak even een praatje met hem. 'Dag meneer. Ik weet dat u een cliënt van mij bent geweest, maar ik kan even niet op uw naam komen. Het is natuurlijk ook al een tijdje geleden, maar hoe gaat het nu met u? Heeft u die nare periode kunnen afsluiten?' Zo ratelde ik door.

De man keek mij bedachtzaam aan. Hij wachtte even. Toen zei hij: 'Dag mevrouw, mijn naam is X en u bent een paar weken geleden nog bij mij op de zitting geweest'.

Het is waar, door zijn toga is de rechter anoniem.

Vrije avond

Cliënt Naamloos

Aan anonimiteit staan richtlijnen en wetten in de weg

Een anonieme cliënt: kan dat eigenlijk nog wel? Sinds de Bruyninckx-richtlijnen en (later) de Wet identificatie dienstverlening is de advocaat verplicht de identiteit van een cliënt te verifiëren. Een paar uitzonderingen daargelaten.

ELS UNGER
redactielid

Het achterwege laten van identificatie is op zijn minst onverstandig. Onder omstandigheden kan het tuchtrechtelijk laakbaar zijn, of leiden tot civielrechtelijke aansprakelijkheid. Bekend is de anekdote van een man en een vrouw die eensgezind een advocaat opdracht gaven hun echtscheiding op gemeenschappelijk verzoek te regelen. Na inschrijving van de echtscheidingsbeschikking in de registers van de burgerlijke stand, bleek de vrouw in werkelijkheid de nieuwe vriendin van de man te zijn.

Sinds 1995 gelden de Richtlijnen ter voorkoming van betrokkenheid van de advocaat bij criminele handelingen. Deze zogenaemde Bruyninckx-richtlijnen¹, genoemd naar de voorzitter van de commissie die deze richtlijnen ontwierp, werden vastgesteld om de advocatuur te behoeden voor toenevend gebruik van 'bovengrondse' diensten van vrije-beroepsbeoefenaars als dekmantel voor criminele activiteiten. Volgens art. 2 van de Richtlijnen moet een advocaat zich bij aanvaarding van een opdracht vergewissen van de identiteit van de cliënt, en in voorkomend geval tevens van de identiteit van een tussenpersoon die de opdracht heeft verstrekt.

Artikel 3 verplicht de advocaat om bij gereede twijfel aan die identiteit een nader onderzoek in te stellen. Deze verplichting geldt ook bij aanwijzingen dat de opdracht strekt tot voorbereiding, ondersteuning of afscherming van criminele handelingen. De advocaat moet bijzonder op zijn hoede zijn indien de opdracht strekt tot activiteiten als het openen van een bankrekening of een postbus, het oprichten of besturen van een rechtspersoon of het uitvoeren van financiële transacties (art. 4 onder c). Ontvangt de advocaat de gevraagde nadere gegevens niet, dan dient hij zich te onthouden van (verdere) dienstverlening. Hetzelfde geldt bij het in redelijkheid bestaan van aanwijzingen dat de opdracht strekt tot

betrokkenheid bij onwettige activiteiten (art. 5).

In de Kwaliteitsstandaard 2004 van de Nederlandse Orde van Advocaten wordt verwezen naar de Bruyninckx-richtlijnen. Auditors toetsen dus of de advocaat zich zonodig vergewist van de identiteit van zijn opdrachtgever (norm 2.3, oorbaar belang). Het verdient aanbeveling om bij het aannemen van nieuwe cliënten en opdrachten een vaste kantoorprocedure te volgen.

IN 2003 WAREN VAN DE RUIM 177.000 GEMELDE TRANSACTIES

ER SLECHTS ZEVEN AFKOMSTIG VAN ADVOCATEN

In de toelichting op de richtlijnen worden indicatoren genoemd die nopen tot waakzaamheid, zoals:

- een ongebruikelijke opdracht, bijvoorbeeld tot een niet-advocatuurlijke dienst;
- een ongebruikelijke wijze van betaling, bijvoorbeeld van een groot contant bedrag;
- ongebruikelijke vennootschapsstructuren (denk aan onnodig complexe concern-constructies of onduidelijkheid over de belanghebbende bij een rechtspersoon);
- weigering van de cliënt om zijn identiteit prijs te geven.

Bij een opdracht tot financiële transacties, bijvoorbeeld via de derden-geldenstichting, kan het raadzaam zijn de cliënt toestemming te vragen om zijn identiteit bekend te mogen maken aan de bank. Een ongegronde weigering zal voor de advocaat aanleiding moeten vormen voor nader onderzoek, dan wel het neerleggen van de opdracht. De reden van beëindiging van de opdracht en de gegevens die daartoe aanleiding gaven, vallen uiteraard onder de geheimhoudingsplicht.

WID/MOT

Naast de Bruyninckx-richtlijnen gelden sinds 1 juni 2003 voor de advocatuur ook de Wet identificatie bij dienstverlening (WID)² en de Wet Melding Ongebruikelijke Transacties (Wet MOT)³. Deze wetgeving bestaat al jaren voor financiële instellingen en is bedoeld ter voorkoming van witwassen. De Wet MOT voorziet in een meldplicht van ongebruikelijke financiële transacties bij het Meldpunt Ongebruikelijke Transacties te Zoetermeer.

Voor de advocatuur (en het notariaat) geldt de meldplicht voornamelijk bij fiscale en financieel-economische advisering, bijvoorbeeld ten aanzien van vastgoedtransacties, het oprichten en beheren van vennootschappen, het verhandelen van ondernemingen en dergelijke. Uitgezonderd van de meldplicht zijn het eerste gesprek met de cliënt (de bepaling van de rechtspositie), processuele werkzaamheden en advisering vóór, tijdens en na of ter vermijding van een procedure.

De WID verplicht tot (grondige) identificatie van een cliënt voorafgaand aan fiscale of financieel-economische dienstverlening als in de vorige alinea genoemd. Bij natuurlijke personen dient de identificatie te geschieden door middel van een geldig identiteitsbewijs en bij rechtspersonen door middel van een gewaarmerkt uittreksel uit het Register van de Kamer van Koophandel of een notariële akte.

Ook de Wet MOT kent indicatoren voor de beoordeling of een transactie ongebruikelijk en dus meldingsplichtig is. Er zijn twee *objectieve* indicato-

ren, te weten witwastransacties die de dienstverlener voornemens is te melden aan politie of justitie, en contante transacties boven de € 15.000. Art. 6 van de Bruyninckx-richtlijnen verbiedt overigens kasbetalingen van meer dan € 11.345. Met name in de strafrechtpraktijk kan naleving van deze norm soms op problemen stuiten, bijvoorbeeld omdat bij weigering van het aangeboden kasgeld de declaratie oninbaar zal zijn. Overleg met de lokale deken lijkt dan raadzaam.

SMURFEN IS VERDACHT

Daarnaast zijn er twee *subjectieve* indicatoren. Kort gezegd: transacties die door de situatie als ongebruikelijk of mogelijk verband houdend met witwassen kunnen worden aangemerkt, en contante betalingen van (net) onder de € 15.000, die de indruk geven dat de cliënt bewust onder de meldgrens blijft, het zogenoemde smurfen.

Het Meldpunt onderzoekt de meldingen en geeft bij vermoeden van witwassen de transactie door aan politie of justitie. In 2003 waren van de ruim 177.000 gemelde transacties er slechts zeven afkomstig van advocaten.

De Wet MOT en de WID staan op gespannen voet met het beroepsgeheim. De advocaat mag op grond van de MOT niet eens aan de cliënt meedelen dat hij een melding zal doen of heeft gedaan. De WID verplicht de advocaat een aantal kerngegevens betreffende de identiteit van de cliënt vast te leggen en op een toegankelijke wijze te bewaren met het oog op eventuele controle door de externe toezichthouder op de naleving van de WID en de MOT, het Bureau Financieel Toezicht. Om de

inbreuk op het verschoningsrecht zo veel mogelijk te beperken adviseert de Orde in haar checklist WID⁴ om die gegevens in een fysiek gescheiden onderdeel van het dossier onder te brengen.

ASIELZOEKERS

Anonimiteit in de relatie tussen de advocaat en de cliënt is dus meestal niet goed denkbaar. In sommige gevallen is het vaststellen van de identiteit echter zo goed als onmogelijk, bijvoorbeeld bij een

asielzoeker zonder papieren. In dergelijke gevallen zal rechtsbijstandverlening veelal aanvaardbaar zijn, en zelfs geboden indien deze geschiedt op basis van een piketregeling of ambtshalve toevoeging.

Volgens asieladvocaat Sietske Land, tevens coördinator Immigratiezaken van de Orde, is het niet-beschikken over papieren in het gros van de asielzaken onderdeel van de procedure. Indien de asielzoeker geen identiteitsbewijs met foto heeft, is volgens vaste jurisprudentie van de Raad van State het asielverhaal in beginsel niet geloofwaardig, zodat de rechtbankprocedure veelal daarom draait.

De identificatie geschiedt in asielzaken niet door de advocaat, maar door de Immigratie- en Naturalisatiedienst. Van de IND krijgt de asielzoeker een zogenoemd W-document (een pasje met foto), dat geldt als identiteitsbewijs. Met dit pasje moet de asielzoeker zich wekelijks of maandelijks melden op het politiebureau. Aan het probleem van identificatie kom je als advocaat in asielzaken dus niet toe, aldus mr. Land.

NN-VERDACHTE

En dan is er nog de NN-verdachte: de verdachte die ten overstaan van de politie – en wellicht ook zijn advocaat – weigert zijn identiteit bekend te maken. Over de NN-verdachte bestaat vrij recente jurisprudentie. Zo bepaalde de Hoge Raad in 2001 dat uit de artikelen 449-452 Sv moet worden afgeleid dat een verdachte te wiens laste een rechterlijke beslissing is gewezen waarin hij op andere wijze dan bij naam is aangeduid, geen rechtsmiddel tegen die uitspraak kan aanwenden anders dan onder bekendmaking van zijn persoonsgegevens.⁵

In een latere zaak⁶ werd de Hoge Raad geconfronteerd met het argument dat zo inbreuk wordt gemaakt op de verklaringenvrijheid van de verdachte. De Hoge Raad casseerde niet. Volgens de Raad is er geen sprake van een inbreuk op de verklaringenvrijheid in het kader van de bewijsvergaring, en kan het vereiste van de bekendmaking van de identiteit niet worden beschouwd als een disproportionele beperking van het recht op toegang tot de hogere rechter. ■

Meer informatie over de WID en de Wet MOT is te vinden op www.minfin.nl en www.balinet.nl. In 2005 zal over de WID/MOT een advocatendossier verschijnen.

1 *Vademecum Advocatuur Wet- & Regelgeving*, p. 329 e.v.

2 Wet van 16 december 1993, houdende nieuwe bepalingen inzake identificatie van cliënten bij financiële dienstverlening.

3 Wet van 16 december 1993, betreffende melding ongebruikelijke transacties bij financiële dienstverlening.

4 Te vinden op www.advocatenorde.nl.

5 HR 27 februari 2001, NJ 2001, 499.

6 HR 24 juni 2003, NbSr 2003, 333/ NJ 2003, 543/ NJB 2003, 120.

Niets doen

Het is 1998, een kantoor-bijeenkomst brengt mij naar Londen. Ik kan de verleiding niet weerstaan om iets in de stad te doen. Ik zwerf rond en laat mijn oog op een theater vallen. 'ART' staat er in grote letters op de gevel. De laatste hit op toneelgebied. Zijn er nog kaartjes? Er zijn nog kaartjes! Even later ben ik op weg naar boven.

Op het hoogste balkon op een van de laatste rijen vind ik mijn stoel. Het licht gaat uit. Snel ga ik zitten en laat mijn rugzakje op de grond glijden. Drie vrienden op het toneel, en een groot wit doek. Een wit schilderij. De vrienden discussiëren. Het schilderij staat symbool. Een variant op 'de kleren van de keizer'. Dan

wordt de intimiteit verstoord door een geluid uit de zaal. Het geluid houdt aan en wordt sterker. Een mobiele telefoon. Het geluid klinkt dichtbij. Ons balkon? Door de akoestiek op het balkon is de bron van het geluid niet goed te lokaliseren. Ik kijk om mij heen: niemand doet wat. Ik raak geïrriteerd.

Plotseling realiseer ik mij: het is mijn telefoon. Inmiddels zijn de acteurs stil gevallen. In de begindagen van de mobiele telefoon reageert men zoals de acteurs in het Openluchttheater van het Amsterdamse bos: stoppen, kijken in de richting van het geluid en even wachten tot het (vliegtuig) over is. Om mij heen kijkt men naar elkaar.

Verstijfd zit ik op mijn stoel. Wat doe ik?

Ik weet niet precies waar mijn rugzak ligt. Dan moet de rits nog open (geluid), en moet ik in het donker door mijn spullen graaien op zoek naar de telefoon (geluid). Ik voel de afkeurende blikken: 'Had je je tas niet meteen kunnen pakken en de telefoon uit kunnen zetten?' Er is inmiddels een eeuwigheid verstreken. Wat doe ik: maak ik mijzelf bekend als 'die loser met zijn telefoon' of blijf ik anoniem? Ik voel dat als ik nu mijn rugzak pak om de telefoon te zoeken, deze natuurlijk stopt vlak voor dat ik hem uit kan zetten. Ik kan dus net zo goed niets doen en anoniem blijven.

Ik besluit de laatste beltoon te laten passeren. Er komt er nog een. Hang toch op! Je hoort toch dat ik niet opneem.

Iedere aanzet om alsnog actie te ondernemen redeneer ik weg. Met iedere beltoon wordt het prijsgeven van mijn anonimiteit pijnlijker. Eindelijk zwijgt de telefoon. De acteurs concentreren zich weer op hun spel.

Lang duurt mijn opluchting niet. Ik realiseer me: de telefoon kan opnieuw overgaan. Ik kijk op mijn horloge en maak een risicoanalyse. De voorstelling duurt nog een kwartier. Ik gok erop dat de telefoon zal zwijgen en ik mijn anonimiteit kan behouden. Het applaus laat ik voor wat het is. Nog in het donker graai ik mijn rugzak van de vloer en snel naar buiten. Opgelucht loop ik Londen in. Anoniem.

Discreet van de

Een advocaat die verslaafd is aan alcohol kan dat lange tijd verbergen, ook voor hemzelf (of haarzelf). Hij betaalt een steeds grotere tol tot – soms – zijn wil sterker is dan zijn verslaving. Onder geen beding wil hij worden herkend als verslaafde in een ontwenningkuur. Daarom proberen enkele bedrijven te voorzien in de behoefte aan discrete ontwenningstrajecten.

LINUS HESSELINK
redactielid

‘De laatste tien jaar hebben in het teken gestaan van ambitie, competitie, mijzelf willen en moeten bewijzen en een enorm hoge werkdruk. Rust nemen en af en toe wat afstand, gunde ik mijzelf niet; ik was te bang om links of rechts ingehaald te worden. Met mijn collega’s praten over kwetsbaarheid deed ik niet, daar is de cultuur op kantoor niet naar. Althans, dat dacht ik. Ik zocht voor mijn spanning en onrust een *escape* en vond die in de alcohol.’ Aan het woord is NN, een advocaat die na acht jaar medewerkerschap twee jaar geleden partner werd. Alleen via het filter van ‘counsellor’ Edy Eland van Solutions, een privé-kliniek voor verslavingszorg, konden we een paar zinnen vinden die een advocaat wijdde aan zijn verslaving. Geen advocaat was bereid rechtstreeks met ons te praten, hoe geanonimiseerd ook.

‘Ik ben altijd al een sociaal drinker geweest en in mijn werk- en vriendenkring is alcoholgebruik volledig geaccepteerd. Het viel de eerste jaren dan ook niemand op (mijzelf inclusief) dat ik steeds meer en ook vroeger op de dag ging drinken. Ik probeerde mijn werk zo te organiseren dat ik zonder dat het opviel kon drinken. Zodra ik thuiskwam trok ik een fles wijn open.’

NN voelde zich vooral ’s morgens steeds beroerder. Hij kreeg concentratieproblemen, kwam afspraken niet na, wendde ziektes voor en toen een cliënt een klacht indiende beriep hij zich op depressies, die overigens vaak het gevolg zijn van langdurig alcoholmisbruik. Pas de druk van andere partners van het kantoor bracht hem ertoe hulp te zoeken.

BEHOORLIJKE INNEMERS

Mr. Dees Postma was vijftien jaar geleden een van de initiatiefnemers van de landelijke stichting Arantus, een netwerk van ongeveer twintig therapeuten die ambulante hulp bieden aan verslaafde cliënten in ‘leidinggevende, bestuurlijke of publieke functies’. De therapeuten hebben elders hun hoofdfunctie. Postma was lang geleden (1958-1968) zelf advocaat, raakte in een crisis en merkte toen dat hij met een alcoholprobleem zat. Die verslaving was een gevolg van extreem angstige ervaringen in mei 1940. ‘Na de oorlog merkte ik hoe sterk het angstverminderende effect van alcohol was.’ Na de crisis besloot hij zijn leven te veranderen. Hij verhuisde en stapte uit de advocatuur, en belandde uiteindelijk op de directeurszetel van de Jellinek-kliniek. Na zijn pensionering is hij ‘leuke projecten in de verslavingszorg’ blijven doen.

GEEN ADVOCAAAT WAS BEREID MET ONS TE

PRATEN, HOE GEANONIMISEERD OOK

‘Ik kom inderdaad veel advocaten en artsen tegen, in doorsnee behoorlijke innemers. Ik heb ook een aantal mensen uit de advocatuur zien wegzakken in de alcohol. Een partner die gestopt was met drinken, was alleen nog maar boos op het leven. Zijn leven beperkte zich voor hem tot het niet-drinken; hij leegde later zelfmoord. Mensen kunnen stoppen met drinken, maar het begint pas echt als je in de oude situatie terugkeert. Dan moet je de kunst ontwikkelen om je leven, je plek en je relaties op een leuke manier in te vullen, op een andere manier dan voorheen.

Ik heb de indruk dat in de advocatuur van tegenwoordig de druk is toegenomen terwijl de “psychosociale begeleiding” daarmee geen gelijke tred heeft gehouden. Je wordt afgerekend op de minuut, maar je wordt niet op

drank af

een verantwoorde manier begeleid in je beroep en je organisatie ervan. Misschien presteren de mensen meer dan vroeger, maar de arbeidsvreugde is gedaald. Een aantal mensen ontwikkelt dan problemen, en sommigen daarvan grijpen naar de fles.'

ZEVEN JAREN

Nauwkeurige cijfers bestaan er niet maar de schatting is dat Nederland ruim driekwart miljoen zware probleemdrinkers telt; ruim eenderde daarvan drinkt zelfs meer dan twaalf glazen per dag. Ruim 60.000 mensen waren in 2002 aan de cocaïne, en dat aantal stijgt de laatste tijd sterk. Het merendeel van de probleemdrinkers heeft een baan. Als een kwart daarvan in hogere posities zit, loopt het aantal beter gesitueerden al snel in de honderdduizenden. De advocatuur is qua alcoholmisbruik een gevaarlijke omgeving, en ook verschijnen er journalistieke impressies over toenemend cocaïnegebruik, om de alcohol te 'neutraliseren', in een beperkt deel van de randstedelijke advocatuur.

De hoger opgeleide, beter betaalde, zelfstandig werkende dienstverlener staat nogal eens onder grote werkdruk. Na verloop van tijd kan het ontspanningsmiddel zelf de baas worden, ook als de werkdruk weer minder is. De werknemer in een hogere functie kan door het ontbreken van toezicht en beoordeling gemakkelijker verbergen dat hij aan de drank is. Verzuimdagen vallen minder op en een secretaresse kan de schade wat beperken. In een cultuur

FOTO: HANS VAN DEN BOGAARD / HOLLANDESE HOOGTE

Adressen

ARANTUS

020-6898247; www.arantus.nl; info@arantus.nl; Postbus 9150, 1006 AD Amsterdam; Pieter Calandlaan 315, 1068 NH Amsterdam

SOLUTIONS

0342-470930; www.addiction-solutions.nl; info@addiction-solutions.nl; Sportparkstraat 3, 3781 BK Voorthuizen

JELLINEK PRIVÉ

020-4087919/4087900

OCKENBURGH

070-3123939, prevent@ockenburghholding.nl

waarin frequent alcoholgebruik heel gewoon is, word je ook minder snel als probleemdrinker herkend. Ten slotte is de advocaat gewend anderen te adviseren, waardoor hij niet snel de hulp inroept van andere dienstverleners. 'Als je in een verantwoordelijke positie zit, is het moeilijk om toe te geven dat je zelf afhankelijk bent. Dat kan jaren duren. Gemiddeld rekenen we zelfs op zeven jaar nadat de problemen begonnen zijn', aldus Edy Eland van Solutions.

Als de beter gesitueerde alcoholist eindelijk zo ver (onder druk gezet) is dat hij aan een oplossing wil werken, moet dat uiterst discreet gebeuren. Cliënten of andere bekenden tegenkomen in de gespreksgroepen van de Anonieme Alcoholisten is uit den boze. Bovendien heerst er rond de AA het beeld dat er vooral alcoholisten uit lagere kringen aan deelnemen, en dat ook nog vanuit een christelijke achtergrond, die niet door iedereen wordt gedeeld.

BINNEN 24 UUR

Edy Eland richtte met ex-reclame-man (en ex-alcoholist) Don Schot-horst ruim twee jaar geleden het bedrijf Solutions op, dat zich richt op

verslaafden uit de betere klassen. Daarbij kan het gaan om drankverlaafden maar ook om drugs-, seks- of gokverslaafden. Het bedrijf timmert hard aan de weg, wat leidde tot krantenkoppen als 'Zorg voor junkies in krijtstreep', en 'Vermogende verslaafden helpen afkicken op niveau'. De afgelopen twee jaar hebben zich slechts een tiental advocaten per jaar gemeld. Het aantal zou wel eens kunnen toenemen, want volgens Eland stijgt het percentage verslaafden uit de betere kringen jaarlijks met een flinke sprong, ook door de economische neergang en de toenemende concurrentie. Zij en haar compagnon menen dat er nu al van elke vijf topmanagers eentje verslaafd is aan de drank.

'Met Solutions voorzien we in een gigantische behoefte. Managers, medici, rechters en natuurlijk ook advocaten vinden discretie en anonimiteit erg belangrijk.' Het was een van de redenen om de onderneming te vestigen in het Veluwe dorpje Voorthuizen, en niet in Het Gooi of de

verwijst ook vaak 'voor een kort verblijf van niet meer dan vier weken' naar klinieken in Engeland, Duitsland, Zwitserland of de VS. Dan kan het een vakantie lijken. 'En die klinieken zijn van een hoger niveau, en ze bieden meer aandacht, service en luxe dan de Nederlandse klinieken', zegt Eland. Een 'lichaamsontgiftiging' in een buitenlandse kliniek kan binnen 24 uur worden geregeld. Voor al die service moet wel betaald worden. Een dag in een Engelse kliniek kost bijvoorbeeld tussen de 500 en 900 euro per dag, in Zwitserland is het wat goedkoper. Vijf gesprekken van ruim een uur met counsellors van Solutions kosten samen een kleine 900 euro.

OP DE HOOGTE

De Jellinek, de Amsterdamse instelling voor verslavingszorg, heeft zich blijkbaar de kritiek aangetrokken dat ze niets zou doen voor drukbezette managers en andere beter gesitueerden. Dezen kunnen zich namelijk sinds afgelopen zomer

IN DE ADVOCATUUR IS DE DRUK TOEGENOMEN

TERWIJL DE 'PSYCHOSOCIALE BEGELEIDING'

DAARMEE GEEN GELIJKE TRED HEEFT GEHOUDEN

Randstad, waar nu de meeste cliënten vandaan komen. 'De bestaande instellingen voor verslavingszorg en ook Arbo-artsen zijn niet ingericht op die beroepsgroepen. Bovendien is identificatie met lotgenoten een krachtig therapie-instrument, en dat kan niet bij de AA of in de gesubsidieerde Nederlandse klinieken. Onze klanten hebben het vaak al eerder geprobeerd in Nederlandse klinieken, maar dat werkte niet.'

Veel cliënten blijven tijdens de behandeling thuis, en worden ambulantly geholpen op een tijdstip en een plek die de cliënt opgeeft. Solutions

melden bij de secretaresse van de raad voor bestuur, waarna er binnen een dag een afspraak wordt gemaakt voor het begin van een discrete behandeling, in een hotel, conferentiecentrum, 'of in het gebouw van de raad voor bestuur, dat er niet als kliniek uitziet; er zitten ook andere bedrijven in', aldus dr. Christian Kappel, psychiater en lid van de raad van bestuur.

Kappel is al veertien jaar doende in de verslavingszorg. Sinds afgelopen juni is hij bezig met een speciaal ontwenningstraject voor de betere kringen, die om discretie en snelheid

O

N Z I C H T B A A R

Om te voorkomen dat de ander meteen de hakken in het zand zet en een procedure onafwendbaar wordt, kun je soms als advocaat even onzichtbaar blijven. Bovendien kan de ander zo tot uitspraken worden verleid waar je niet meer op hoeft te rekenen als hij een advocaat heeft geraadpleegd. En zo dicteerde ik een brief die de cliënt overnam op eigen papier, inclusief ingestudeerde taal- en schrijffouten. De ander speelt misschien hetzelfde spel, bedacht ik bij het lezen van enkele brieven. Het kón natuurlijk een ervaren ruziemaker zijn of iemand die beschikt over 'een sterk ontwikkeld rechtsgevoel'. Maar hij bleef dreigen met het inschakelen van een advocaat. Allengs werd mij toch duidelijk

dat ook de ander werd ingefluisterd. Had de wederfluisteraar in de gaten dat aan deze kant hetzelfde gebeurde? Het spel werd gewoon voortgezet, het was ook te leuk om ermee te stoppen. In de laatste brieven werd schaamteloos verwezen naar de wet, de NJ en zelfs de Parlementaire Geschiedenis. Intussen werd dapper volgehouden dat de zaak natuurlijk niet door advocaten uitgevochten moest worden. De brieven werden scherper van toon, en uiteindelijk volgde de onvermijdelijke aangetekende sommatie en, na de redelijke termijn, een dagvaarding met daarin de naam van een echte advocaat. Na een nogal bloedeloze eerste schriftelijke ronde werd de

comparitie gelast en werd de volledige correspondentie overgelegd. Tijdens de zitting werd uitvoerig verwezen naar de gevoerde briefwisseling en naar de daarin getoonde redelijkheid van de cliënt.

Toen we uitgesproken waren, toonde de glimlachende rechter zijn waardering voor de wijze waarop partijen elkaar hadden bestookt met aangetekende brieven. Hij was onder de indruk van de juridische kennis 'van de beide advocaten, eh, ik bedoel van beide partijen', en hij was 'diep getroffen' door de getoonde redelijkheid. Daarom vertrouwde hij er op dat deze mensen in staat waren de zaak onderling te regelen. En dat lukte verbluffend snel.

vragen. Dat gebeurt in de niet-gesubsidieerde rechtspersoon 'Jellinek Privé'. 'Door gesprekken in het veld en contacten met medici merkten we dat er veel behoefte was aan deze nieuwe voorziening. We hebben nog geen publiciteit gezocht, er was alleen een kort stuk in het *Parool*'. Tot nu kwamen er ongeveer 20 mensen op af.

In het bijzonder traject wordt de privacy extra afgeschermd; ook binnen de Jellinek hebben minder mensen dan gewoonlijk inzage in het dossier. Na een intake gesprek kan de cliënt ambulante in Nederland worden behandeld of worden verwezen naar klinieken in Duitsland, Zwitserland, Engeland, VS of Frankrijk. Kappel, die zich blijkbaar bewust is van de concurrentie in Nederland: 'Ik weet precies welke klinieken goed zijn en welke niet, soms ken ik de medici nog van onze opleiding. Ik ben psychiater, dus ben ook op de hoogte van de laatste ontwikkelingen in medicijnen en opvattingen. En ik heb een netwerk.'

GECONTROLEERD DRINKEN

Bij Ockenburgh Prevent kan de verslaafde terecht die nog niet al te ver heen is. Mevr. M.E. Reul-Verlaan, directeur van Ockenburgh Den Haag:

'Met het programma Contral, een combinatie van medicatie en therapie, kunnen mensen leren om gecontroleerd te drinken. Bij vier op de vijf mensen is dat een succes. Vooral voor beter gesitueerden die met drank geen maat weten te houden, is Contral een goede mogelijkheid, want in hun omgeving is er vaak de sociale druk om te drinken.' Daarnaast kent Ockenburgh de leefstijltrainingen. In zes tot acht therapeutische sessies kan 'de problematische drinker verantwoord met alcohol leren omgaan'. Ockenburgh 'is een algemeen bedrijf',

Mensen met heel zware alcoholproblemen kunnen bij ons niet terecht. Als je heel lang heel veel hebt gedronken, zijn de hersenen veranderd. Daar kun je op korte termijn niet iets aan doen. Als die mensen een glas zien, gaan ze drinken. Die kunnen wij met onze ambulante dienstverlening niet helpen.'

Counsellor Don Schothorst van Solutions zei in *Quote* dat er in Nederland over alcoholisme veel onbegrip en taboes bestaan. Een alcoholverslaafde geldt hier als 'een loser, die hooguit stilletjes wordt gedoopt'. Zolang alco-

IN EEN CULTUUR WAARIN FREQUENT ALCOHOLGEBRUIK

HEEL GEWOON IS, WORD JE MINDER SNEL

ALS PROBLEEMDRINKER HERKEND

zegt Reul, 'we richten ons niet speciaal op de happy few. We behandelen ambulante, tegen een bepaald uurtrafiek. Maar we kunnen wel discretie garanderen, doordat we ook 's avonds kunnen werken, in een anoniem pand, en we kunnen de dossiers anonimiseren.

hol rijkelijk vloeit als wonderolie, bij stress en andere problemen, en zolang de advocatuur zo hard blijft werken aan status en imago, zullen niet veel verslaafde advocaten worden aangemoedigd om zichzelf in de kraag te vatten en op te houden met drinken, en snuiven. Maar wie weet, ná deze kerst? ■

Lijnbach Search, intermediairs voor advocaten, zoekt voor een van haar opdrachtgevers

een advocaat ondernemingsrecht
(fusies, overnames en reorganisaties)

voor een advocatenkantoor in de regio Eindhoven, intensief samenwerkend met accountants en fiscalisten, met een sterke marktpositie, opgebouwd in de afgelopen 40 jaar en met name gericht op grotere niet-beursgenoteerde ondernemingen.

Interesse? Bel 06 51 180 138 of kijk op www.lijnbachsearch.com

Schalke & Partners
Bedrijfsrecherche

BEWIJST WAT U EIST

Schalke & Partners bv
Postbus 2215, 4800 CE Breda
T. 076-5221144 / F. 076-5221264 / E. info@schalke.nl / W. www.schalke.nl

S A L O M É

Ooit zette ik een contact-advertentie in een keurige krant. Datingsites bestonden nog niet, althans niet voorzover ik wist. Gespannen afwachten volgde, in mijn eentje, want ik sprak er met niemand over, ik was immers geen deerniswekkende vrijgezel. Na een paar dagen arriveerden eindelijk enkele brieven

Haar brief sprong eruit. Wat kon ze leuk schrijven! Ze noemde zich voorlopig Salomé (ik ondertekende daarop met Johan) en woonde in de buurt van Arnhem. Ze had net als ik nog geen kinderen, en wilde die 'misschien wel' – gelukkig. Het gold zeker in mijn kring als ordinair om over kleuren en maten te beginnen. Niettemin werd ik erg blij toen ik las: blond, slank, 1m 78 en maar liefst 10 jaar jonger dan ik. Een foto wilde ze liever niet sturen, daar had ze geen goede ervaringen mee. Zij had dus ervaring! Ja, waarom niet? Ik had dit nog nooit eerder gedaan, maar de kans is natuurlijk klein dat het meteen raak is.

Na een spitse briefwisseling stelde ik een ontmoeting voor. We werden het eens over een café-restaurant in Park Sonsbeek, aan het eind van een zaterdagmiddag.

Op weg naar Arnhem werd ik bevangen door een mengeling van hevige opwindning en angst. Als we nu eens als een blok voor elkaar vielen? Maar wat als ik zou afknappen op de manier waarop ze haar hoofd bewoog, op de klank van haar stem, op...? En als ik haar zou willen en zij mij niet? Wat als achter die leuke brieven een perverse man zat, die me zo meteen in het café met duivels plezier zou gadeslaan? Of zou het uit kunnen lopen op een *one night stand*? Ik had die avond geen afspraken...

Een kwartier voor de afgesproken tijd liep ik het café binnen; een dame moet je niet laten wachten. Het was behoorlijk druk, maar in een hoek was gelukkig nog een tafeltje vrij. Eén wijntje tegen de spanning, en voor het plezier.

Hé, daar was die stagiaire van een jaar geleden, hoe heette ze ook alweer. Die jongedame had ik er liever niet bij.

'Hallo Josée. Alles goed?'

'Goh, u hier, in Arnhem nog wel?'

'Ja, ik heb met een vriendin afgesproken', schoot me te binnen.

Daarop zocht ze gelukkig een plekje aan de andere kant van het café.

Ik verdiepte me in de krant, keek intussen naar de ingang, bestelde nog een wijn. Waar bleef ze nou? Na drie kwartier liep ik voor de zekerheid even door het café. Niets, niemand, de ex-stagiaire knikte me wat schaapachtig toe.

Weer een half uur later vertrok ik. Iemand had me dus toch beetgehad. Of zou Salomé het op het laatst niet hebben aangedurfd? We hebben nooit meer contact gehad.

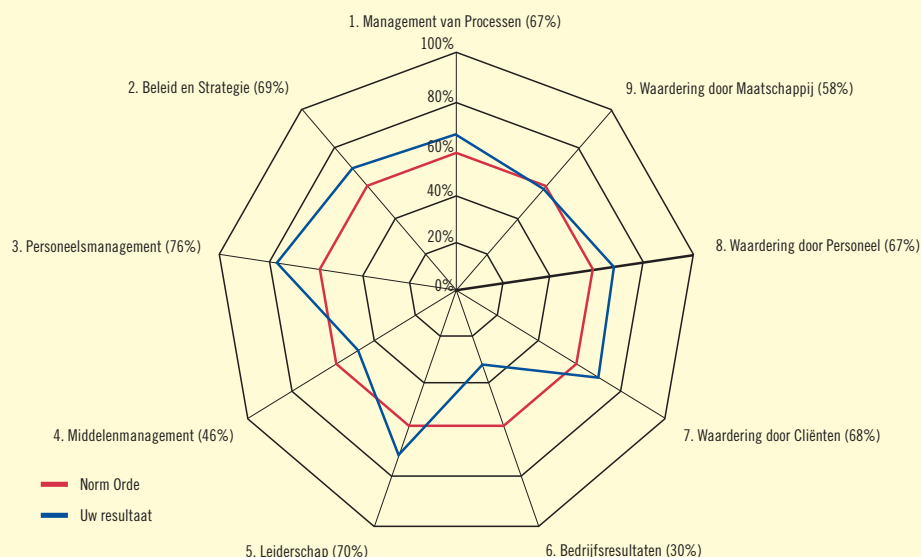

Mond-tot-mond reclame wérkt.

Maar wer

QuickScan Advocatenkantoor

Uw resultaten:

In het aanbod van advocatuurlijke diensten zien veel cliënten nauwelijks tot geen verschil. Wat maakt u als advocaat zo speciaal dat een mogelijke cliënt zich tot u zou moeten wenden? Het hiernaast genoemde pakket bevat een brochure die succesbepalende factoren bij met name de bedrijfsvoering van uw kantoor inzichtelijk maakt. Aandachtspunten daarbij zijn bijvoorbeeld beheren van kwaliteit, professionele klachtenbehandeling, verwachtingen van cliënten, hun waardering voor u en uw kantoor en de rol van IT bij dit alles.

...kt het in uw voordeel?

Mond-tot-mond reclame is een ijzersterk middel. Maar het kan ook tegen u werken. Een slechte ervaring komt immers ruim vier keer zo vaak ter sprake als een goede. Daarbij rept men veelal over de kwaliteit van uw dienstverlening.

Advocatenkantoren streven er dan ook voortdurend naar niet alleen vakinhoudelijk op niveau te presteren maar voor

hun cliënten tevens de kantoororganisatie op orde te hebben.

De Orde heeft als ondersteuning hierbij het pakket Relatiemanagement ontwikkeld, waarin u informatie vindt over het meten van de cliëntenwaardering voor uw kantoor, over de klachtenfunctionaris en de Geschillencommissie Advocatuur. IT-toepassingen zijn in de vorm van een cd-rom bijgevoegd.

Interesse? Vraag het pakket Relatiemanagement aan via helpdesk@advocatenorde.nl of (070) 335 35 71 / 335 35 86. U krijgt het dan kosteloos toegezonden.

Lasteren, afpersen en surfen

Anoniem een tóétje kopen is al een illusie

Lasteren, beledigen, afpersen, maar je naam er bij zetten: ho maar. Niets aan te doen? Een snelle schets van de laatste jurisprudentie, aan de hand van zaken over postzegels, toetjes en klokken. En we praten met een advocaat die tegen een provider ten strijde trekt.

LEO VAN OSCH
redactielid

Advocaat Pessers [zie het kader voor een gesprek met hem] gebruikt voor zijn 'uit de hand gelopen hobby' van postzegelhandelaar internet als marktplaats. Op E-Bay worden zijn zegels verhandeld. Een koper geeft vaak feedback over de kwaliteit van Pessers' dienstverlening. De meeste reacties zijn positief maar niet iedereen kan tevreden worden gesteld.

Eén koper nam de moeite een website te bouwen met de weinig aan de verbeelding overlatende tekst 'Stop the fraud'. De site werd in de lucht gehouden door Lycos. Op de site stond onder meer de voor Pessers omzet gevoelige tekst: 'Have you been ripped of pessers@home.nl on E-Bay? Join our guests for justice.' Volgde een korte uiteenzetting van de wijze waarop Pessers het vertrouwen van kopers zou hebben geschonden door het geld in

ontvangst te nemen en daarna geen of vervalste postzegels te sturen. Alles uiteraard anoniem.

Pessers schreef Lycos aan met het verzoek om de site te verwijderen en hem de naam, adres en geboortedatum van de websitehouder te verstrekken, waarop Lycos reageerde met de mededeling dat zij, in verband met de privacywetgeving geen persoonlijke gegevens van de houder/eigenaar van de website kon verstrekken. Dat standpunt was voor Pessers aanleiding om de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Amsterdam te raadplegen, die de vordering toewees.

Het Hof Amsterdam heeft het vonnis bekrachtigd. Tegen de wijze waarop het hof dit deed is Lycos in cassatie gegaan. Pessers wordt in deze fase van de procedure financieel gesteund door Stichting Brein. De cassatie wordt gedaan door het duo Quaedvlieg en Visser, met Aantjes als cassatie-advocaat. Het verbaast Lycos niet dat Brein Pessers te hulp is geschoten. 'Dat toont nogmaals het belang van deze zaak aan. De uitspraak is cruciaal voor de Nederlandse internetproviders', aldus een woordvoerder.

'MAATSCHAPPELIJK BEZIEN ONGEWENST'

Het Hof heeft bij haar arrest tot uitgangspunt genomen de ontwerp-bepaling art. 6: 196c lid. 4 BW. Dat is voortgevoerd uit art. 14 van de Richtlijn 2000/31/EG, de

zogenaamde E-commerce-richtlijn. Uitgangspunt van deze Richtlijn is dat Lycos niet aansprakelijk zou zijn voor het plaatsen van onrechtmatige informatie als zij niet weet dat de informatie onrechtmatig is. Is dat wel zo, dan dient de provider onmiddellijk maatregelen te nemen om de informatie te verwijderen. Vraag twee is of de provider ook de NAW-gegevens moet verstrekken.

De enkele mededeling van Pessers zelf dat de informatie onrechtmatig is, verplicht Lycos nog niet tot ingrijpen. Daarvan is, aldus het Hof die citeert uit de Memorie van Toelichting bij de ontwerpbeplanning, pas sprake als aan de juistheid van de kennisgeving in redelijkheid niet getwijfeld kan worden. Pas indien op

deze gronden kan worden geconcludeerd dat de serviceprovider – lees Lycos – aansprakelijk is voor de opgeslagen informatie, is de vordering toewijsbaar dat de serviceprovider de

**ALS IEMAND VALSELIJK EEN
BESTAANDE NAAM OF
BESTAAND ADRES GEEFT,
DAN LIJKT DE PROVIDER DAAR
IN EERSTE INSTANTIE WEINIG
AAN TE KUNNEN DOEN**

informatie verwijdert of ontoegankelijk maakt.

De hiervoor geciteerde website met daarop de beschuldigingen aan het adres van Pessers waren ook volgens het Hof niet apert onrechtmatig. Ook het feit dat de informatie anoniem beschikbaar werd gesteld maakte dat niet anders. Desondanks kan een serviceprovider onrechtmatig handelen door de bij haar bekende naam, adres en woonplaats van de desbetreffende websitehouder niet op verzoek van in dit geval Pessers bekend te maken. Het Hof acht het 'maatschappelijk bezien ongewenst' als in dit geval Pessers geen enkele reële mogelijkheid heeft om de anonieme websitehouder in rechte aan te spreken.

Het Hof maakte een spoorboekje voor de beoordeling van elk afzonderlijk geval:

- de mogelijkheid dat de informatie, op zichzelf beschouwd, jegens de derde onrechtmatig en schadelijk is, is voldoende aannemelijk;
- de derde heeft een reëel belang bij de verkrijging van de NAW-gegevens;
- aannemelijk is dat er in het concrete geval geen minder ingrijpende mogelijkheid bestaat om de NAW-gegevens te achterhalen;
- afweging van de betrokken belangen van de derde, de serviceprovider en de websitehouder (voorzover kenbaar) brengt mee dat het belang van de derde behoort te prevaleren.

DONALD DUCK

Als de uitspraak van het Hof in stand zou blijven, rijst de vraag of de provider aansprakelijk is als de NAW-gegevens niet blijken te kloppen. Na afloop van het kort geding had Lycos de NAW-gegevens verstrekt maar die waren onjuist en van het type Donald Duck, Kwekstraat 18 in Duckstad. Met afgifte van deze gegevens was Pessers dus niet geholpen. Maar in een tweede door Lycos aanhangig gemaakt kort geding heeft de voorzieningenrechter geoordeeld dat Lycos met het verstrekken van de NAW-gegevens, al waren ze onjuist, aan het eerdere vonnis had voldaan.

Rust op de provider niet een plicht om die NAW-gegevens, overigens mede in haar eigen belang, op zijn minst te controleren op deugdelijkheid? Enige controle lijkt mogelijk en gewenst. Accepteert de provider alle klinkklare nonsens, dan zou denkbaar zijn dat de provider aansprakelijk is jegens de derde die vergeefs rekent op de juistheid van de NAW-gegevens. Er blijft uiteraard een grijs gebied bestaan: wanneer zijn de NAW-gegevens aperte onzin en wanneer niet? Maar als iemand valse-

lijk een bestaande naam of bestaand adres en woonplaats geeft, dan lijkt de provider daar in eerste instantie weinig aan te kunnen doen. Al zou ook dan overwogen kunnen worden dat er eerst een betaling moet zijn gevolgd vanaf een bankrekening die correspondeert met de naam, en, belangrijker, het adres van de websitehouder.

VERGIFTIGDE TOETJES

In de strafrechtsfeer heeft de afpersingszaak tegen Campina wat aandacht getrokken. Ook hier een zich anoniem op internet begevend mantspersoon, met dit verschil dat ook het gebruik van zogenaamde anonymizers niet veilig genoeg is. Er worden op internet tientallen zogenaamde proxyservers aangeboden die garanderen dat ze al dan niet gratis

Overigens zit er nog een saillant detail verborgen in de kwestie: het ging om door de verdachte vergiftigde toetjes. Toen duidelijk werd uit welk schap het toetje afkomstig was, kon via de Albert Heijn-bonuskaart van de klant het adres worden achterhaald van alle mensen die die dag dat toetje hadden gekocht. Anoniem een toetje kopen is al een illusie.

KLOKKEN LUIDEN

Een apart geval vormen de anonieme reacties op bijvoorbeeld sites als klokkenluider@online.nl. Christiaan Alberdingk Thijm, toevaltig ook de advocaat van Lycos, stelt dat de eigenaar van de website niet verantwoordelijk is voor alle reacties, tenzij hij door klager erop is geattendeerd en dan vervolgens nalaat te handelen. In dat geval zou er sprake

DE GARANTIE VAN DE PROXYSERVERS DAT ZE

DE ADRESSEN VAN DE GEBRUIKER VERBORGEN HOUDEN,

IS ER EENTJE 'TOT DE HOEK VAN DE STRAAT'

de IP-adressen van de gebruiker verborgen houden voor eenieder die daar belangstelling voor zou hebben. De garantie is er eentje van 'tot de hoek van de straat', zo bleek in de Campina-afpersingszaak.

De brave huisvader die in zijn vrije tijd de zuivelgigant wat euro's afhandig wilde maken, had via zo'n anonimiteit garanderen provider, Surfola.com geheten, contact gelegd met justitie. Ofschoon Surfola in haar algemene voorwaarden de hiervoor genoemde garantie had opgenomen, gaf zij het IP-adres van de afperser op eerste verzoek af aan justitie, waarna het een peulenschil was om het woonadres van de afperser te achterhalen. Het Hof Arnhem veroordeelde hem verleden maand tot 10 jaar cel.

kunnen zijn van onrechtmatig handelen. Alberdingk Thijm meent overigens wel dat je als klokkenluider wat meer en sneller mag roepen dan normaliter. Het is immers de aard van de klokkenluider om misstanden aan de kaak te stellen. Onder omstandigheden kan het dan van belang zijn om anoniem te blijven, bijvoorbeeld als de werkring of de familie in gevaar dreigt te komen.

Volgens Germ Kemper daarentegen is het criterium doorslaggevend of de website al dan niet journalistieke achtergronden heeft. Indien ja, dan zou de anonimiteit eerder moeten worden gewaarborgd omdat journalisten onder omstandigheden hun bron moeten kunnen beschermen. ■

‘Ik heb intuïtief een kort geding aanhangig gemaakt’

Op tafel achteloos verspreide fraaie exemplaren uit de Nederlandse filatelie. Ik zie het jaar 1928 met de ongestempelde Olympiadezegels, en een Rembrandtzegel, maar ook de kinderzegels met afbeeldingen van Boerhaave en Huygens. Daarnaast het vuistdikke dossier tegen Lycos. Advocaat Stijn Pessers vertelt over een probleem met zijn hobby.

“Op een vrijdagavond kreeg ik ineens een aantal mailtjes van mensen met wie ik regelmatig zakendeed. *What’s going on?*, was de boodschap. Ze wezen me op het bestaan van een website waarop ik voor fraudeur werd uitgemaakt. Ik heb er eerst hartelijk om gelachen, maar het lachen verging me wel, want de dagen erna zag ik niet alleen het aantal biedingen op mijn kavels teruglopen, maar ook de bedragen die werden geboden, werden steeds lager. Ik heb op het punt gestaan om mijn handel van het net af te halen maar daarmee zou ik voor mijn gevoel min of meer schuld bekennen en dat signaal wilde ik absoluut niet afgeven. Er zijn meer dan 31.000 positieve reacties, dat wil zeggen mensen die vinden dat ik me aan de afspraken heb gehouden, en zo’n 300 negatieve reacties. Daar zitten ook nog eens een hoop ongeduldigen bij, die al gaan piepen als een zegeltje een dag later bij hen op de deurmat ploft dan ze zelf uitgerekend hebben. Ik kan overigens geen enkel verband leggen tussen een mislukte transactie en deze website; het kan dus goed zijn dat het helemaal geen ontevreden klant is geweest maar iemand die mij gewoon een hak wilde zetten.

Overigens gaat het natuurlijk wel eens gewoon fout. Als ik zelf niet doorheb dat ik met een vervalsing te maken heb en te goeder trouw die zegel doorverkoop, wil

dat niet zeggen dat ik daarmee onbetrouwbaar word.

Ik mailde naar het e-mailadres op die website dat die man (of vrouw) er onmiddellijk mee op moest houden. Ik heb ook een eenvoudige sommatie naar Lycos geschreven. Die site ging vrij snel uit de lucht, je zag de tekst ‘Site removed to avoid legal actions’.

Natuurlijk wilde ik de persoon die dit veroorzaakt had spreken, en meer dan dat. Lycos wilde de gegevens van de websitebouwer niet geven en eigenlijk heb ik intuïtief een kort geding aanhangig gemaakt. Ik vond en vind dat Lycos er niet mee weg moet kunnen komen. Nu weet ik meer van de materie maar toentertijd niet. Ik hoorde pas in de rechtszaal van het bestaan van een E-commerce-richtlijn en heb van de voorzieningenrechter toen nog even tijd gekregen om een en ander te bestuderen. Ik was na afloop niet helemaal zeker van de overwinning maar het pakte goed uit.

Stijn Pessers: ‘Nu weet ik meer van de materie, toentertijd hoorde ik pas in de rechtszaal van het bestaan van een E-commerce-richtlijn’

Ik heb wel NAW-gegevens van Lycos gekregen, maar daar had ik dus helemaal niets aan. Op het eerste gezicht was namelijk volstrekt duidelijk dat er gesjoemeld was door de websitehouder en dat hij bewust foute gegevens had verstrekt. Ik schrijven naar Lycos dat ze een fakeadres hadden opgestuurd en dat ik de opgelegde dwangsommen zou gaan executeren. Dat werd een tweede kort geding, waarbij de voorzieningenrechter meende dat Lycos alleen de bij haar bekende gegevens hoefde te geven. Dat had Lycos gedaan, dus daar stond ik toen, nog even ver als eerst. Ben wel in beroep gegaan, maar ik wacht even af wat de Hoge Raad gaat doen.

Het cassatiegedeelte laat ik allemaal over aan andere advocaten. Als ik het win wil ik wel proberen de Pyrrusoverwinning alsnog in klinkende munt om te zetten.”

Hoe zat het ook alweer met...

Anonieme gedaagden?

Krakers blijven graag anoniem. Door het kraak-arrest van de HR uit 1971 konden ze niet worden gedagvaard. Maar in de loop van de jaren werden daar verschillende oplossingen voor gevonden.

WILLEM HEEMSKERK
redactielid

In 1971 wees de Hoge Raad het – in de literatuur veel bekritiseerde – kraak-arrest.¹ Bij de ontkennende beantwoording van de vraag of een kraker huisvredebreuk als bedoeld in art. 138 Sr pleegde, achtte de Hoge Raad van betekenis dat het gekraakte pand, dat te huur stond, door de eigenaresse niet ‘feitelijk als woning in gebruik’ was. Pas in 1993 zou de officier van justitie met het nieuwe art. 429sexies Sr de bevoegdheid krijgen om tegen kraken op grond van een voormalige gebruikssituatie op te treden.

Niet alleen de officier van justitie stond na het kraakarrest vaak machteloos tegen krakers, dat gold ook voor de huiseigenaren. Die zagen zich met het probleem geconfronteerd dat de zich in anonimiteit hullende krakers niet tot ontruiming konden worden gedagvaard, omdat niet aan het vereiste van vermelding van de naam en voornamen van de gedaagde(n) kon worden voldaan (art. 5 lid 1 sub 2° Rv-oud). In de creatieve kort geding-praktijk werd daar echter wat op gevonden met de ‘Huidenstraat’-constructie, zo genoemd naar een arrest van het gerechtshof te Amsterdam uit 1980.² Vereniging Hendrick de Keyser was eigenaresse van het pand aan de Huidenstraat 19 te Amsterdam, dat door anonymi was gekraakt. Hendrick de Keyser was met Aannemingsmaatschappij Hillen & Roosen B.V. overeengekomen dat deze het pand zou restaureren, voor welke restauratie een bouwvergunning en subsidies waren verleend. In verband met de kraak kon Hillen & Roosen de overeengekomen werkzaamheden echter niet uitvoeren. Daarop dagvaardde zij Hendrick de Keyser in kort geding, daartoe stellende dat deze nalatig bleef het pand voor het uitvoeren van de overeengekomen restauratiewerkzaamheden ter beschikking te stellen, zeggende daartoe niet in staat te zijn omdat het pand door derden in bezit was genomen. Hillen & Roosen, die

stelde er in verband met de continuïteit van haar bedrijf belang bij te hebben dat de overeenkomst door haar kon worden uitgevoerd, vorderde in kort geding veroordeling van Hendrick de Keyser om (a) Hillen & Roosen en haar personeel toe te laten in het pand om haar in staat te stellen de overeengekomen werkzaamheden uit te voeren en voorts (b) daartoe het pand met alle zich daarop en daarin bevindende personen en roerende goederen te ontruimen en te verlaten, met machtiging aan Hillen & Roosen de veroordeling zonedig zelf te bewerkstelligen met behulp van de sterke arm. Het hof achtte deze vordering toewijsbaar, met als gevolg dat ook de anoniem gebleven krakers uit het pand konden worden ontruimd. In de jaren na 1980 nam de ‘Huidenstraat’-constructie – met varianten³ – een hoge vlucht, en zo mogelijk nog hoger nadat de Hoge Raad zich daarmee akkoord verklaarde.⁴

**ZIJ DIE VERBLIJVEN IN DE
DESBETREFFENDE
ONROERENDE ZAAK OF EEN
GEDEELTE DAARVAN...**

De Hoge Raad vond een veroordeling als in het Huidenstraat-arrest door het hof toegewezen niet in strijd met het recht en maakte daarbij duidelijk dat geen beperking hoeft te worden aangelegd tot ‘de zijnen’ van de gedaagde, in die zin dat tussen de gedaagde partij en eventuele personen tot wie een ontruimingsveroordeling zich zou uitstrekken een rechtens relevante relatie dient te bestaan. Verder benadrukte de Hoge Raad dat in het stelsel van de wet ligt opgesloten dat een executoriale titel, voor wat betreft de bevoegdheid tot tenuitvoerlegging, in beginsel ook jegens derden

die daarbij geen partij waren werking kan hebben. Als die derden een eigen recht hebben (en dat is bij krakers uiteraard niet het geval), of als anderszins door de executant misbruik van executiebevoegdheid zou worden gemaakt, dan kan de derde daar in een executiegeschil tegen opkomen, aldus de Hoge Raad. De Hoge Raad oordeelde de ‘Huidenstraat’-constructie ook niet in strijd met de goede procesorde, zolang de aan de veroordeling ten grondslag liggende (aannemings- of koop)overeenkomst althans geen schijnhandeling was.⁵

Pas met de Leegstandswet⁶ schoot de wetgever de huiseigenaren te hulp die zich in anonimiteit hullende krakers wilden dagvaarden met art. 4 sub 12° en een aanvulling op art. 5 lid 1 sub 2° Rv-oud, welke bepalingen nagenoeg gelijkkluidend zijn aan de huidige art. 61 resp. 45 lid 3 Rv.⁷ De opzet van deze bepalingen – ik ga hierna uit van de huidige bepalingen – is betrekkelijk eenvoudig. Het moet gaan om ‘hen die verblijven in een gebouw, de onroerende zaak of een gedeelte daarvan, indien het exploot een vordering tot ontruiming daarvan door anderen dan gebruikers of gewezen gebruikers krachtens een persoonlijk of zakelijk recht betreft’, om krakers dus. Bij een ontruimingsvordering tegen krakers behoeven de naam en de woonplaats van de gedaagde(n) – als die in redelijkheid niet kunnen worden achterhaald⁸ – en de persoon aan wie afschrift van het (dagvaardings)-exploot wordt gelaten niet te worden vermeld, maar geschiedt betekening op de wijze als vermeld in art. 47 Rv (afschrift in gesloten envelop). Daarbij noemt art. 61 Rv twee afwijkingen op art. 47 Rv: in plaats van dat een afschrift ‘aan de woonplaats’ van de gedaagde wordt gelaten, wordt deze ‘ter plaatse’ gelaten en in plaats van een vermelding van de naam en de woonplaats van de gedaagde op de envelop worden de krakers aangeduid

als: 'zij die verblijven in de desbetreffende onroerende zaak of een gedeelte daarvan'. Tot slot wordt een uittreksel van het exploit zo spoedig mogelijk in een landelijk of plaatselijk dagblad bekendgemaakt.

van één van de krakers, dan kan het exploit van dagvaarding op naam van die kraker worden gesteld – zonodig aangevuld met de woorden 'en de zijnen/haren' – en op de in art. 46/47 Rv voorziene wijze worden betekend.¹²

DE NIEUWE BEPALINGEN ZIJN NIET GESCHREVEN OM KRAKERS

TOE TE STAAN ZICH IN ANONIMITEIT TE BLIJVEN HULLEN

Sinds deze mogelijkheid van anonieme dagvaarding is het afgelopen met de 'Huidenstraat'-constructie. Na 1 januari 1987 werd het nog één keer in Haarlem geprobeerd, maar de president achtte de constructie inmiddels in strijd met de (nieuwe) wet en met de goede procesorde.⁹ Overigens zijn de (nieuwe) bepalingen uitdrukkelijk niet geschreven om krakers toe te staan zich in anonimiteit te blijven hullen. Zo werd geoordeeld dat tegen ter zitting verschenen krakers die hun identiteit niet wensen te onthullen, verstek dient te worden verleend¹⁰ en de (appèl)dagvaarding, waarin de kraker zichzelf slechts aanduidt als 'Hij die verblijft' in de desbetreffende onroerende zaak, dient nietig te worden verklaard.¹¹ Als de eiser eenmaal bekend is met de identiteit

De wet kent ook op enkele andere plaatsen mogelijkheden om bepaalde categorieën gedaagden – niet zijnde krakers – 'anoniem' te dagvaarden; dat zijn art. 53 Rv (gezamenlijke erfgenamen), art. 54 lid 2 Rv (aandeelhouders) en art. 771 lid 1 jo. 54 lid 2 Rv (rekenrechtigen).

- 1 HR 2 februari 1971, NJ 1971, 385 m.nt. CB.
- 2 Hof Amsterdam 10 juli 1980, NJ 1980, 594 m.nt. WHH.
- 3 Een variant was bijvoorbeeld dat de koper van een onroerende zaak, jegens wie de verkoper zich had verbonden de zaak op een zeker tijdstip leeg op te leveren, een gelijke vordering als in het Huidenstraat-arrest instelde.
- 4 HR 14 januari 1983, NJ 1983, 267 m.nt. WHH.
- 5 Zie voor uitvoerige commentaren op dit arrest P.A. Stein, 'Van de Huidenstraat naar het Sweelinck Conservatorium', NJB 1983-7, p. 202-208 en H. Oudelaar, 'Gedwongen ontruiming', *Advocatenblad* 1983-7, p. 150-160.
- 6 Wet van 21 mei 1981, Stb. 337. Zie voor de totstandkomingsgeschiedenis C.A. Adriaansens en A. Smolders, 'De leegstandswet in de praktijk', *RM Themis* 1988-5, p. 209-228.
- 7 Art. 4 sub 12° Rv-oud is gewijzigd bij Wet van 3 juli 1985, Stb. 384 en samen met de aanvulling op art. 5 lid 1 sub 2° Rv-oud per 1 januari 1987 in werking getreden, zie het Besluit van 20 oktober 1986, Stb. 526. Vgl. J.E.A.A. ten Berg-Koolen, 'Invoering van de naamloze dagvaarding; de kraker gekraakt?', NJB 1987-10, p. 306 en 314.
- 8 Daarbij mag van de eiser wel enig onderzoek worden verlangd, bijv. door raadpleging van de gemeentelijke basisadministratie en/of het vragen van de krakers naar hun identiteit, zie Pres. Rb. Arnhem 13 mei 1987, KG 1987, 230 en Pres. Rb. Rotterdam 3 augustus 1987, KG 1987, 362.
- 9 Pres. Rb. Haarlem 13 januari 1987, KG 1987, 70. Een prematurale voorloper is Pres. Rb. Amsterdam 19 december 1985, KG 1986, 37.
- 10 Pres. Rb. Den Bosch 20 maart 1987, NJ 1987, 787; Pres. Rb. Utrecht 17 september 1987, KG 1987, 445; Pres. Rb. Zwolle 10 januari 1991, KG 1991, 97; Pres. Rb. Groningen 8 januari 1993, KG 1993, 182; Hof Amsterdam 8 juli 1993, KG 1993, 292; Pres. Rb. Zutphen 13 december 1993, KG 1994, 97; Pres. Rb. Utrecht 3 februari 2000, KGK 2000, 1530. Anders Pres. Rb. Arnhem 17 januari 2000, KG 2000, 46, die oordeelde dat namens niet-verschenen (anonieme) krakers door een procureur verweer mag worden gevoerd, zonder dat deze de identiteit van zijn cliënten behoeft te onthullen.
- 11 Hof Amsterdam 4 juni 1987, NJ 1988, 455. Zie ook HR 20 januari 1989, NJ 1989, 586 m.nt. WHH en HR 19 mei 1989, NJ 1989, 587.
- 12 Aldus T & C Rv 2002 (A. Couprie/A.I.M. van Mierlo aant. 2.b) op art. 61, p. 134 en losbladige Burgerlijke Rechtsvordering (A. Knigge), aant. 2 op art. 61.

Lijnbach Search, intermediairs voor advocaten, zoekt voor een van haar opdrachtgevers

een advocaat personen- en familierecht
met ervaring en met verantwoordelijkheidsgevoel

voor een advocatenkantoor in Noord-Oost Brabant, onafhankelijk werkend, met een commerciële praktijk, sterke marktpositie en een omvangrijke en landelijk werkende personen- en familierechtsectie.

Interesse? Bel 06 51 180 138 of kijk op www lijnbachsearch.com

FIF 33

RECHERCHE- EN INFORMATIEBUREAU

Voor bedrijven, particulieren en advocatuur

30 jaar ERVARING

- Onrechtmatig ziekteverzuim
- Alimentatiezaken
- Controle werkzaamheden
- Handelsinformatie
- Fraude / Bedrijfsdiefstal
- Privé-onderzoeken

010 - 477 33 22 www.fif33.nl

Goedgekeurd door Min. van Justitie POB 238
Heemraadssingel 186 • 3021 DM Rotterdam
Fax: 010 - 477 08 30 • e-mail: info@fif33.nl

H E T M O E T Z O A L S H E T K A N

Voor het eerst sinds enige tijd heb ik een cliënt die voor een toevoeging in aanmerking komt. Omdat zijn wederpartij dreigt met allerlei lelijks moet die toevoeging snel worden aangevraagd. Cliënt is zelfstandige in een niet-alledaags beroep en dat betekent dat samen met de toevoegingsaanvraag de jaarstukken moeten worden meegestuurd. De boekhouder van cliënt is uiterst behulpzaam: hij stuurt de beschikbare jaarstukken op en geeft een uitgebreide prognose voor het inkomen over het jaar waarover de jaarstukken nog niet gereed zijn. Opgewekt stuur ik de stukken naar de Raad voor Rechtsbijstand; de afgifte van de toevoeging kan niet op problemen stuiten.

Maar helaas: per kerende post volgt de weigering. Naar mijn mening is die volstrekt niet terecht en ik dien meteen een bezwaarschrift in. Daarin leg ik uit dat het inkomen van mijn cliënt volgens de eigen regels van de Raad is getoetst aan het verkeerde kalenderjaar en dat bij een juiste toetsing de toevoeging had moeten worden verleend.

Na drie brieven van de Raad met een verzoek om aanvullende gegevens en evenzoveel prompte antwoorden volgt er, na een maand, een brief met een hoopgevend bericht: mijn bezwaarschrift heeft ertoe

geleid dat de Raad zijn beslissing gaat herzien. Ik zal daarvan 'zeer binnenkort' bericht ontvangen.

Als ik na een maand nog niets gehoord heb ga ik bellen. Ik word doorverbonden en doorverbonden. Uiteindelijk wordt mij verteld dat het dossier nu in behandeling is bij de afdeling Kwaliteitszorg. Men belooft mij dat ik de dag erna zal worden teruggebeld door een medewerkster van deze afdeling die vandaag vrij is en die 'alles' van de zaak schijnt te weten.

Deze mevrouw belt niet en daarom bel ik zelf: 'Nee, ik begrijp niet hoe mijn collega kan hebben gezegd dat ze vandaag zou bellen. Ze werkt nooit op woensdagen.' Kan iemand anders me dan te woord staan? De zaak ontwikkelt zich namelijk explosief en cliënt wil zo langzamerhand wel weten waar hij financieel aan toe is. Bovendien is 'zeer binnenkort' inmiddels toch wel verstreken. Ik krijg degene aan de lijn die de toevoeging heeft geweigerd en leg hem het hele verhaal

nog eens uit. Hij toont begrip voor de situatie en vraagt mij even te wachten zodat hij het dossier erbij kan zoeken. Dat duurt en duurt... Uiteindelijk komt hij terug. 'Was het dossier tussen de wal en het schip geraakt bij Kwaliteitszorg?' vraag ik schertsend. Hij zucht: 'Veel erger, ik weet niet of u hier wel eens bent geweest, maar als in deze toevoegingsfabriek een dossier wegraakt, komt het nooit meer boven water. En weg is het.'

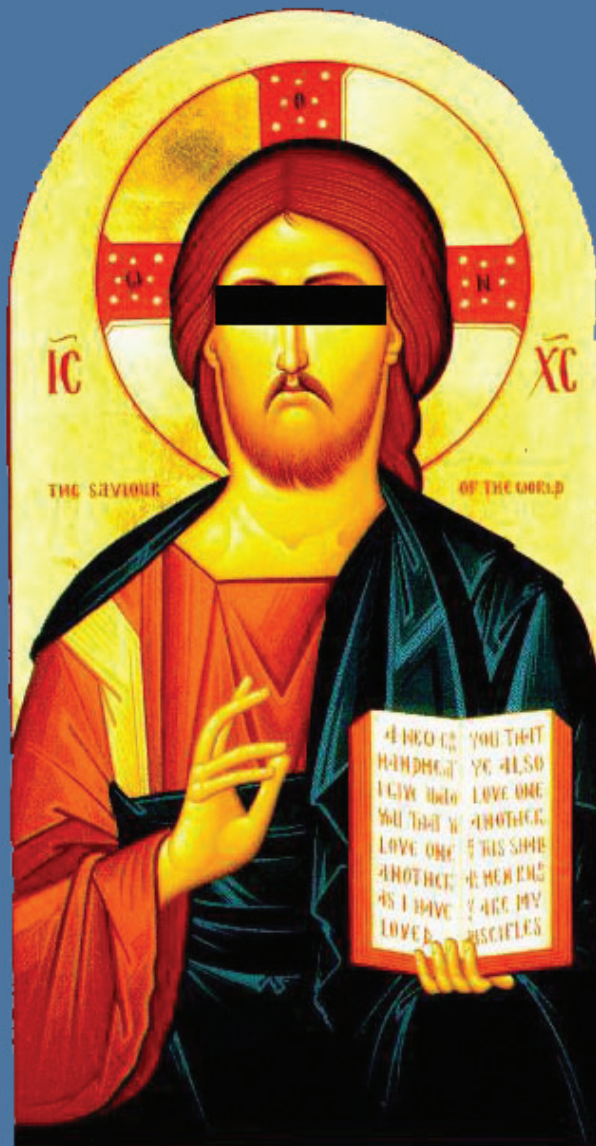
'Wat nu?', vraag ik.

Ik hoor hem kloppen op het toetsenbord van een computer. 'Is uw cliënt getrouwd?' 'Nee, alleenstaand', antwoord ik.

'Soms moet je hier dingen doen die nodig zijn, ook al gaan ze buiten de wet om', vertrouwt hij me even later toe. 'Als het niet kan zoals het moet, dan moet het maar zoals het kan. Ik heb zojuist een toevoeging verleend aan uw cliënt met de laagste eigen bijdrage. Morgen zit ie bij de post.'

Ik bedank hem hartelijk. Vol spanning wacht ik de volgende morgen de post af en inderdaad, de toevoeging zit erbij. Verheugd bel ik cliënt om hem het goede nieuws mee te delen.

Eén vraag blijft knagen: Door wie wordt de Raad voor Rechtsbijstand *geaudit*?

Erotiseren in de letteren

EWOUW SANDERS

publicist

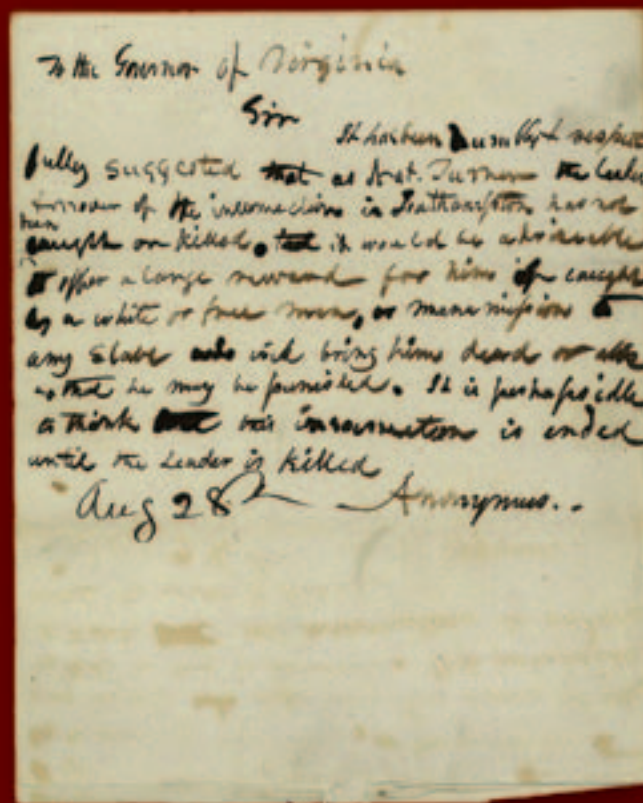
Waarom kiest iemand ervoor om anoniem te blijven? Daar kunnen, schat ik, 1001 aanleidingen toe zijn. Je bent verliefd op een collega maar je durft dit niet rechtstreeks te zeggen en daarom stuur je hem of haar met Valentijnsdag een anonieme kaart. Je hebt iets verdachts in je buurt gezien maar je hebt geen zin in gedoe en daarom bel je een van de talloze kliklijnen die ons land tegenwoordig telt. Of je durft iets niet onder je eigen naam te publiceren en daarom kies je voor een pseudoniem.

Wat hebben deze aanleidingen – ik laat die andere 998 buiten beschouwing – met elkaar gemeen? Dat ze voortkomen uit angst. Angst om gekwetst te worden, om een slechte naam te krijgen, om te worden benadeeld, gestraft, afgewezen, uitgestoten, gedood enzovoorts. Angst in allerlei gradaties lijkt mij de hoofdreden om voor anonimiteit te kiezen.

In de rest van dit themanummer komen al allerlei aspecten van anonimiteit en recht ter sprake. Ik zal het hier, voor het gezonde tegenwicht, kort hebben over de taal- en letterkundige kant van anonimiteit.

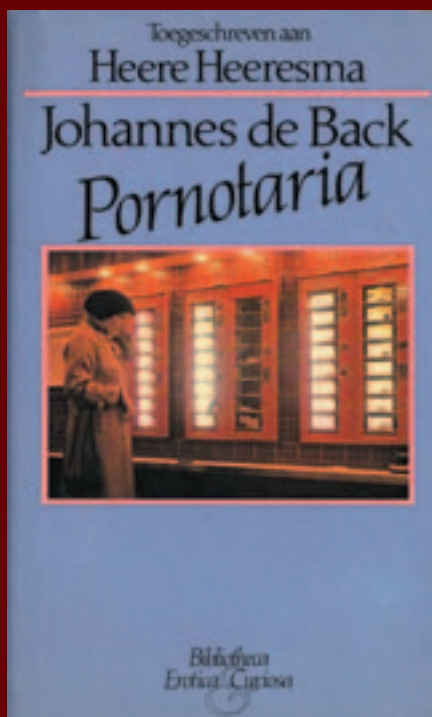
Om met de taalkundige kant te beginnen: als zelfstandig naamwoord is *anonymus*, in de Latijnse vorm, voor het eerst in het Nederlands aangetroffen in het begin van de 18de eeuw, in een spectatoriaal tijdschrift getiteld *De Rotterdamsche Hermes*. Daarin stond, in 1721: 'Hermes, die van eenige Anonymi moortbelovende Schriften heeft ontvangen'.

Het bijvoeglijk naamwoord *anoniem* leenden wij aan het begin van de 19de eeuw uit het Frans. Het is in 1824

voor het eerst opgetekend, in het *Kunstwoordenboek* van P. Weiland, samen met de afleiding *anonymisch*. Weiland gaf als omschrijving 'ongenoemd, nameloos'.

Dat er volgens de hedendaagse etymologische woordenboeken een gat van 103 jaar zit tussen *anonymus* en *anoniem* lijkt een beetje vreemd, maar dat komt doordat

het dateren van woorden een voort-schrijdende wetenschap is. Te zijner tijd komen die twee vast dichter bij elkaar te liggen. Het zal overigens duidelijk zijn dat beide woorden teruggaan op het Griekse *anoonumos*, dat 'zonder naam' betekent. Volgens de Grote Van Dale is een *anonymus* een 'ongenoemde' of 'naamloze'. Dat lijkt mij de juiste definitie. Het *Woordenboek der Nederlandsche Taal* gaat echter een stapje verder. Volgens dit wetenschappelijke woordenboek van het Nederlands betekent *anonymus* niet alleen een 'anoniem persoon', maar ook 'schrijver die zijn naam niet noemt of wiens naam niet bekend is'. Dat laatste is een onnodige specificatie. Ja, er is en wordt veel door anonymi geschreven, maar hijgers blijven ook graag anoniem en toch staat er in de woordenboeken niet als zoveelste betekenis bij *anonymus* 'iemand die zijn naam niet noemt en die seksueel opgewonden raakt door het voeren van obscene telefoongesprekken met hem onbekende personen'.

Ik bedoel maar: definities in woordenboeken worden zowel in de Kamer als in de rechtszaal geregeld aangehaald, maar ze zijn soms allerm minst sluitend.

Ook schrijvers kunnen 1001 overwegingen hebben om anoniem te willen blijven, maar in het verleden deden zij dit vaak om twee redenen: omdat zij politiek gevaarlijke meningen verkondigden of omdat zij porno produceerden. Ik durf niet te gokken wat het meeste anonieme drukwerk heeft opgeleverd, maar vlak de erotica niet te snel uit, op dat gebied is in de loop der eeuwen werkelijk enorm veel geproduceerd.

WE KIEZEN

VOOR ANONIMITEIT,

MAAR TEGELIJKERTIJD

WILLEN WE ERKENNING

Het is overigens aardig om te zien hoe sterk erotische werken vroeger werden geanonimiseerd. Niet alleen kon de titel onschuldig zijn en schreef de auteur onder pseudoniem (als er al een auteur werd genoemd), maar zelfs de plaats van uitgave werd vaak geanonimiseerd. Met name de Fran-

sen maakten daar een sport van. Zo kom je op de titelpagina's van Franse erotica – die ook bij ons gretig werden gelezen – gefingeerde plaatsnamen tegen als *Branlinos* (een woordspel met *branler* 'aftrekken'), *Couillopolis* (een woordspel met *couilles* 'kloten, ballen' en *polis* 'stad'), *Enculons* (van *enculer* 'kontneuken'), *Foutropolis* (van *foutre* 'neuken'), *Gamahuchons* (van *gamahucher* 'kontneuken') en *Paillardesiropolis* (van *paillard* 'wellustig mens' en *désir* 'verlangen').

En weet u wat er in 18de-eeuwse Franse erotica ook vaak als plaatsnaam stond? Amsterdam. Sommige van die boeken werden hier werkelijk gedrukt, maar de meeste niet. Men koos indertijd voor Amsterdam omdat dit door sommigen ook toen werd gezien als een Sodom en Gomorra.

Het ultieme anonieme boek had geen plaats van uitgave, geen uitgever en geen auteur, maar dat komt bijna niet voor. Want dat is het rare: we kiezen soms voor anonimiteit, maar tegelijkertijd willen we erkenning voor wie we zijn en wat we doen. Dat is ook de reden waarom van heel veel literatuur die anoniem of onder pseudoniem is verschenen, de maker uiteindelijk toch bekend is geworden. ♥

Dood aan de woordspeligen

Van feestbundels word ik knettergek. Alleen juristen kennen dit verschijnsel. Biologen, economen en natuurkundigen kunnen naar een andere dienstbetrekking overstappen, jarig worden of het bijltje erbij neergooien zonder dat hun een feestbundel in de maag wordt gesplitst. Een boek met krampachtige bijdragen is toch geen cadeau?

Het allergeest zijn de titels. Hoe is het mogelijk dat die titels keer op keer de aller-, aller-, maar dan ook áller-flauwste woordspelingen bevatten? Een hele kleine selectie:

* *Te PAS*, voor P.A. Stein, in verband met zijn emeritaat. Stein annoteert in de *NJ* onder zijn initialen PAS, en kennen we niet de uitdrukking te pas en te onpas?

* *Natuurlijk van belang*, voor P.C.E. van Wijmen, ex-advocaat en auteur van *Bouwrecht*. Hij had veel te maken met grondbeleid, onteigening, ruimtelijke ordening, zeg maar 'natuur', dat *natuurlijk van belang* is.

* *Gemotiveerd gehuldigd*, voor C.D. van Boeschoten, ex-advocaat. Het is niet eens een woordspeling, eigenlijk is het niks: het boek bevat bijdragen over de motiveringsplicht. Van Boeschoten die ook niets van feestbundels moest hebben, staat in het Woord vooraf. Had naar hem geluisterd!

* *Privaatrecht en gros*, voor F.W. Grosheide, 25 jaar verbonden aan het Molengraaff Instituut. Het Franse en gros lijkt een beetje op de naam van de jubilaris.

* *Homo advocatus*, voor G. Spong, 25 jaar advocaat. Spong is homoseksueel, zo weten we allemaal, vandaar deze nep-latinisering. Homo betekent ook mens, ja ja, en advocatus zal wel advocaat betekenen.

* *Een stellig annotator*, voor J.R. Stellinga, bij zijn aftreden als voorzitter van de redactie van de *NJ/AB*. Stellig, omdat-ie Stellinga heet.

* *KritTies*, liber amicorum voor Ties Prakken, die vaak kritisch is.

Wat denken de uitvinders van al die titels te bereiken? Dat de lezer de bundel iedere keer vanwege zijn leuke titel gniffelend uit de kast haalt? Een oproep aan alle toekomstige bedenkers van flauwe titels voor feestbundels: hou er mee op!

(Ik schreef deze bijdrage anoniem want mochten ze bij mijn afscheid niks beters kunnen bedenken dan een feestbundel, nou ja... niks is wel heel erg kaal.)

Robert Barron was senior disguisespecialist in zijn CIA-jaren. Als serieuze spion moest je bij Robert B. zijn om onherkenbaar te worden gemaakt voor degene die je bespioneerde. Tegenwoordig zet hij zijn talent in voor anderen; hij maakt een prachtig gelijkend oog voor degene die zijn oog mist, oren voor degene die de zijne heeft verloren, en een heel gezicht voor degene die verminkt raakte. Echt vakmanschap!

Sinds ik de documentaire over Robert Barron zag, droom ik over rondvliegende lichaamsdelen. Wat voor velen een nachtmerrie zou zijn, geeft mij een kick. Waar komt die fascinatie voor het mismaakte of het lugubere vandaan?

Lekker slapen

Ik moet denken aan een boek van kunstenaar H.R. Giger, bedenker van de figuren in de film *Aliens*, dat ik jaren geleden kocht. Een boek met perfect getekende, (gr)ijzige nare wezens met iets menselijks in zich en daardoor weerzinwekkend. Gevoelens van bewondering en walging wisselen zich af. Een tijdlang heb ik dossiers doorgenomen van moorzaken, met alle foto's van het delict. Dat is geen prettig gezicht,

veel bloed, bloedspatten en opgezwollen mensen die ieder moment lijken te kunnen ontploffen. Ik probeerde de foto's over te slaan maar dat lukte eigenlijk nooit. Mijn nieuwsgierigheid won het van de walgelijke beelden. En ja, likkebaardend kan ik

kijken naar een aflevering op Discovery over *De Dodentuin*. Daar worden mensen in naam van de forensische wetenschap achtergelaten; zo onderzoekt men hoe het rottingsproces precies in zijn werk gaat. Welke insecten verschijnen op welk moment

op het lichaam, hoe lang is iemand dood als de maden zich tegoed doen aan het rottende vlees? Misselijkmakend maar verdomd, het blijft trekken. Wat het precies is? Ach ik slaap nou eenmaal lekker met rondvliegende lichaamsdelen.

Plaats uw advertentie midden in uw doelgroep. Het Advocatenblad helpt u daarbij.

Elke twee weken bereikt u met een personeelsadvertentie in het Advocatenblad alle geïnteresseerde juridisch actieve juristen.

Desgewenst helpen wij u met het opstellen van de tekst voor uw personeelsadvertentie, die professioneel vorm wordt gegeven in uw eigen huisstijl, met uw eigen logo!

Meer informatie?
Wilt u meer informatie, bel dan Cock Brouwer, tel. 0172 - 234 460, fax 0172 - 233 017, die u graag vrijblijvend informeert over alle mogelijkheden.

brouwer's direct marketing

U zoekt:

- advocaten
- medewerkers
- stagiaires
- (bedrijfs)juristen
- belastingdeskundigen
- leden rechterlijke macht

Wij leveren u medische argumenten

De afgelopen tien jaren werden de meest uiteenlopende problemen aan onze artsen voorgelegd. Een greep uit de dagelijkse praktijk:

De operatie van mijn cliënt liep slecht af. Was de behandeling zorgvuldig?

De erfgenamen van mevrouw stellen dat zij na de brand langer bleef leven dan meneer. Is dat juist?

Is de lichamelijke schade van mijn cliënt juist getaxeerd en hoe waardeer ik zijn smart?

De verzekeringsmaatschappij stelt dat de betrokkene zelfmoord pleegde. Was het geen ongeval?

De werknemer van mijn cliënt beweert dat hij niet meer kan werken. Kan hij niet net zo veel als vroeger?

De verzekeringspolis schrijft arbitrage voor. Kunt u een arbiter leveren?

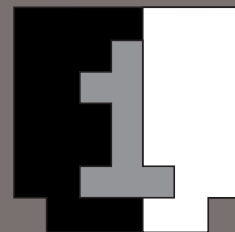
MEDISCH ADVIESBUREAU

BINS

dr. mr. J.W.Bins, arts RGA

Laan 20
2512 GN Den Haag
tel 070 345 98 08
fax 070 345 98 11
e-mail j.w.bins@wxs.nl
www.binsmedical.com

UNIT

unit-1 is een ontwerperscollectief

onze werkzaamheden:
grafisch & typografisch ontwerp_concept_dtp
multimedia & internet ontwerp

» u kunt ons mailen voor een presentatie cd-rom
info@unit-1.nl_www.unit-1.nl_t 070 388 35 61

Gommer & Partners Pensioen Advocaten is een absolute - top - niche speler in de advocatuur. Uitsluitend pensioenzaken – maar dan wel in de meest brede zin des woords – voor advocaten, accountants en belastingadviseurs, (rechtsbijstands-) verzekeraars en pensioenfondsen, intermediairs, bedrijven (en particulieren) worden door ons behandeld.

Nu nog 3 advocaten maar.....ons kantoor groeit hard en dus werven wij (pensioen)advocaten en/of (gevorderde) stagiaires, maar ook (pensioen)juristen bieden wij de mogelijkheid om advocaat te worden.

Een pensioenadvocaat bij Gommer & Partners is consciëntieus, dynamisch, dienstverlenend, kwaliteits- en competitiebewust én een teamspeler.

Naast prima primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden biedt Gommer & Partners:

- een inspirerende werkomgeving met louter professionals;
- de mogelijkheid om bij de pensioenadvocaten van Nederland te werken;
- perfecte toekomstperspectieven (ook als partner);
- maar vooral ook een plezierige werksfeer!

Wel grote interesse, maar geen pensioen kennis?

Gewoon reageren, want wij bieden uitstekende (interne) opleidingsmogelijkheden!

Geïnteresseerd? Stuur ons dan zo snel mogelijk je curriculum vitae toe, evenals je motivatie om bij ons te willen werken.

Stuur het naar:

Gommer & Partners Pensioen Advocaten
t.a.v. mw. mr. H.M.J. van den Hurk
Postbus 265
5000 AG Tilburg

Uiteraard mag je ook emailen:

hennyvandenhurk@gommeradvocaten.nl

Gommer & Partners

PENSIOEN ADVOCATEN

Gommer & Partners is geaffilieerd met de Akkermans & Partners Groep. De kernactiviteiten van de Akkermans & Partners Groep zijn: pensioenadvisering, software-ontwikkeling, personele dienstverlening, vaardigheids en cognitieve educatie. Wil je méér weten? Kijk dan even op Internet: www.akkermans.nl

*Voor al uw
ambtelijke
opdrachten*

BUIK EN VAN DER HORST
gerechtsdeurwaarderskantoor

*Wij incasseren net zo snel
uw onbetaalde nota's*

BUIK EN VAN DER HORST
gerechtsdeurwaarders

info@buik-vanderhorst.nl
www.deurwaarder-leiden.nl

Boommarkt 3a
Postbus 11122
2301 EC Leiden
tel.: 071 – 5161015
fax: 071 – 5144877

TOGA'S
Fa. G.J. Rhebergen
specialisten sinds 1894

Maatnemen na telefonische afspraak

Nu ook advocatentoga's in standaardmaten!
Compleet met 2 beffen à € 675,- (incl. BTW)

Amsteldijk 18 E
1074 HR Amsterdam
Tel./faxnr: 020-6629514

Beffen uit voorraad leverbaar

Lijnbach Search, intermediairs voor advocaten, zoekt voor een van haar opdrachtgevers

een advocaat ondernemingsrecht (breed)

met 2 tot 5 jaar ervaring en met een op samenwerking met andere disciplines gerichte instelling

voor een advocatenkantoor in de regio Eindhoven, intensief samenwerkend met accountants en fiscalisten, met een sterke marktpositie, opgebouwd in de afgelopen 40 jaar en met name gericht op grotere niet-beursgenoteerde ondernemingen.

Interesse? Bel 06 51 180 138 of kijk op www lijnbachsearch.com

CASTA

JURIDISCHE OPLEIDINGEN
JURIDISCH UITZENDBUREAU B.V.

Lange Hofstraat 29, 7201 HT Zutphen;

Op zoek naar verdieping in je vakgebied?
Dan zijn onze cursussen/opleidingen
echt iets voor jou!
Zie www.casta.nl.

Cursus "Juridisch Secretaresse"

Startdatum: 20 januari 2005 te Utrecht

Cursus "Roladministratie/Procuraten"

Startdatum: 3 maart 2005 te Utrecht

Cursus "Nederlandse Grammatica/ Nieuwe Spelling"

Startdatum: 17 februari 2005 te Utrecht

Cursus "Faillissementen en WSNP"

Startdatum: 1 maart 2005 te Utrecht

Cursussen in ontwikkeling

De praktijkcursussen
"Ondernemingsrecht" en "Strafrecht"

**Ook cursussen op locatie
en op maat mogelijk.**

**Heeft u vacatures? CASTA gaat
voor u op zoek naar ervaren
juridisch ondersteunend personeel.**

Nadere informatie is op te vragen.
Telnr.: 020-699 85 06, faxnr.: 020-600 11 81.
Telnr.: 0575 - 547 979, faxnr. 0575 - 547 021.
E-mailadres: info@casta.nl
Internet: www.casta.nl

*Casta verzorgt tevens opleidingen op
de Nederlandse Antillen, Aruba en
Sint Maarten.*

INTERNATIONAAL JURIDISCH INSTITUUT

Spui 186
2511 BW
's-Gravenhage
telefoon 070-3460974
telefax 070-3625235
E-mail iji@worldonline.nl

Het Internationaal Juridisch Instituut adviseert in zaken
betreffende internationaal en buitenlands recht, in het
bijzonder waar het gaat om vragen van internationaal
privaatrecht en buitenlands privaatrecht en procesrecht.

Werkterreinen zijn onder andere:

- personen- en familierecht
- nationaliteitsrecht
- erfrecht
- procesrecht
- overeenkomstenrecht
- strafrecht
- onrechtmatige daad

De brochure inzake taak, werkwijze en tarifiering wordt
op verzoek toegezonden.

Bezoek onze site: www.iji.nl

Pensioenadviesbureau Mr. H.N.J. Bijvoet

sinds 1982

Keizersgracht 403

1016 EK Amsterdam

www.chezpied.nl

nick.bijvoet@chezpied.nl

tel: 020 623 54 21

kleermakerij sinds 1937

Bernard Poelman

o.a. leverancier van toga's aan het
Internationaal Gerechtshof der Verenigde Naties

Superieure toga's

- op uw maat gemaakt
- leverbaar in wol/terlenka (lichtgewicht)
of in zuiver wol (ultra-lichtgewicht)
- voldoende beffen in voorraad
- eventueel levering binnen enkele dagen mogelijk

Lange Poten 19
2511 CM 's-Gravenhage
telefoon: (070) 346 17 42
fax: (070) 362 11 70
E-mail: info@bernard-poelman.nl
www.bernard-poelman.nl

— Carels —
ADVOCATEN

zoekt een

beginnend of gevorderd

ADVOCAAT-STAGIAIRE

voor de algemene praktijk

Schriftelijke reacties voorzien van CV
gaarne binnen veertien dagen na het
verschijnen van dit blad zenden aan:

Carels Advocaten
t.a.v. de heer mr G.F. van den Ende
Wijnhaven 17
3011 WH Rotterdam

Visser Sijthout
ADVOCATEN

Onze **Afdeling Procuraten** wenst
al haar correspondenten

**prettige feestdagen en een
voorspoedig 2005!**

en natuurlijk ook alle
overige advocaten.

Visser & Sijthout Advocaten
Afdeling Procuraten
Postbus 1034 (3300 BA) DORDRECHT
telefoon : 078-6309974 / telefax : 078-6309977
www.visserijsijthout.nl

Wij zijn u graag behulpzaam bij adres- en
verhaalsonderzoeken, incasso's en bij het
uitvoeren van ambtelijke werkzaamheden
op de Nederlandse Antillen en Aruba.

Binnen niet al te lange tijd zullen onze
seminars **Beslag- en Executierecht** weer
beginnen op Curaçao, Aruba en St. Maarten.
Met puntentoeckenning door de KBvG.

Voor meer informatie kunt u met ons contact opnemen
of bezoek onze website: www.souman.an

SOUMAN | HERMANUS

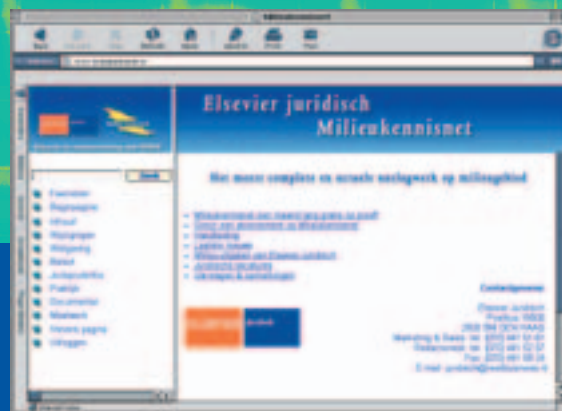
GERECHTSDEURWAARDERS & INCASSO

Cas Coraweg 80 | Curaçao, N.A. | T: (5999) 736 9588 | F: (5999) 737 6177 | E: info@souman.an

praktijk informatie
jurisprudentie
beleid
Wetgeving

WWW.**milieukennisnet.nl**

- Uw primaire bron
- op het internet voor
- milieuwetgeving en
- milieukwesties

Alle relevante informatie rondom milieu compleet in één gebruiksvriendelijke databank

Met *Milieukennisnet* beschikt u over het meest complete en actuele naslagwerk rondom milieu, direct toegankelijk via internet. Met username en password logt u eenvoudig in en surft u aan de hand van een gebruiksvriendelijke structuur of zoekmachine naar de voor u relevante informatie. *Milieukennisnet* wordt minimaal 24 keer per jaar geactualiseerd waarmee u gegarandeerd bent van inhoud die permanent up-to-date is.

De databank bevat:

- Nationale wetgeving
- Nationaal Milieubeleidsplan en milieuprogramma
- Ontwerp-wetgeving
- Internationale en Europese wetgeving
- Toelichtingen op wetgeving
- Verzamelde wetswijzigingen
- Nederlandse en Europese jurisprudentie
- Afkortingen- en begrippenlijsten
- Symbolen- en stoffenlijsten
- Meerjarenafspraken en milieuconvenanten
- Praktische informatie (bijv. over milieuzorgsystemen en ISO 14001)
- Kamer- en beleidsstukken

Voor meer informatie over *Milieukennisnet* kunt u contact opnemen met:

Elsevier Juridisch
Afdeling Marketing & Sales: dhr. Erwin Blok
Postbus 16500
2500 BM Den Haag
Telefoon (070) 441 51 61
Fax (070) 441 59 24
E-mail erwin.blok@reedbusiness.nl

Vanzelfsprekend is een demonstratie bij u op kantoor ook mogelijk.

ELSEVIER Juridisch

LUDWIG & VAN DAM

ADVOCATEN

richt zich goeddeels op de franchisepraktijk. In dit kader komen naast algemene civielrechtelijke (aansprakelijkheids) kwesties tal van afzonderlijke rechtsgebieden aan de orde waaronder mededingingsrecht, huurrecht en arbeidsrecht.

In de landelijk georiënteerde praktijk worden zowel franchisenemers als franchisegevers bijgestaan.

Naast de traditionele procespraktijk voert het kantoor een uitgebreide en gespecialiseerde adviespraktijk.

Wegens de aanhoudende groei van deze praktijk is er thans plaats voor een

medewerker of een advocaat-stagiair m/v

Uw reacties kunt u richten aan

Mr Th.R. Ludwig, Koningin Emmaplein 7, 3016 AA Rotterdam,

bij wie tevens inlichtingen kunnen worden ingewonnen.

Telefoonnummer 010 - 241 57 77.

Zie ook www.ludwig-vandam.nl.

TER OVERNAME AANGEBODEN

Huur van unieke gerenoveerde kantooretage (ca. 110 m²) met tuin, gelegen bij het Vondelpark in Amsterdam.

Overname van huurcontract in overleg met Hans Vos, Broersma Bedrijfsmakelaardij (T: 020 305 97 97; bog@broersma.nl).

Eveneens wordt het speciaal voor de ruimte gestileerd en deels ontworpen kantoormeubilair aangeboden (uitstekende staat). Prijs in overleg.

Lijnbach Search, intermediairs voor advocaten, zoekt voor een van haar opdrachtgevers

een advocaat ondernemingsrecht (breed)

met 3 tot 6 jaar ervaring in het verbintenissenrecht en het contractenrecht

voor een advocatenkantoor in Amsterdam, intensief en landelijk samenwerkend met accountants en fiscalisten, met een goede marktpositie en volop groei- en ontwikkelingskansen.

Interesse? Bel 06 51 180 138 of kijk op www lijnbachsearch.com

Houweling & Kars | advocaten en procureurs

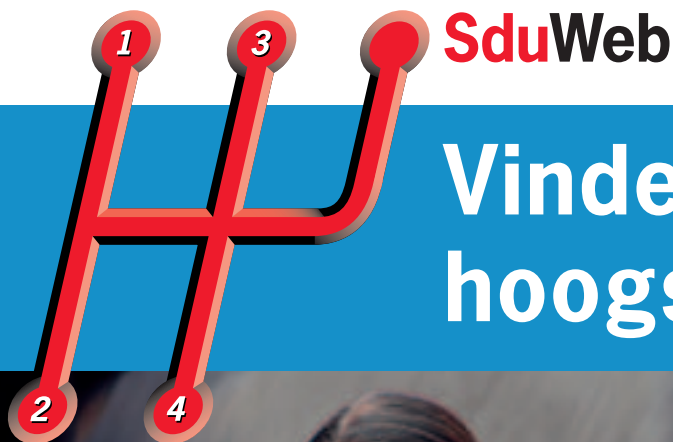
Postbus 908, 2665 ZX Bleiswijk, tel. 010 - 521 77 77, fax 010 - 521 36 22, e-mail: hk-bleiswijk@hklaw.nl
Postbus 183, 2250 AD Voorschoten, tel. 071 - 561 49 01, fax 071 - 561 75 28, e-mail: hk-voorschoten@hklaw.nl

Wij zijn een commercieel kantoor met een informele sfeer, met vestigingen in Bleiswijk en Voorschoten. Binnenkort verwachten wij een derde kantoor te openen. Voor ons kantoor te Voorschoten, waar naast 3 advocaten 7 personen ondersteunend werkzaam zijn, zoeken wij, in verband met de sterk toegenomen hoeveelheid zaken, een

ADVOCaat-MEDEWERKER (M/V) (voltooide beroepsopleiding)

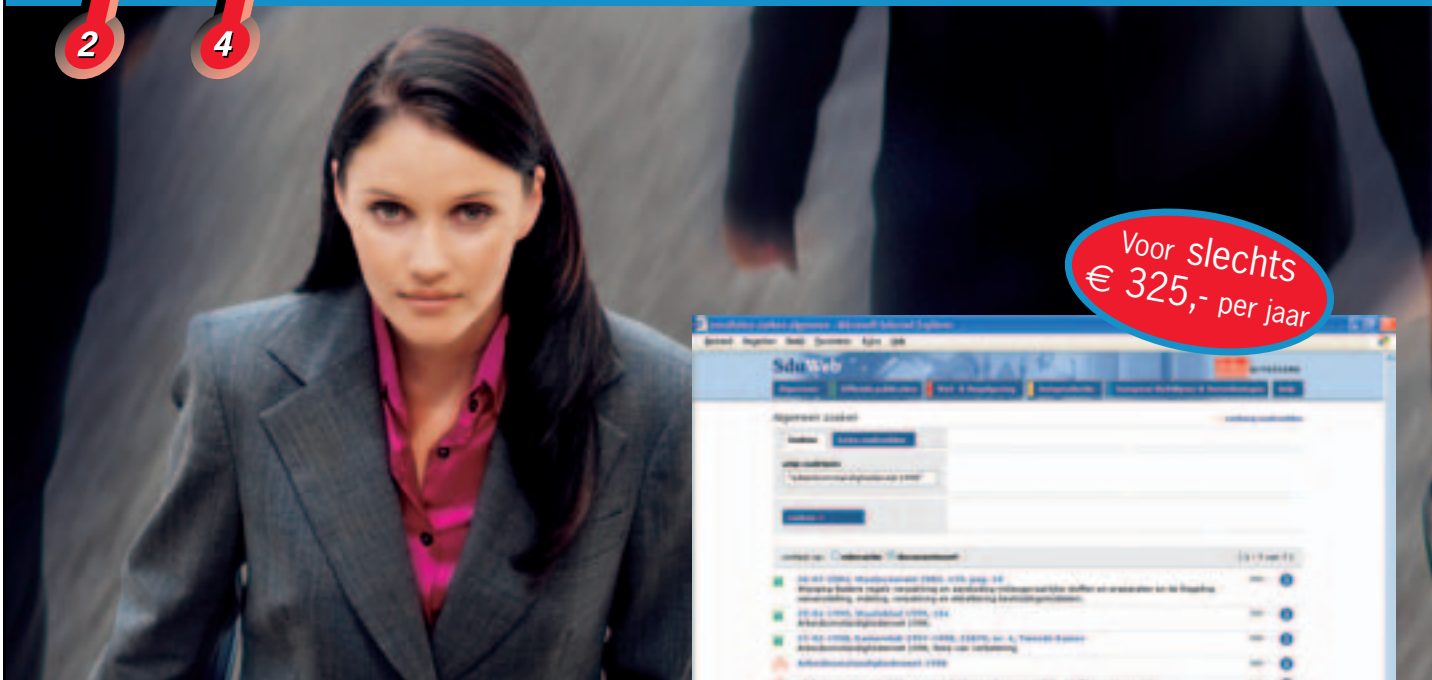
De praktijk in Voorschoten bestaat voornamelijk uit algemeen verbintenissenrecht, familierecht en bestuursrecht. Goede primaire en secundaire arbeidsvoorwaarden. Ook kandidaten die part-time willen gaan werken (minimaal 21/2 dag per week) worden uitgenodigd te solliciteren.

Sollicitaties gaarne binnen 14 dagen na publicatie richten aan Houweling & Kars Voorschoten, t.a.v. mr. Edy Kars.

SduWeb

Vinden in de hoogste versnelling

Voor slechts
€ 325,- per jaar

www.sduweb.nl

Met **SduWeb** vindt u vanaf nu uw complete juridische vakinformatie in de hoogste versnelling. Binnen enkele klikken heeft u toegang tot

- Officiële publicaties
- Wet- en regelgeving
- Jurisprudentie
- Europese richtlijnen & verordeningen

Met **SduWeb** raadpleegt u met 1 zoekvraag direct 4 bronnen. Meer dan 250.000 documenten zijn direct on line te raadplegen. **SduWeb** is toegankelijk, efficiënt en wordt dagelijks geactualiseerd. Bovendien zijn alle gevonden documenten via hyperlinks met elkaar verbonden.

Neem nu de proef op de som en meldt u aan voor een **gratis** proefabonnement. En ontdek meteen hoeveel tijd en moeite u bespaart.

Aanmelden via
www.sduweb.nl of
bel (070) 378 98 80

Bij De Koning Advocaten werken wij aan stevige zaken in een professionele ISO-gecertificeerde organisatie.

Wij bieden uitstekende arbeidsvoorwaarden en hebben plaats voor:

MEDEWERKERS ONDERNEMINGSRECHT / ARBEIDSRECHT

Stuur een sollicitatiebrief met CV per e-mail naar:
p.nieuwland@dekoningsadvocaten.nl of per post naar:

De Koning Advocaten, t.a.v. Pieter Nieuwland,
Postbus 9069, 3301 AB Dordrecht.

de Koning
Advocaten

www.dekoningsadvocaten.nl

Rompelberg & Ruiter Advocaten is een jonge, moderne, professionele organisatie. Wij zijn actief vanuit een representatief vergaand geautomatiseerd kantoor op een landelijk gelegen locatie te Voerendaal. Meer informatie over ons kantoor vindt u op onze website www.rechten.nl.

Vanwege de groei van ons kantoor komen wij graag op korte termijn in contact met enkele

Gevorderde advocaat-stagiaires (met afgeronde beroepsopleiding)

en
Juridisch medewerkers

die werkzaam willen zijn op het gebied van het bankrecht (met name aansprakelijkheid van banken jegens beleggers), executie- en beslagrecht en faillissementsrecht.

Wij vragen een uitstekend (aantoonbaar) juridisch kennisniveau en liefst ervaring met bovengenoemde rechtsgebieden. Daarnaast hechten wij veel belang aan ambitie, initiatief, goede communicatieve vaardigheden, collegialiteit en gevoel voor commerciële dienstverlening.

Geboden wordt - naast een goede salariëring en secundaire arbeidsvoorwaarden - een plezierig en modern kantoor met ruime aandacht voor opleiding, ontplooiings- en doorgroeimogelijkheden.

Geïnteresseerden richten hun reactie aan:

Rompelberg & Ruiter Advocaten
Mevrouw I. Donkers-van Espen
Postbus 23034
6367 ZG Voerendaal
045 - 562 05 40
E-mail: info@rechten.nl
www.rechten.nl

Law-Offices

Gibson & Associates

Met 17 medewerkers waarvan 8 advocaten, is Gibson & Associates een toonaangevend kantoor op Sint Maarten, Nederlandse Antillen. Het kantoor is ook het oudste advocatenkantoor op Sint Maarten. De ligging garandeert het internationale karakter van veel zaken waarover wordt geadviseerd en geprocedeerd. Diverse multi-nationals en andere (buitenlandse) instellingen worden bediend, waaronder banken, verzekeraars, telecom-bedrijven, alsmede het midden- en kleinbedrijf.

Voor de algemene commerciële praktijk zijn wij op zoek naar een:

Ervaren Medewerker

U bent een scherp jurist, met een oog voor de wensen en belangen van de cliënt. In een informele sfeer, waarbij in teamverband wordt gewerkt, komt u volledig tot uw recht.

Nadere informatie kunt u inwinnen bij Richard F. Gibson Jr. of Guus Overgoor, op telefoonnummer +599 542 2291, danwel via onze website: www.gibsonassociates.net.

Bent u geïnteresseerd, dan kunt u uw CV met een korte begeleidende brief zenden aan grlaw@sintmaarten.net, t.a.v. Guus P.H. Overgoor.

Gibson & Associates is gevestigd te Philipsburg, aan de Carnegieerstreet 26 (P.O. Box 200), Sint Maarten, Netherlands Antilles.

HELLINGMAN BUNDERS

ADVOCATEN

Hellingman Bunders Advocaten is een gespecialiseerd kantoor met een boeiende adviespraktijk en enerverende procespraktijk, met de nadruk op het ondernemingsrecht, recht van intellectuele eigendom en entertainmentrecht. Veel van onze cliënten zijn actief op het gebied van muziek, film, televisie, mode, vormgeving, sport en media en variëren van grote (internationale) onderneming tot individuele professional. Wij delen hun interesse voor het vak.

In verband met de groei van onze praktijk zoeken wij enige

(GEVORDERDE) STAGIAIRES (M/V)

en/of

BEGINNEND MEDEWERKERS (M/V)

Wij bieden een uitdagende praktijk met uitstekende toekomstmogelijkheden in een ruime stadsvilla in het Museumkwartier te Amsterdam.

De succesvolle kandidaat is een gedreven advocaat (in spe), heeft bovengemiddelde studieresultaten, is ambitieus en streeft naar perfectie met een goed oog voor de praktische belangen van de cliënt. Zijn of haar belangstelling gaat uit naar de advies- en procespraktijk en beschikt bij voorkeur over expertise op het gebied van ondernemingsrecht, recht van intellectuele eigendom en/of arbeidsrecht.

Schriftelijke reacties, vergezeld van curriculum vitae en cijferlijst, kunt u binnen drie weken na het verschijnen van deze advertentie richten aan Mr. F.G. van Hees, bij wie ook telefonische inlichtingen kunnen worden verkregen.

Hellingman Bunders Advocaten - Hobbemastraat 14 - 1071 ZB Amsterdam -
Telefoon 020 - 670 00 34 - mail@hellingmanbunders.com

RUIG & PARTNERS

ADVOCATEN

Wij zoeken een:

**Stagiaire
voor de ondernemingsgerichte praktijk**

Voor kantoor informatie: www.ruigpartners.nl

Uw sollicitatie, voorzien van een CV, kunt u per e-mail richten aan:
Breedveld@ruigpartners.nl

Ruig en Partners Advocaten
Postbus 29702
2502 LS 's-GRAVENHAGE

Er is welhaast geen juridisch terrein zo veelzijdig én veeleisend als het letselschaderecht. De belangen, de emoties, de onbekende gebieden en de gewiektheid van de wederpartijen maken het letselschaderecht tot een zaak voor echte specialisten. SAP advocaten is zo'n specialist. Ons kantoor staat landelijk bekend vanwege de aansprekende zaken waarin wij succesvol opkomen voor de gerechtvaardigde verlangens van slachtoffers.

Op ons kantoor werken hoog gekwalificeerde mensen met hart voor de cliënt. Twee van hen hebben nauwe banden met de universitaire wereld en zijn naast advocaat ook bezig met hun eigen ontwikkeling en die van de organisatie.

Hoewel ons kantoor niet zo groot is (10 fee-earners), zijn we professioneel georganiseerd. Onze doelgroep is de particulier met schade.

Recht doen aan een ander

Wij zoeken met ingang van heden een (gevorderde)

STAGIAIRE M/V

Die open, gedreven, innovatief en een teamspeler is, en die betrokken wil zijn bij de verdere professionalisering van het kantoor. Ervaring met behandeling van letselschade en beheersing van één of twee vreemde talen is een pré.

Wil jij het beste in jezelf naar boven halen en je kennis en kwaliteiten als jurist optimaal tot hun recht te laten komen, dan verzoeken wij je reactie binnen twee weken te richten aan dhr. M.J. de Witte. Voor vragen kun je telefonisch contact opnemen, telefoon 033 461 30 48 of stuur een e-mail naar mj.dewitte@letselschade-advocaten.nl.

SAP Advocaten, Stadsring 189, Postbus 765,
3800 AT Amersfoort, www.sapadvocaten.nl.

SAP.
ADVOCATEN

Recht doen aan jezelf

ADVOCATEN EN BELASTINGADVISEURS

MEIJER

In een klein en hecht team werken wij aan kwalitatief hoogwaardige dienstverlening op het terrein van het ondernemingsrecht, arbeidsrecht, familierecht, vastgoed, bestuursrecht en mediation. Ook voert ons kantoor een algemene civiele procespraktijk. Onze werkwijze is oplossingsgericht met korte lijnen naar de cliënt. Wij zijn gevestigd in een modern ingericht en goed geoutilleerd kantoorpand nabij het Vredespaleis.

Het vergroten van professionele vaardigheden en het stimuleren van de persoonlijke ontwikkeling van onze medewerkers vinden wij van groot belang. Ter versterking van ons team zoeken wij een

ADVOCaat STAGIAIRE / MEDEWERKER

die een commerciële en praktische instelling heeft en een wetenschappelijke interesse in het vak. Ervaring op een van bovengenoemde rechtsgebieden strekt tot aanbeveling.

Uw reactie vergezeld van een cv kunt u zenden aan:
Meijer advocaten en belastingadviseurs
t.a.v. mevr. mr V.K.S. Budhu Lall
Laan van Meerdervoort 100
2517 AS Den Haag
tel. 070 - 354 86 63 fax: 070 - 358 47 50 e-mail:
info@meijer-advocaten.nl
www.meijer-advocaten.nl

Verweij • Sleutels • Klein

ADVOCATEN

zoekt

ADVOCaat - STAGIAIR voor de personen- en familierechtpraktijk

Geïnteresseerd? Stuur dan binnen 14 dagen na het verschijnen van dit blad een sollicitatiebrief met curriculum vitae naar Mr. R.J. Verweij.

♦ Postbus 1382, 6501 BJ Nijmegen ♦ Telefoon +31 (0) 24 324 37 09 ♦

Lijnbach Search, intermediairs voor advocaten, zoekt voor een van haar opdrachtgevers

een advocaat ondernemingsrecht (fusies, overnames, reorganisaties)
een advocaat arbeidsrecht
met 6 tot 7 jaar ervaring in een van de hiervoor genoemde vakgebieden

voor een advocatenkantoor in de regio 's-Hertogenbosch, intensief en landelijk samenwerkend met accountants en fiscalisten, met een sterke marktpositie en ruime groei- en ontwikkelingskansen.

Interesse? Bel 06 51 180 138 of kijk op www lijnbachsearch.com

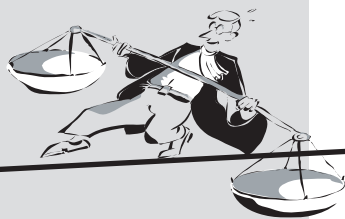
Muurmans Advocaten

Muurmans Advocaten te Maastricht voert met 9 advocaten een gespecialiseerde praktijk op verschillende rechtsgebieden. Accenten liggen op ondernemingsrecht, insolventierecht, bouwrecht, arbeidsrecht, strafrecht, letselschaderecht en personen- en familierecht. Daarbij werken wij zowel voor midden- en kleinbedrijf als voor overheidsinstellingen en particulieren.

Wij zoeken op korte termijn:

- **een advocaat - medewerker bouwrecht**
- **een advocaat - medewerker voor de algemene civiele praktijk**
met de nadruk op insolventierecht.

U kunt uw schriftelijke sollicitatie, voorzien van uw curriculum vitae richten aan:
Muurmans Advocaten t.a.v. Mr. P.W.F. Kostons, Postbus 2934, 6201 NA Maastricht.
Tel.nr. : 043 - 343 80 80, fax nr. : 043 - 343 55 66
E-mail : pkostons@muurmansadvocaten.nl

Evenwichtige collega's gezocht

Westerhuis & Van der Baan Advocaten zoekt ter versterking van het kantoor in Lelystad:

Westerhuis & Van der Baan staat voor persoonlijke dienstverlening vanuit een informele organisatie. Wij hanteren korte lijnen, zijn makkelijk bereikbaar en hechten sterk aan persoonlijke contacten in een goede 'work-life balance'.

Medewerker m/v

Personen- en familierecht

Medewerker m/v

Strafrecht

Wij zoeken advocaten, die hun vak verstaan en beschikken over goede sociale vaardigheden en een uitstekende mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid. Kandidaten dienen een praktische, dienstverlenende instelling te hebben. Wij bieden, naast een prettige, informele werksfeer en een zelfstandige, gevarieerde praktijk, volop ontplooiingskansen in een jonge, professionele organisatie.

Schriftelijke sollicitaties, voorzien van een curriculum vitae, cijferlijsten en een recente pasfoto, kunnen binnen 14 dagen worden gestuurd naar Westerhuis & Van der Baan Advocaten, t.a.v. mr. A.G.P. van der Baan, postbus 2036, 8203 AA Lelystad.
Bel voor meer informatie (0320) 245 005, of kijk op onze internetsite www.wbadvocaten.nl.

WESTERHUIS & VAN DER BAAN
ADVOCATEN

Meentweg 12^a • Postbus 2036 • 8203 AA Lelystad • T (0320) 24 50 05

Boonstra Rademakers

Advocaten & notarissen

Boonstra Rademakers bestaat uit een advocaten- en notariskantoor. Het advocatenkantoor heeft een algemene, nationaal en internationaal georiënteerde commerciële praktijk. Er werken 20 advocaten. Voor onze Vakgroep Algemeen Civielrecht en voor onze vakgroep Arbeidsrecht zijn wij op zoek naar

advocaten

We hebben behoefte aan een tweetal nieuwe advocaten; één met ervaring in het arbeidsrecht en één in het civielrecht.

De kandidaten die wij zoeken voldoen daarnaast aan de volgende eisen:

- een afgeronde studie Nederlands recht
- leeftijd vanaf 30 jaar

Ons kantoor is gevestigd in de mooie provincie Fryslân (Friesland), die gekenmerkt wordt door rust en ruimte en waar het goed wonen en leven is.

De advocaten van Boonstra Rademakers kenmerken zich door vakmanschap, ondernemerschap en collegialiteit. Onze nieuwe collega's dienen in dit profiel te passen. Dat betekent, dat wij naast de bovenstaande vereisten op de volgende criteria selecteren:

- analytisch vermogen
- mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid
- stressbestendigheid
- energie en inzet
- durf en creativiteit
- ondernemerschap
- collegialiteit

Van de selectieprocedure kunnen onderdeel uitmaken een psychologisch capaciteiten onderzoek en een assessment.

Meer informatie over ons kantoor is te vinden op onze website www.boonrade.nl. Mevrouw mr. R.C.M. Kamsma verstrekt zonodig nadere informatie, telefoonnummer (058) 212 24 44. U kunt uw sollicitatiebrief, voorzien van cijferlijsten en een uitgebreid curriculum vitae sturen aan: Boonstra Rademakers, t.a.v. mevr. Mr. R.C.M. Kamsma, Postbus 222, 8901 BA Leeuwarden of per e-mail: r.c.m.kamsma@boonrade.nl.

KERCKHOFFS ADVOCATEN

ADVOCATEN & PROCUREURS

is op zoek naar een

Advocaat - Medewerker (m/v)

Kerckhoffs Advocaten richt zich op de commerciële praktijk en houdt zich voornamelijk bezig met insolventierecht, arbeidsrecht, huurrecht, vennootschapsrecht, bouwrecht, verbintenissenrecht, goederenrecht, verzekeringsrecht, bestuursrecht en familierecht.

Samengewerkt wordt met een kantoor in Heerlen en er wordt deel uitgemaakt van een internationaal samenwerkingsverband.

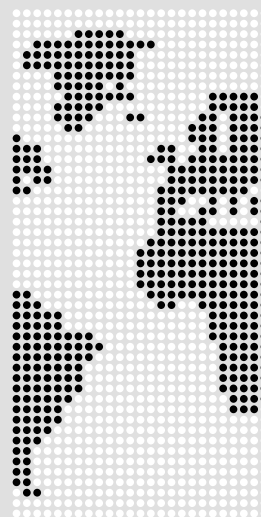
Wij bieden een prettige werksfeer, mogelijkheden tot specialisatie en goede arbeidsvoorwaarden.

Schriftelijke sollicitaties, voorzien van CV, gaarne binnen 14 dagen zenden aan:

Kerckhoffs Advocaten
T.a.v. Mr. R.H.G.M. Kerckhoffs
Postbus 3021
6202 NA MAASTRICHT
Tel.: 043 - 321 59 29
Fax: 043 - 325 14 94
E-mail: r.kerckhoffs@kerckhoffsadvocaten.nl

VALEGIS

ADVOCATEN

Valegis Advocaten is een jonge en dynamische organisatie, waarvan de professionals op onderscheidende wijze juridische diensten leveren aan zowel binnenlandse als buitenlandse ondernemingen. Een gedegen inzicht in de bedrijfsvoering van onze cliënten staat hierbij voorop en onze brede expertise is volledig gericht op optimalisering van deze bedrijfsvoering.

Er is een sterke toename van vraag naar onze diensten. Teneinde verdere groei van onze organisatie mogelijk te maken, zijn wij op zoek naar meerdere enthousiaste professionals die beschikken over ruime ervaring in het (internationale) ondernemingsrecht, arbeidsrecht en corporate immigration en die bovendien een feilloos gevoel voor dienstverlening hebben.

Als de kernwaarden **no-nonsense, integriteit, collegialiteit en kwaliteit u aanspreken, stuur dan een reactie met CV aan:**

Valegis Advocaten
T.a.v. Joris van der Goes Naters
of Tim van der Maas
Postbus 24048
2490 AA Den Haag
E-mail: j.vandergoes@valegis.com
of t.vandermaas@valegis.com

Voor verdere informatie over ons kantoor:

www.valegis.com

AANTJES & SCHAKEL

ADVOCATEN

Ons kantoor heeft sinds de oprichting in 1986 een stevige plaats in Rijswijk en in het arrondissement 's-Gravenhage verworven. Wij hebben een gevarieerde praktijk, met een evenwichtige mix van zakelijke en particuliere cliënten, met als specialismen ondernemingsrecht, arbeidsrecht, insolventierecht en personenschade.

Wij hebben op korte termijn plaats voor een

STAGIAIRE en/of MEDEWERKER M/V

U bent een pas afgestudeerd jurist dan wel iemand met de nodige juridisch relevante werkervaring. U bent enthousiast, resultaat- en cliëntgericht, met een dienstverlenende instelling. U beschikt over een goede mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheid. U heeft belangstelling voor de algemene praktijk, maar u heeft aantoonbare affiniteit met of relevante werkervaring in de familie- en jeugdrechtspraktijk.

Wij bieden een plezierige werkomgeving waar gestreefd wordt naar het leveren van kwalitatief hoogwaardige producten en daadwerkelijk gelet wordt op een goede balans tussen werk en vrije tijd. Daarnaast biedt ons kantoor goede mogelijkheden tot specialisatie. De omgang binnen ons kantoor is informeel, maar zeer serieus waar het zaken betreft.

Wij verwachten uw schriftelijke sollicitatie (voorzien van cv en cijferlijst) binnen twee weken na de verschijningsdatum van dit blad, t.a.v. Mr J.C. Zevenberg, Postbus 1213, 2280 CE Rijswijk, bij wie ook telefonische inlichtingen kunnen worden ingewonnen (070 - 390 62 60).

www.aantjensschakel.nl

VAN DEN ASSUM & VAN DELFT
a d v o c a t e n

zoekt een

ADVOCAAT

met enige jaren werkervaring en affiniteit met de commerciële praktijk.

Wij zijn een middelgroot advocatenkantoor dat op laagdrempelige wijze en ondernemingsgericht juridische diensten verleent.

Binnen een collegiale werksfeer verwachten wij van onze medewerkers ook een grote mate van zelfstandigheid in de uitoefening van de rechtspraktijk.

Graag ontvangen wij uw reactie binnen 14 dagen. Deze kunt u richten aan Mr G.R.M. van den Assum.

Storkstraat 22
3833 LB Leusden
(033) 432 19 57
www.assumdelft.nl

ADVOCATENKANTOOR ROETHOF

Wij zoeken in verband met uitbreiding een

**ambitieuze advocaat-stagiaire/
advocaat-medewerker**

Het kantoor is gespecialiseerd op het gebied van het strafrecht. Onze voorkeur gaat uit naar kandidaten die tijdens hun studie Nederlands Recht strafrechtelijk zijn afgestudeerd en een bijzondere belangstelling hebben voor het strafrecht.

Uw sollicitatie, voorzien van curriculum vitae, kunt u binnen 2 weken richten aan:

Advocatenkantoor Roethof
T.a.v. mw. mr. F. Atto
Postbus 12076
1100 AB Amsterdam
Tel.: 020 - 368 12 65
Fax: 020 - 368 13 27

Bierens Advocaten en Bierens Incasso Advocaten is een ambitieus en dynamisch advocatenkantoor met circa 50 enthousiaste medewerkers. Gevestigd in een representatief pand aan de Zuidkade te Veghel voeren wij een ondernemingsgerichte praktijk met cliënten uit het hele land waaronder een 25-tal beursgenoteerde vennootschappen. Het kantoor kenmerkt zich als jong, professioneel, gedreven en resultaatgericht en er is sprake van een grote teamgeest en informele werksfeer.

In verband met de verdere uitbreiding van onze activiteiten zijn wij op zoek naar een:

ADVOCAAT-MEDEWERKER of GEVORDERD ADVOCAAT-STAGIAIR

De kandidaat die wij zoeken beschikt over gedegen vakkennis, goede communicatieve vaardigheden, is flexibel en heeft een no-nonsense mentaliteit. Naast de Nederlandse taal beheers je ook één of meerdere vreemde talen, bij voorkeur Engels en Duits, in woord en geschrift. Je vindt het tevens een uitdaging om (internationale) relaties te acquireren en te beheren en je bezig te houden met grensoverschrijdende transacties.

Je schriftelijke sollicitatie, voorzien van een curriculum vitae, kun je sturen naar: Bierens Advocaten, t.a.v. mw. S. van Deursen-Stolk, Postbus 92, 5460 AB, Veghel. E-mail: s.van.deursen@bierens-advocaten.com. Voor eventuele vragen kun je bellen naar 0413-311777

Algemene informatie over ons kantoor kun je vinden op onze websites: www.bierens-advocaten.com en www.bierens-incasso-advocaten.com

Acquisitie n.a.v. deze advertentie wordt niet op prijs gesteld

ACTIEF OP ALLE RECHTSGEBIEDEN

E · B · H Advocaten is een dynamisch kantoor met ruim 25 medewerkers en met vestigingen in Delft, Naaldwijk en Wateringen. Het kantoor is op nagenoeg alle rechtsgebieden actief en biedt diverse specialismen.

E · B · H Advocaten is een onderneming waarin de advocatuur op moderne wijze wordt bedreven. De arbeidsvoorwaarden zijn zonder meer uitstekend. Een auto van de zaak behoort tot de mogelijkheden.

E · B · H Advocaten biedt haar medewerkers ruime mogelijkheden om zich individueel te ontplooiën. Het ontwikkelen van specialismen wordt door ons actief gestimuleerd.

Ter ondersteuning van onze vestiging Delft zoeken wij thans:

ADVOCAAT-MEDEWERKER of GEVORDERD STAGIAIR

ten behoeve van de civiele praktijk, met bijzondere interesse voor ondernemingsrecht en de insolventiepraktijk, respectievelijk arbeidsrecht.

Heeft u interesse? Inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij mr. J.J.Y. Kleingeld. Sollicitaties onder bijvoeging van c.v. en relevante cijferlijsten richten aan:

E · B · H Advocaten, t.a.v. Mr. J.J.Y. Kleingeld, Postbus 70, 2600 AB Delft
of per e-mail naar kleingeld@ebhadvocaten.nl

Sponsor van de Van Vliet - EBH Advocaten Wielervederplaat

E · B · H
Advocaten

Sponsor Golfbaan Delfland

www.ebhadvocaten.nl

In verband met de gestage toename van werkzaamheden zoeken wij ter versterking van ons moderne en volledig geautomatiseerde kantoor in Houten op korte termijn een:

ADVOCAAT-MEDEWERKER/ GEVORDERD STAGIAIRE M/V

die zich in een prettige werkomgeving zal gaan bezighouden met de algemeen civielrechtelijke praktijk.

Uw schriftelijke reactie met Curriculum vitae en cijferlijst kunt u binnen 14 dagen zenden aan Mr R. van den Brink
Per post: postbus 346, 3990 GC Houten
Per e-mail: info@slagmaat.nl
Voor meer informatie kunt u terecht op onze website: www.slagmaat.nl
of telefonisch (030) 635 34 32

VAN SLAGMAAT
— ◆ —
a d v o c a t e n

Bij Van Slagmaat Advocaten werken 22 medewerkers, waaronder 14 advocaten. Vanuit de vestigingen te Utrecht en Houten zijn wij actief op de zakelijke en de particuliere markt ondermeer op het gebied van het ondernemingsrecht, contractenrecht, bouwrecht, bestuursrecht, arbeidsrecht, huurrecht en personen- en familierecht. Het kantoor kent een informele en dynamische werksfeer. Er wordt gewerkt met een hoge mate van zelfstandigheid en grote inzet.

VAN EDE & PARTNERS
PERSOONLIJKE ONTWIKKELING EN INZETBAARHEID

toonaangevend in
OUTPLACEMENT 25
COACHING jaar
LOOPBAANBEGELEIDING

AMSTERDAM 020 673 40 39, ARNHEM 026 364 41 11, BEETSTERZWAAG 0512 473 300, BREDA 076 565 65 09,
EINDHOVEN 040 245 72 20, ENSCHEDE 053 433 80 21, GRONINGEN 050 312 34 85, DEN HAAG 070 351 40 11,
MAASTRICHT 043 325 76 51, ROTTERDAM 010 412 00 22, ZEIST 030 693 24 46, ZWOLLE 038 421 02 88.

www.vanede.nl

HRM ADVOCATEN

Ons motto: bedrijf arbeids- en ondernemingsrecht vanuit HRM perspectief!

HRM Advocaten is een kantoor gespecialiseerd in het arbeidsrecht, bestaande uit 5 advocaten en 4 secretariële medewerkers. De naam HRM Advocaten drukt uit dat we ons toeleggen op vraagstukken op het snijvlak van (arbeids)recht en HRM (Human Resources Management: personeelsmanagement en organisatiekunde). Wij werken voornamelijk voor middelgrote en grote ondernemingen in het hele land, waaronder een aantal buitenlandse bedrijven.

Het is onze visie en ambitie dat het in Nederland binnen een aantal jaren gemeengoed wordt om voor arbeids- en ondernemingsrechtelijke vraagstukken een HRM-advocaat in te schakelen! Immers, arbeids- en ondernemingsrechtelijke problematiek is niet uitsluitend juridisch van aard en bevindt zich op het snijvlak van recht en HRM.

Herken je hierin je eigen overtuiging als ervaren advocaat en ben jij gemotiveerd om dit samen met ons vorm te geven?

Voor onze groeiende praktijk zijn we op zoek naar een

advocaat-medewerker arbeidsrecht (minimaal 5 jaar werkervaring)

en een

advocaat-medewerker ondernemingsrecht (minimaal 5 jaar werkervaring)

met interesse in en affiniteit met het HRM-vakgebied. Wat ons betreft is die affiniteit meer een kwestie van instelling dan van formele opleiding!

Je bent ondernemend ingesteld en in staat om op strategisch- beleidsniveau mee te denken in grotere (collectieve) arbeids- en ondernemingsrechtelijke (overname)trajecten, maar ook om als huisadviseur cliënten met korte en snelle adviezen bij te staan bij hun dagelijkse vragen.

Daarnaast stellen we ervaring met en plezier in het geven van cursussen en trainingen op prijs, met het oog op onze groeiende dienstverlening op dat gebied.

Door ons ondersteund met een permanente input van kennis op het HRM-vakgebied (opleidingen, trainingen, congresbezoek e.d.) ben je vanaf het begin of op termijn in staat als echte 'HRM-advocaat' mee te discussiëren over HRM-vraagstukken.

Geïnteresseerd geraakt om nader kennis te maken? Stuur dan je C.V. met korte motivatie naar HRM Advocaten, t.a.v. mr. drs. A.E. (Arthur) Hol, Haaksbergweg 27, 1101 BP, Amsterdam (e-mail: aehol@hrmadvocaten.nl).

Voor meer informatie kijk op www.hrmadvocaten.nl of bel Arthur Hol (telefoon: 020 - 567 39 90).

BOUWEN EN PROJECTONTWIKKELING vragen om juridische en praktische creativiteit. Daarom geven en volgen wij vaktechnisch relevante cursussen die ondernemers in de bouw aanspreken. Wij adviseren bouwkolom-breed zowel binnen de B&U-sector als ook in de GWW-branche. Meer informatie over onze vernieuwende manier van werken vindt u op onze website.

WERKEN IN EEN TEAM MET BOUW- EN BESTUURSRECHTSPECIALISTEN, samen met onze opdrachtgevers; dat is onze kracht en geeft ons tegelijkertijd plezier in ons werk.

VANUIT ONZE VEELZIJDIGE PROCESERVARING helpen wij juridische valkuilen te voorkomen. Als het niet anders kan weten wij de weg naar de Raad van Arbitrage of de gewone rechter te vinden.

ONZE AANPAK SORTEERT EFFECT: onze cliënten komen in toenemende mate uit het hele land. Wij kunnen dan ook versterking gebruiken. Wij zoeken op korte termijn voor onze sectie bouwrecht een:

MEDEWERKER OF ERVAREN STAGIAIRE (M/V)

WIJ VRAGEN:

- relevante werkervaring op het rechtsgebied, bijvoorbeeld opgedaan bij een rechtsbijstandverzekeraar, belangenorganisatie of ingenieursbureau;
- aantoonbare aspiraties om uw praktijk mede te ontwikkelen en vorm te geven;
- ervaring met het geven van cursussen en voorlichting;
- bereidheid tot wonen in de regio.

GEÏNTERESSEERD? Dan ontvangen wij graag uw sollicitatiebrief, vergezeld van c.v. en cijferlijst. Een psychologische test maakt onderdeel uit van de sollicitatieprocedure. U kunt uw sollicitatie richten aan:

Bierman Aitton Waiboer Advocaten en Notarissen
Afdeling Advocatuur, t.a.v. mr. K.F. Leenhouts
Postadres: postbus 124 / 4000 AC Tiel
Tel: +31 344 677 188
Fax: +31 344 677 190
E-mail: leenhouts@baw.nl / Website: www.baw.nl

Bedrijfsjurist

dynamisch en divers

Hudson zoekt voor haar opdrachtgever, RTL Nederland, een commercieel jurist. RTL Nederland is het moederbedrijf van de tv-stations RTL 4, RTL 5 en Yorin en de radiozenders Yorin FM en RTL FM. Zeven dagen per week, 24 uur per dag amuseren en informeren deze commerciële zenders vele kijkers en luisteraars. Technisch-facilitair bedrijf Broadcast Operations, het internetbedrijf RTL Nederland Interactief en reclameverkoopmaatschappij IP zijn dochterondernemingen van RTL Nederland. De Nederlandse vestiging van RTL Nederland bevindt zich in Hilversum op het Media Park, waar circa 780 personen werkzaam zijn. De afdeling Juridische Zaken bestaat uit vijf juristen.

Taken:

- opstellen en beoordelen van diverse overeenkomsten (o.a. productie- en presentatieovereenkomsten);
- algemene juridische advisering aan de diverse afdelingen binnen RTL inzake IE, mediarecht, arbeidsrecht en contractenrecht;
- advisering over de regels voor reclame en sponsoring alsmede de afhandeling van procedures bij het Commissariaat Voor De Media;
- zelfstandig afhandelen van claims.

Profiel:

- tenminste 2 jaar relevante ervaring als advocaat of bedrijfsjurist in een commerciële omgeving;
- aantoonbare ervaring op het gebied van het verbintenissenrecht;
- goede contactuele vaardigheden en het vermogen om te werken met een grote diversiteit aan mensen;
- snel en adequaat in doen en denken, gewend te werken onder tijdsdruk;
- pragmatisch en teamplayer.

Geboden:

Creatieve en dynamische werkomgeving voor een enthousiast jurist. Uitstekende arbeidsvoorwaarden.

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met mr. Martine Vuursteen (martine.vuursteen@hudson.com) of mr. Katinka Huges (katinka.huges@hudson.com), Hudson, Amsteldijk 194, 1079 LK Amsterdam, telefoon 020-4711111. Uw sollicitatie kunt u binnen 14 dagen aan bovengenoemden versturen o.v.v. HH3790. Zie ook onze website www.hudson.com

Hudson

HUDSON GLOBAL RESOURCES

www.hudson.com

Tijdschrift voor Ambtenarenrecht

Dé autoriteit op uw vakgebied, onder leiding van een deskundige redactie

Mw. mr. D.J. Hutten, Mr. A.M.M. Mollee, mr. J.C.A. de Poorter,
mw. mr. L.A.J. Schut, mr. H.A.A.G. Vermeulen,
prof. mr. B.W.N. de Waard en mw. mr. K. Zeilemaker

Tijdschrift voor ambtenarenrecht (TAR)

houdt u elf keer per jaar op de hoogte van de ontwikkelingen in het ambtenarenrecht. U leest alle relevante jurisprudentie van belangrijke instanties, zoals de Rechtbanken (de ambtenarenrechter), de Centrale Raad van Beroep, de Advies- en Arbitragecommissie en de civiele rechter. Het tijdschrift voorziet de belangrijkste uitspraken van annotaties en biedt middels artikelen van deskundigen aanvullende achtergrondinformatie, bijvoorbeeld over de gevolgen van de rechtsontwikkeling. Kortom, een onmisbaar blad om bij te blijven.

Ook digitaal beschikbaar!

TAR is bij uitstek geschikt als naslagwerk. Zowel via **cd-rom** als **internet** heeft u inzicht in alle veranderingen, direct beschikbaar via uw PC, altijd actueel.

U kunt zoeken op trefwoord, vindplaats in het tijdschrift, datum, uitspraak, instantie en zaaknummer. Door het gebruik van hyperlinks tussen de verschillende documenten heeft u alle informatie over een bepaald onderwerp bijeen en surft u gemakkelijk van de ene relevante uitspraak naar de andere. U beschikt dus over een naslagwerk dat u in verschillende werksituaties optimaal profijt kan geven.

**Wilt u informatie over prijzen,
bestellen of een proefabonnement?**

Neemt u dan contact op met:

Kluwer
Antwoordnummer 10171
2400 VB Alphen aan den Rijn
tel: 0570-673344
fax 0570-691555
email: info@kluwer.nl

of surf naar: www.elsevierjuridisch.nl

of www.kluwer.nl/overheid/shop

ELSEVIER Juridisch

KLUWER

Kluwer legt uw gegevens vast voor de uitvoering van de (abonnement-)overeenkomst. Uw gegevens kunnen door Kluwer, of zorgvuldig geselecteerde derden, worden gebruikt om u te informeren over relevante producten en diensten. Indien u hier bezwaar tegen heeft, kunt u contact met ons opnemen.

Er is een map
die ongeschonden
uit elke juridische
strijd komt

...Otanra van Jalema.

Speciaal voor de wensen en behoeften van juristen heeft Jalema de Otanra werk- en archiefmappen ontwikkeld. Deze multifunctionele mappen zijn vervaardigd van onverslijtbaar polypropeen en blijven tot in lengte van jaren functioneel en representatief. Veel van uw collega's hebben Otanra al geprobeerd en ze kwamen allemaal tot dezelfde conclusie: dit is een map voor het zware werk. Uw dossiers blijven er keurig uitzien, zelfs als ze tot de volle capaciteit van 5 cm rugdikte worden benut.

Maak ook kennis met Jalema's representatieve, onverslijtbare en ruimtebesparende oplossing voor het opbergen en terugvinden van documenten.

Vul de bon in voor meer informatie of kijk op <http://advocatuur.jalema.com>. U kunt ons ook bellen (077) 476 76 76 of mailen info@jalema.com.

Antwoordcoupon

Ontdek Otanra en andere archiefoplossingen van Jalema.

Naam bedrijf:

Contactpersoon: m/v

Functie:

Adres:

Postcode/plaats:

Telefoon:

E-mail:

Zend de ingevulde bon naar: **Jalema BV - Antwoordnummer 19 - 5930 VG - Reuver**

Laat de Archief Adviseur mij bellen voor een vrijblijvende afspraak

Stuur mij informatie over:

Otanra polypropeen archief- en werkmappen (**u ontvangt een gratis monstermap**)

Andere tijd- en ruimtebesparende archiefoplossingen van Jalema

Waar treffen advocaten elkaar?

The logo for JBB.nl features the text 'JBB.nl' in a bold, blue, sans-serif font. The text is centered within a large, blue-outlined circle. A horizontal orange bar passes through the middle of the circle, behind the text.

JBB.nl

Juridische Banenbank
dé juridische vacaturesite van Nederland.

The logo for Elsevier Juridisch consists of two adjacent rectangular boxes. The left box is orange and contains the word 'ELSEVIER' in white, uppercase letters. The right box is blue and contains the word 'Juridisch' in white, lowercase letters.

ELSEVIER Juridisch

www.jbb.nl is een activiteit van Elsevier Juridisch.
Elsevier Juridisch is een onderdeel van Reed Business Information bv.

Pleit eerst voor jezelf

Hoge van den Broek is een toonaangevend advocaten- en notarissenkantoor in Nijmegen. Onze 58 advocaten, notarissen en kandidaat-notarissen, verlenen in sectie- en teamverband gespecialiseerde juridische diensten in een breed scala aan rechtsgebieden. Ze behandelen zaken efficiënt en rapporteren helder. Kwaliteit, betrokkenheid en persoonlijke aandacht zijn hierbij kernbegrippen. Hierdoor voelen zowel cliënten uit het bedrijfsleven, de overheid en non-profit organisaties, als particulieren zich bij ons thuis.

Advocatuur

St. Canisiussingel 19f
6511 TE Nijmegen
telefoon: +31 24 381 08 10
fax: +31 24 381 08 20
advocatuur@hoge vandenbroek.nl

Notariaat

St. Canisiussingel 19b
6511 TE Nijmegen
telefoon: +31 24 381 07 10
fax: +31 24 381 07 20
notariaat@hoge vandenbroek.nl

www.hogevandenbroek.nl

Natuurlijk, onze cliënten staan altijd centraal. Maar deze keer vragen we je eerst voor jezelf te pleiten. Als je tenminste wilt werken bij Hoge van den Broek, één van de toonaangevende advocaten- en notarissenkantoren in de regio Nijmegen/Arnhem. Momenteel hebben we de volgende vacature:

Advocaat (medewerker met minimaal drie jaar ervaring) Arbeidsrecht

In de sectie Arbeidsrecht werken op ons kantoor dertien advocaten, verdeeld over twee teams. De advocaten in deze sectie adviseren onze relaties over arbeidsrechtelijke zaken en zo nodig procederen zij voor hen. Je kunt hierbij onder meer denken aan afvloeiingsregelingen, reorganisaties, pensioenskwesaties en daarmee samenhangende zaken.

Naast Arbeidsrecht biedt ons kantoor diensten aan in de volgende rechtsgebieden:

Ambtenarenrecht
Bestuursrecht
Bouwwrecht
Erfrecht
Estate planning
Fiscaal recht
Huurrecht
ICT

Incasso's
Insolventierecht
Intellectueel Eigendom
Letselschaderecht
Mededingingsrecht
Milieurecht
Ondernemingsrecht
Onroerend goedrecht

Onteigeningsrecht
Personen,- en familierecht
Privacyrecht
Schadeverzekering
TTP
Vennootschapsrecht

Je kunt reageren op deze vacature als je aantoonbare ervaring hebt opgedaan in voornoemd rechtsgebied. Voorts vinden we het belangrijk dat je hoge eisen aan jezelf stelt en dat je beschikt over uitstekende contactuele en communicatieve vaardigheden. Vanzelfsprekend heb je ook affiniteit met professionele dienstverlening.

Onze werksfeer is informeel, we zijn gedreven en nooit uitgeleerd. Zo houden we onze kennis altijd up to date. De persoonlijke ontwikkeling van talenten krijgt bij ons dan ook veel aandacht. Daarbij bieden we je prima arbeidsvoorwaarden en goede carrièremogelijkheden.

Als je geïnteresseerd bent in deze functie, kun je voor jezelf pleiten in een sollicitatiebrief, voorzien van je c.v. en cijferlijst. Richt deze binnen 14 dagen na het verschijnen van deze advertentie aan: Hoge van den Broek Advocaten & Notarissen, t.a.v. drs. Femke Smits, HRM-adviseur. Postbus 1126, 6501 BC Nijmegen, f.smits@hogevandenbroek.nl

for the worst case the best scenario

Fiscaal juristen m/v surfen naar www.hertoghsadvocaten.nl

Belastingambtenaren, FIOD-medewerkers en Officieren van Justitie zijn ook maar mensen. Ook zij maken wel eens fouten. De advocaten-belastingkundigen van Hertoghs weten dat als geen ander. Als pioniers van de fiscale advocatuur staan zij dagelijks op de bres om de ondernemende belastingplichtige rechtsbescherming te bieden tegenover de overheid. Zonodig procederen zij tot in de hoogste instantie. De ene keer gaat het om zuiver fiscale procedures, de andere keer om geschillen waarin het optreden van justitie de onderneming bedreigt.

Belastingplichtigen zijn overigens niet de enigen die zich letterlijk en figuurlijk aangeslagen voelen. Bij Hertoghs advocaten-belastingkundigen maken we regelmatig aangeslagen ambtenaren mee. Dat wil jij ook meemaken.

Ben je een getalenteerd fiscaal jurist die geen belasting uit de weg gaat? En heb je belangstelling voor een carrière in onze specialistische praktijk? Bezoek dan onze website en neem contact met:

Hertoghs *advocaten - belastingkundigen*

TOE AAN ON LINE?

Heeft u de voordelen van internet ontdekt en wilt u uw juridische informatie voortaan (ook) on line kunnen raadplegen? Geen probleem, want veel bekende Kluwer-uitgaven zijn ook on line beschikbaar. U vindt ze in onze internet-shop. Met de optie 'Zoeken & Vergelijken' ontdekt u gemakkelijk welke on line-uitgaven voorzien in uw informatiebehoefte. Met een paar muisklikken komt u tot een shortlist van voor u interessante uitgaven, waarna u deze uitgaven op diverse aspecten met elkaar kunt vergelijken.

KLUWER
Postbus 23
7400 GA Deventer
tel: 0570-673449

Ga naar www.shopkluwerjuridisch.nl en klik op

ZOEKEN & VERGELIJKEN

Kluwer: juridische vakinformatie voor iedere situatie

Legal Eagle, software voor de advocatuur

Legal Eagle is een compleet geïntegreerd softwareprogramma voor de advocatuur. Met Legal Eagle heeft u overzicht over alle facetten van uw praktijk. U kunt alle activiteiten uitvoeren zoals uren schrijven en declareren, rol en agenda beheren of correspondentie voeren. De uitgebreide rapportagemogelijkheden zorgen daarnaast voor een actieve managementondersteuning. Legal Eagle is ook beschikbaar in een lichtere versie zonder boekhoudmodule.

Meer dan 400 kantoren gebruiken naar alle tevredenheid Legal Eagle. Dat zijn duizenden advocaten en medewerkers op kantoren van 1 tot 20 advocaten.

Een goed administratief pakket hoeft **niet duur** te zijn (geen aanschafprijs, jaarlijkse bijdrage € 240,- per advocaat). Vraag een offerte op en informeer naar de mogelijkheden om over te stappen van andere softwarepakketten.

Bezoek onze website voor meer informatie of om een gratis demo te downloaden.

Postbus 58027

1040 HA Amsterdam

E: mail@ksukantoor.nl

T: 020 4496410

I: www.ksukantoor.nl